

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 1/1'2017

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2015 р. №1328 (економічні науки), Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2016 р. № 820 (юридичні науки). Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Академією муніципального управління та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол №1 від 20 січня 2017 року) та Вченою Радою Академії Муніципального Управління (Протокол №1 від 24 січня 2017 року). Повний або частковий передрук матеріалів журналу

допускається лише за згодою редакції. Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 27.01.2017

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої
справи

© "Аналітик", 2017
© "Економіка. Фінанси. Право",
2017

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес
центр"

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Дацій Олександр Іванович, д.е.н., професор, в.о. ректора Академії муніципального управління, Заслужений працівник освіти України

Заступник керівника редакційної колегії з економічних наук:

Бутинець Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, професор кафедри економіко-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Невелєв Олександр Михайлович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та адміністративного менеджменту Академії муніципального управління

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Іванюта Василь Фалімонович, д.е.н., доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування та зовнішньоекономічної діяльності Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименюк Микола Миколайович, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту Академії муніципального управління

Кондрашихін Андрій Борисович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри державних та місцевих фінансів Академії муніципального управління

Корецька Світлана Олександрівна, д.е.н., доцент

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, завідувач секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства

Потишняк Олена Миколаївна, д.е.н., доцент, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Національного університету біоресурсів і природо-користування України

Ткаченко Сергій Анатолійович, к.е.н., доцент, виконуючий обов'язки ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

Царенко Оксана В'ячеславівна, д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Академії муніципального управління

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константінов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності НАВС

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Випусковий редактор:

Куцяк Олександр Анатолійович

Заступник редакційної колегії з правових наук:

Лоцихін Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Академії муніципального управління, Заслужений економіст України

Члени редакційної колегії з правових наук:

Баймуратов Михайло Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Маріупольського державного університету, заслужений діяч науки і техніки України

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач спеціальною кафедрою № 1 Національної академії Служби безпеки України, заслужений юрист України

Джужа Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Кампо Володимир Михайлович, к.ю.н., доцент, громадський діяч, заслужений юрист України

Клименко Олена Вікторівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Кононенко Леонід Минович, к.ю.н., професор, професор кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1

Литвин Олександр Петрович, к.ю.н., професор, професор кафедри публічно-правових дисциплін Університету сучасних знань

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького національного університету, академік міжнародної кадрової академії, відмінник освіти України, радник юстиції

Приходько Христина Вікторівна, к.ю.н., професор, доцент кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, професор кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

ЗМІСТ

С.А. ТКАЧЕНКО. Насущний емпіризм організації діагностики в умовах операторно-перспективних систем стратегічного управління діяльністю підприємств і об'єднань країни	4
В.С. ВІТУШОК. Розробка системи управління якістю підприємства	8
Т.С. ЯРОВЕНКО. Інвестиційний розвиток сфери освіти України: результати моніторингу	14
Я.М. ГУМЕНЮК. Зона вільної торгівлі між Україною та Єгиптом, місце аграрного сектору в ній	19
О.В. КАВУН, Т.Г. ОСТАПЕНКО. Ways of document management improvement of LLC АНС “Vinnitsia Industrial Group”	23
Д.Ю. МАРУЩАК. Шляхи впливу інноваційних факторів на структурну трансформацію експортної орієнтації національних економік країн АСЕАН	27
В.Г. САЄНКО. Спортивный бизнес: инновационный подход к восприятию органичных основ взаимодействия	38
Т.Д. СІТАШ, О.В. ОМЕЛЬЧЕНКО. Іманентні ознаки інвестиційної політики України в умовах глобалізації	46

ТКАЧЕНКО

Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ru

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, в.о. ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

УДК 338.242.2:[65.012.122:338.43]

НАСУЩНИЙ ЕМПІРИЗМ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІАГНОСТИКИ В УМОВАХ ОПЕРАТОРНО-ПЕРСПЕКТИВНИХ СИСТЕМ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ І ОБ'ЄДНАНЬ КРАЇНИ

THE URGENCY EMPIRICISM ORGANIZATIONS DIAGNOSING IN CONDITIONS OF OPERATOR-PROMISING SYSTEMS OF STRATEGIC MANAGEMENT ACTIVITY COUNTRY ENTERPRISES, ASSOCIATIONS

У даній статті наведена цілісна характеристика сучасної практики організації економічної діагностики в умовах функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств та об'єднань. Серед розвідок актуальністю відрізняється питання загальносистемних передумов виділення в функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю підприємств, виробничих об'єднань самостійної функціональної підсистеми єдиної економічної діагностики.

В даній статті приведена цілісна характеристика сучасної практики організації економічної діагностики в умовах функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств та об'єднань. Серед досліджень актуальністю відрізняється питання загальносистемних передумов виділення в функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю підприємств, виробничих об'єднань самостійної функціональної підсистеми єдиної економічної діагностики.

This article is an integral characteristic of the modern practice of organizations of economic diagnostics in a functionally advanced system of strategic management activity enterprises and associations. Among the relevance of research differs issue of system-wide functional prerequisites for selection in the developed systems of strategic management activity enterprises, associations an independent a functional subsystems of integrated economic diagnosing, etc.

Ключові слова: діагностика, діяльність, об'єднання, організація, підприємство, система стратегічного управління, сучасна практика і умова

Ключевые слова: деятельность, диагностика, объединение, организация, система стратегического управления, текущий опыт, условие

Keywords: diagnostics, the activities, an association, organization, company, of strategic management of system that, contemporary practice, condition, purpose

ВСТУП

Економічна діагностика, виступаючи функцією управління, в умовах широкого впровадження та розвитку у виробничих об'єднаннях і на промислових підприємствах функціонально розвинутих систем стратегічного управління усе більше привертає до себе увагу як один із факторів підвищення конкурентних позицій компаній на теренах сучасного ринку. Об'єктивна оцінка існуючої практики організації економічної діагностики, характеру та складності питань, які виникають при реалізації економіко-аналітичних розрахунків, на нашу думку, може бути зроблена тільки у щільному зв'язку з дослідженням механізму впливу на ефективність інноваційного (науково-технічного) розвитку систем управління взагалі й виявленням наявних в цієї області складностей і невирішених проблем, багато чого іншого. Не дивлячись на той факт, що на цей час наявна велика кількість сучасних досліджень провідних вчених-економістів, пов'язаних із проблематикою підсистеми економічної діагностики, в загальному обсязі яких виділяються такі із них, як О.С. Варганов [1], О.Г. Дмитрієва [2], В.С. Загорський, О.М. Тищенко [3], В.А. Катаєв [4], В.В. Лук'я-

нова [5], В.П. Савчук [6], Р.М. Скриньковський [7], О.В. Собкевич [8], С.М. Чіріхін [9], О.О. Шестаков [10] та інші, питання пов'язане із висвітленням сучасної практики організації економічної діагностики в сучасних умовах на суб'єктах господарської діяльності країни висвітлення не знайшло. Отож, велике практичне і теоретичне значення набуває викладення матеріалу, який характеризував би сучасну практику організації економічної діагностики в системах стратегічного управління діяльністю підприємств й виробничих об'єднань та підсилював увагу до економічної діагностики як з боку розробників систем управління, так й із сторони безпосередніх користувачів економіко-аналітичної інформації для подальшого підвищення економічної ефективності функціонуючих на підприємствах систем управління, які в науково-практичній літературі, на наш погляд, розглянуті недостатньо і інше.

МЕТА РОБОТИ полягає у приведенні цілісної характеристики сучасної практики організації підсистеми економічної діагностики в умовах функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств та об'єднань

країни.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою статті виступає діалектичний метод й основні положення теорії діагностики і управління. У процесі дослідження використовувалися наступні методи: *абстрактно-логічний* (для теоретичного узагальнення та формулювання висновків); *монографічний* (при дослідженні методик діагностики і управління); *економіко-статистичний, розрахунково-конструктивний, порівняльний* (при аналізі та оцінці стану діагностики, системи управління); *групування* (з метою характеристики сучасної практики організації діагностики в системах стратегічного управління підприємств), ін.

РЕЗУЛЬТАТИ

Однією із основних функцій управління, яка на цей час виступає об'єктом особливо пильної уваги з боку керівного складу та адміністративно-управлінського персоналу при формуванні і впровадженні у створених на промислових підприємствах та у виробничих об'єднаннях функціонально розвинутих систем стратегічного управління, - економічна діагностика. Перші кроки у вирішенні завдань економічної діагностики на машинах електронних цифрових в нашої країни були зроблені вже досить давно. За роки, які минули в цієї області було досягнуто певний прогрес, й на цей момент важко віднайти галузь промисловості, на промислових підприємствах і у виробничих об'єднаннях якої у тієї чи іншої ступені не була б розроблена та використовувалася підсистема діагностики. Функція сучасної економічної діагностики стала органічною компонентою багатьох функціонуючих функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань, яка істотно впливає на їх ефективність.

Найбільш розповсюдженою формою формування, впровадження та подальшого використання підсистеми інтегрованої економічної діагностики на підприємствах виступає розосередження економіко-аналітичних задач за окремими функціональними підсистемами функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань, ін.

На ТОВ «Агропромкомплекс» в якості ознаки поділу функціонально розвинutoї системи стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань на підсистеми був прийнятий виробничий метод, що відповідає специфіці підприємства з його безперервними основними технологічними процесами. У відповідності із цією ознакою в функціонально розвинutoї системі стратегічного управління підприємства утворено 16 (шістнадцять) підсистем управління: техніко-економічне, виробництвом і відвантаженням готової продукції, виробництвом та розподіленням напівфабрикатів, матеріально-технічним постачанням, електропостачанням, ремонтом основного і допоміжного обладнання та інші. В першу підсистему включені завдання діагностики діяльності підприєм-

ства в цілому, головним чином, періодичної діагностики, яка базується на інформації техніко-економічного планування і бухгалтерського обліку. В наступних для підсистем функціонально розвинutoї системи стратегічного управління діяльністю підприємств та об'єднань передбачено вирішення завдань діагностики окремих напрямків і сторін виробничої діяльності підприємства.

На ПП «Деталь-Агро» із порівняно не тривалим циклом виробництва, складними матеріальними потоками, багаточисельними транспортними операціями виникла потреба в особливій чіткості та узгодженості у роботі різних внутрішніх підрозділів. В цих умовах функціонально розвинута система стратегічного управління підприємства узяла на себе вирішення ряду економіко-аналітичних завдань в межах підсистем оперативного управління основним виробництвом (комплекс завдань із оперативної діагностики виконання плану процесу виробництва), управління матеріально-технічним постачанням (завдання із діагностики забезпеченості плану виробництва сировиною і матеріалами та комплектуючими виробами), управління якості (комплекс завдань з діагностики якості праці виконавців, діагностики браку).

Функціонально розвинута система стратегічного управління ТОВ «Миколаїврибпром», яка базується на використанні комплексу технічних засобів, що включає широкий набір пристроїв перетворення сигналів і передачі даних за ущільненими каналами зв'язку. Ця апаратура забезпечила можливість вирішення в функціонально розвинutoї системі стратегічного управління комплексу задач з оперативної діагностики виробничої програми, витрат на виробництво, із використання енергоресурсів та інше. Наприклад, інформацію, пов'язану із техніко-економічною діагностикою роботи окремих виробництв, машина електронна цифрова видає керівництву суб'єкта через 10 хвилин після закінчення зміни і через пів години після закінчення доби, ін.

У функціонально розвинutoї системі стратегічного управління ПСП «Родіна» завдання економічної діагностики включені до складу багатьох підсистем (технічної підготовки виробництва, техніко-економічного планування, матеріально-технічного забезпечення та інших). Але наявні підсистеми, в яких завдання діагностики не вирішуються, наприклад, кадри, облік. В цілому питома вага економіко-аналітичних завдань в функціонально розвинutoї системі стратегічного управління підприємства складає 17 % й ін.

Функціонально розвинуті системи стратегічного управління виробництвом створені на усіх знакових підприємствах, наприклад, таких, як ВАТ «Племзавод імені Шмідта», ДП «Маліцький Агро і багатьох інших. До складу функціонально розвинутих систем стратегічного управління підприємств входять від 4 (чотирьох) до 9 (дев'яти) підсистем, а кількість завдань, які включаються в одну підсистему, складає від 60 до 190. Завдання функції економічної діагностики розосереджені за усіма підсистемами. Середня питома вага комплексу економіко-

аналітичних завдань у загальній їх кількості, які вирішуються функціонально розвинутими системами стратегічного управління діяльністю промислових підприємств й виробничих об'єднань, за інформаційними даними проведеного дослідження, складає 6%.

Приблизно таке ж положення склалося і на інших промислових підприємствах та у виробничих об'єднаннях агропродовольчої сфери країни.

Дещо рідше зустрічається інша форма організації функції економічної діагностики в функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань – об'єднання економіко-аналітичних завдань із завданнями будь-якої іншої функціональної підсистеми, частіше усього із завданнями підсистем техніко-економічного планування або бухгалтерського обліку та звітності. Таку форму, зокрема, застосовують на Миколаївському обласному державному центрі експертизи сортів рослин, ТОВ «Родіна-Агро» і інших підприємствах та об'єднаннях і ін.

Наприклад, у функціонально розвинутій системі стратегічного управління ТОВ «Родіна-Агро» в межах функціональної підсистеми бухгалтерського обліку, звітності та діагностики технічним проектом передбачено вирішення більше ніж 70 економіко-аналітичних завдань. У їх числі комплекси задач періодичної діагностики діяльності підприємства за обсягом виробництва і реалізації, заробітної плати, використанню матеріальних ресурсів, використанню основних засобів, собівартості, фінансовому стану та інше. В якості основної інформаційної бази вирішення завдань економічної діагностики слугують дані вихідних сукупностей бухгалтерської інформації і, головним чином, частина даних звітності й інше.

Вивчення функціонуючих на підприємствах та виробничих об'єднаннях підсистем техніко-економічного планування і діагностики та бухгалтерського обліку, звітності і діагностики показало, що питома вага впроваджених завдань діагностики значно уступає питомій вазі впроваджених завдань планування та обліку і, як правило, складає приблизно 17-23 % від загальної кількості задач, які вирішуються підсистемами. Одна із причин такого положення виступає у тому, що розробники вказаних підсистем вважають завдання діагностики другорядними та віддають перевагу у своїх розробках профілюючим, із їх точки зору, завданням планування, обліку і регулювання.

В функціонально розвинутих системах стратегічного управління промислових підприємств та виробничих об'єднань усе частіше стала зустрічатися третя форма формування і впровадження економічної діагностики – виділення самостійних економіко-аналітичних підсистем. Відповідна робота у цьому напрямку виконана на ДП «Центр сертифікації та експертизи насіння і садивного матеріалу», ПП «ПроектКонтактСервіс», ПрАТ «Явківський елеватор», ТОВ «Евері» й ТОВ «Ліквід Карго Термінал».

Проведене порівняння функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань, технічною базою

яких слугують сучасні машини електронні цифрові останнього покоління, дозволяє зробити висновок про те, що із плином часу з боку безпосередніх користувачів вихідних управлінських інформаційних даних і проектувальників функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань зростає розуміння об'єктивної необхідності формування і впровадження та все більш широкого використання функції діагностики. Наприклад, у складі більш ранніх функціонально розвинутих систем стратегічного управління, були лише окремі локально вирішувані економіко-аналітичні завдання. У складі систем, які розробляють на цей час, зустрічаються, й доволі часто, підсистеми із яскраво вираженим економіко-аналітичним ухилом: техніко-економічне планування і діагностика; облік та діагностика фінансово-господарської діяльності. До того ж, рішення економіко-аналітичних завдань очікується в підсистемі оперативного управління основним виробництвом, ін.

Особливо значний крок у цьому відношенні зроблено у розробленій для підприємств агропродовольчих галузей репрезентативної функціонально розвинуті системи стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань (Програмні продукти для сільського господарства: 1 С: Підприємство 8. Управління сільськогосподарським підприємством для України; 1 С: Підприємство 8. Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства для України; 1 С: Підприємство 8. Бухгалтерія елеватора, млина та комбікормового заводу для України; 1 С: Підприємство 8. Селекція в тваринництві. Свинарство для України; 1 С: Підприємство 8. Центр супутникового моніторингу ГЛОНАСС/GPS). У складі цієї системи виділено самостійну функціональну підсистему інтегрованої економічної діагностики, яка включає більше як 180 економіко-аналітичних завдань, що дозволяють досліджувати діяльність внутрішніх підрозділів і підприємства у цілому та ін.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи викладений матеріал, можливо зробити наступні змістовні конклюзії, які цілісно характеризують сучасну передову практику організації економічної діагностики в функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань:

а). Розробка, формування і впровадження підсистеми діагностики на промислових підприємствах та у виробничих об'єднаннях все ще виступає однією із самих злободених проблем сьогодення. Дослідження, проведені на суб'єктах сфери агропродовольчих галузей, показали, що в середньому питома вага економіко-аналітичних завдань, які вирішуються функціонально розвинутими системами стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань, не перевищує 3-8 % від загальної їх кількості. Існує багато підприємств, які приділяють мало уваги завданням функції економічної діагностики. Слабке охоплення функціонально розвинутою системою стратегічного

управління функції діагностики зменшує можливості керівних кадрів різних рівнів управління виробництвом у систематичному отриманні економіко-аналітичної інформації, потрібної для оцінки стану виробництва, складання прогнозів, таке інше. В цих умовах навіть досвідчені керівники не завжди в змозі виробити та запровадити кваліфіковане рішення, яке дозволяє уникнути зривів у виробництві непродуктивних витрат, таке ін.;

б). На практиці відсутній єдиний підхід до визначення місця економічної діагностики в функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань. Найбільш розповсюдженим до цих пір залишається «децентралізований підхід», тобто розосередження економіко-аналітичних завдань за різними функціональними підсистемами функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств й виробничих об'єднань, що представляється малоефективним із точки зору досягнення результатів. Локальне формування та впровадження окремих завдань економічної діагностики в межах багатьох підсистем не супроводжується розробленням загальних питань, які відносяться до функції діагностики в цілому (наприклад, питання створення єдиного банку даних для вирішення усього комплексу економіко-аналітичних завдань), і вступає в протиріччя із принципами інтегрованої обробки інформаційних даних (не передбачається взаємозв'язок економіко-аналітичних завдань різних підсистем, припускається дублювання у введенні інформації, в розрахунках);

в). Вибір завдань економічної діагностики, які належать формуванню та впровадженню не обґрунтовується й, як правило, має випадковий характер. В більшості функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств у складі тих, що належать першочерговому впровадженню відсутні так звані «базисні» завдання діагностики, які змогли б стати підґрунтям для вирішення інших економіко-аналітичних завдань і ін.;

д). Галузеві інститути, установи і організації не забезпечують своєчасної спеціалізації (типізації) та наступного широкого впровадження ефективних завдань економічної діагностики, які створені окремими підприємствами. Внаслідок цього розробки із формування та впровадження економіко-аналітичних завдань виступають переважно індивідуальними, що визиває підвищення їх вартості й не завжди забезпечує необхідний науковий рівень;

е). Вивчення функціонально розвинутих систем стратегічного управління підприємств агропродовольчих галузей в динаміці за ряд років надало нам можливість виявити певну тенденцію до збільшення ступеня формування і впровадження функції економічної діагностики. Однак, темпи його недостатні й не задовольняють сьогоденних потреб

управління в економіко-аналітичній інформації. Подальше підвищення ефективності функціонуючих на промислових підприємствах та у виробничих об'єднаннях функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю суб'єктів сфери вимагає підсилення уваги до економічної діагностики як з боку розробників систем управління, так і з сторони робітників промисловості, безпосередніх користувачів аналітичної інформації та таке ін.

Серед розвідок актуальністю відрізняється питання загальносистемних передумов виділення в системах стратегічного управління діяльністю підприємств самостійної функціональної функції економічної діагностики, ін.

Список використаних джерел

1. Вартанов, А.С. Экономическая диагностика деятельности предприятия: организация и методология / Александр Степанович Вартанов. - М.: Финансы и статистика, 1991. - 78,[2] с.; 20см.; ISBN 5-279-00559-2: 70 к.
2. Дмитриева, О.Г. Региональная экономическая диагностика / Оксана Генриховна Дмитриева. - СПб.: Изд-во Санкт-Петербург. ун-та экономики и финансов, 1992. - 272,[1] с.: ил.; 21 см.; ISBN 5-7310-0109-X (В перепл.): Б.ц.
3. Загорський, В.С. Кластери: ознаки, діагностика, формування / В.С. Загорський, О.М. Тищенко // Проблеми економіки. – 2009. – № 4. – С. 21–28.
4. Катаев, В.А. Диагностирование производственного потенциала автотранспортного предприятия / Виталий Анатольевич Катаев. - Москва: МАКС Пресс, 2005. - 112, [3]с.: ил., табл.; 21см.; ISBN 5-317-01310-0 (в обл.).
5. Лук'янова, В.В. Діагностика функціонування економічних систем на макрорівні / В.В. Лук'янова // Бізнес Інформ. – 2011. – № 7. – Том 2. – С. 4-6.
6. Савчук, В.П. Диагностика предприятия: Поддержка упр. решений / Владимир Павлович Савчук. - М.: БИНОМ. Лаб. знаний, 2004 (Вологда: ПФ Полиграфист). – 174, [1] с.: илл., таблиц.; 27 см.; ISBN 5-94774-195-4 (в пер.).
7. Скриньковський, Р.М. Діагностика ефективності реклами в діяльності підприємства / Р.М. Скриньковський // Бізнес Інформ.- 2016.- №6.- С.240-244.
8. Собкевич, О.В. Діагностика загроз інноваційній безпеці у промисловості України/ О.В. Собкевич // Бізнес Інформ.-2015.-№7.-С.118-129.
9. Чирihin, С.Н. Диагностика состояния конкурентной среды на товарных рынках: [монография] / С.Н. Чирihin. - Новосибирск: Сибир. акад. гос. службы, 2012. - 172 с.: ил., цв. ил., табл.; 21 см.; ISBN 978-5-8036-0512-6.
10. Шестаков, О. А. Организация и диагностика экономических нововведений / О.А. Шестаков. – М.: МНИИПУ, 1990. – 67, [1] с.: илл.; 20см.

ВІТУШОК

Вікторія Сергіївна
Libertat123@ukr.net

УДК 65.018:014.1

РОЗРОБКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE QUALITY MANAGEMENT SYSTEM

студентка магістратури за спеціальністю "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності", Національний авіаційний університет

Целью статьи является обоснование интегративного подхода к построению системы управления качеством продукции предприятий. Теоретической и методологической основой исследования стали законодательные документы и стандарты Украины и международных организаций по качеству, работы зарубежных и украинских специалистов по управлению качеством. Предложено интегрированную систему управления качеством продукции, которая предусматривает осуществление комплекса взаимосвязанных организационных, технических, экономических и социальных мер по повышению качества, эффективное взаимодействие ее подсистем, позволяет объективно учесть факторы внутренней и внешней среды, как основы использует методологические подходы к оценке качества труда. Обосновано, что в отличие от существующих систем, интегрированная система является инструментом управления качеством продукции за счет интеграции процессов управления трудовым потенциалом в систему качества и использования взаимосвязанной системы международных стандартов. Практическое значение полученных результатов заключается в уточнении отдельных научно-теоретических проблем, способствуют более эффективному процессу модернизации или внедрения систем управления качеством на предприятиях Украины. Характеристика основных аспектов качества продукции и систем качества показала, что создание на отечественных предприятиях систем качества в соответствии со стандартами ISO 9000 должно начинаться с создания общей методологии, предусматривающей реальную оценку стартовых условий, этапы и последовательность работ по качеству на пути перестройки всей корпоративной культуры на принципах общего менеджмента качества (TQM).

The article aims to study integrative approach to building a quality management system enterprises. The theoretical and methodological basis of the study were legal documents and standards of Ukraine and international organizations on the quality of foreign and Ukrainian experts on quality management. An integrated system of quality control, which involves complex interrelated organizational, technical, economic and social measures to improve quality, effective interaction of its subsystems enables to objectively consider factors internal and external environment as the foundation uses methodological approaches to evaluation quality of work. Proved that unlike existing systems, integrated system is a tool for quality management by integrating processes of labor potential in quality and coherent use of international standards. The practical significance of the results is to clarify certain scientific and theoretical issues that contribute to a more effective process of modernization or introduction of quality management systems in the Ukraine. Characteristics of the main aspects of product quality and quality systems has shown that the creation of domestic enterprises quality systems according to ISO 9000 must begin with the creation of a common methodology which provides realistic assessment of initial conditions, stages and sequence of work quality in the way of restructuring the entire corporate culture based on the principles total quality management (TQM).

Ключові слова: якість, система управління якістю, методи управління якістю

Ключевые слова: качество, система управления качеством, методы управления качеством.

Keywords: quality, quality management system, management quality

ВСТУП

Впродовж останніх десятиліть управління якістю зводилося до контролю якості продукції і відносилось до інженерно-технічних питань, у той час як проблематика загального менеджменту мала яскраво виражений організаційний характер із соціально-психологічним відтінком. На сьогодні недостатньо розроблені теоретичні, методичні та науково-практичні аспекти підходів, методів та систем управління якістю на підприємствах. Також, вивчення ряду важливих проблем, пов'язаних з аналізом діяльності підприємства, з урахуванням вітчизняної специфіки управління при її формуванні і використанні, не набуло належного розвитку. Саме

цими чинниками зумовлена актуальність теми управління якістю підприємства.

Теоретичні та методологічні основи управління якістю розглядалися в роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Так, в роботах Демінга Е., Ісікава К., Нива Г., Ноймана Е., Фейгенбаума А., Шухарта У., Херрі М. висвітлені питання управління якістю продукції, але вони не в повній мірі відповідають реаліям постсоціалістичних країн взагалі і України зокрема. Дослідження вітчизняних учених, які займалися проблемою управління якістю: Адлера Ю., Глічева А., Гудзя П., Лапідуса В., Мороза О., Окрепілова В., Орлова П., Толпежнікова Р., Чернеги О., Швеця В., спрямовані на розробку організаційно-економічних методів управління якістю продукції, впровадження систем менеджменту якості на

підприємствах та ін. Але питання управління якістю бізнес-процесів залишаються не достатньо вивченими.

МЕТОЮ СТАТТІ є узагальнення інформації щодо управління якістю підприємства та розробка заходів, спрямованих на вирішення проблем, пов'язаних з впровадженням системи управління якістю. Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити ряд завдань

- дослідити теоретичні основи інтегрованої системи управління якістю продукції;
- розглянути сучасний стан системи управління якістю на підприємствах України;
- навести переваги та недоліки при використанні сучасних систем управління якістю;

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ, що використовувалися у статті, є загально наукові, логічні, дедукції, індукції, спостереження, порівняння, зіставлення, системний аналіз, структурний підхід.

РЕЗУЛЬТАТИ

Розвиток економічних процесів та динамічність вимог до якості продукції зумовлюють необхідність використання системного підходу до управління якістю продукції як такого, що дозволяє враховувати взаємозв'язки між суб'єктами та об'єктами управління якістю, досліджувати закономірності їх зміни, забезпечувати комплексний вплив на характеристики та рівень якості. У зв'язку з цим актуальним завданням є обґрунтування структури системи управління якістю продукції на підприємстві для забезпечення виконання нею функціонального призначення. Використання в практиці вітчизняних підприємств інтегрованих систем управління якістю дозволить підвищити якість продукції, конкурентоспроможність підприємств за рахунок використання системного підходу до управління підприємством, етичного підходу до управління персоналом, інвестицій в інтелектуальний капітал.

Концептуальною позицією автора є представлення інтегрованої системи управління якістю продукції як сукупності підсистем. (рис. 1).

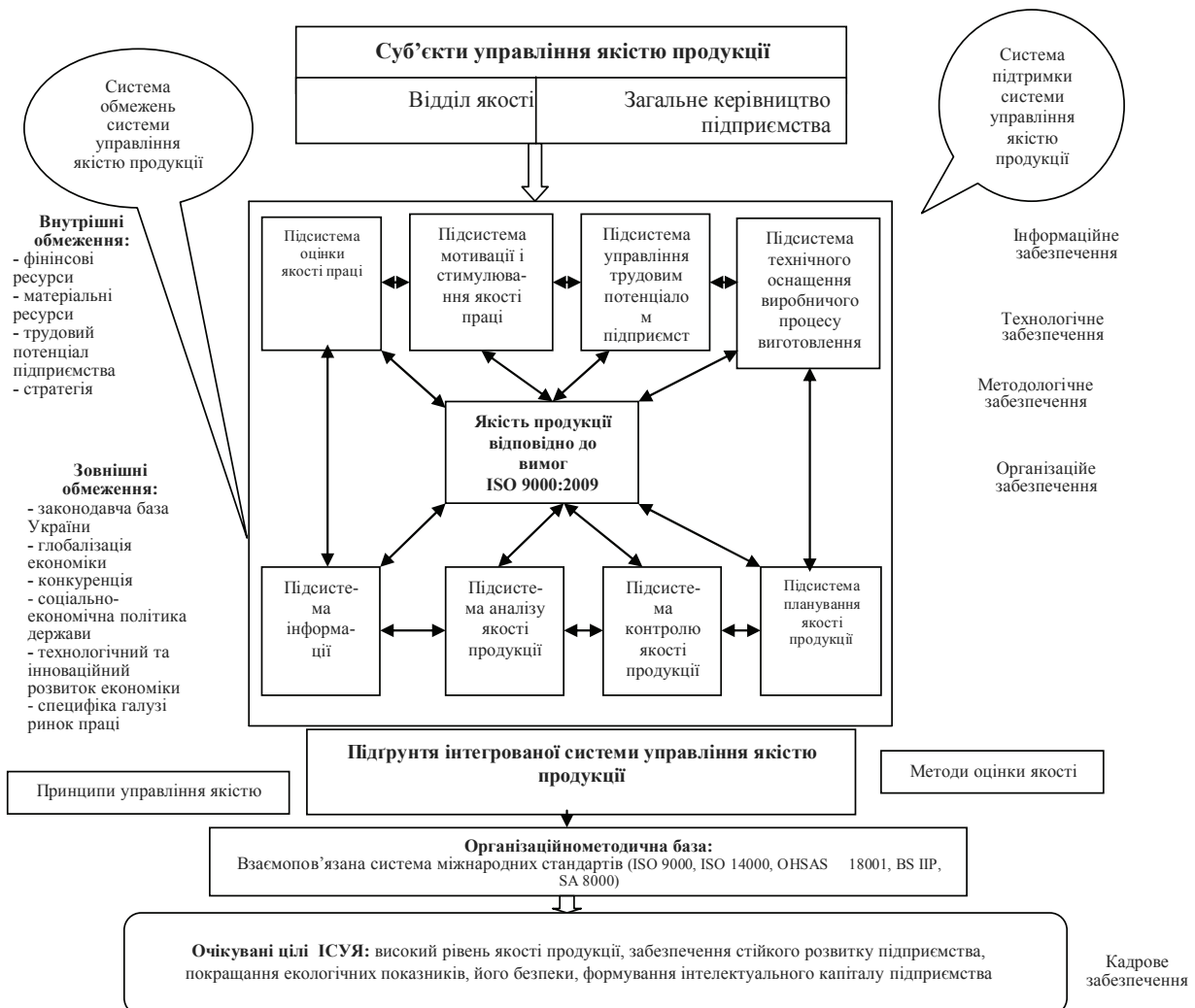

Рис. 1. Інтегрована система управління якістю продукції

Наведена схема ілюструє зв'язок між підсистемами управління та поставленими цілями підприємства.

Під даною системою управління якістю продукції (ІСУЯП) пропонуємо розуміти складну соціально-економічну систему, яка об'єднує в собі взаємопов'язані підсистеми управління якістю, як її

підгрунтя виступають методи вимірювання якості праці та принципи управління якістю продукції, які є базовими згідно міжнародних стандартів ISO 9000:2009 та ISO 10000.

Кожна із підсистем, що складають ту чи іншу сферу управління якістю продукції, покликана вирішувати певні задачі щодо формування якості праці та покращення якості продукції. Нами виявлено такі підсистеми управління якістю, як: управління трудовим потенціалом підприємства, планування якості, заохочення якості праці, технічного оснащення виробничого процесу виробництва продукції, контролю якості продукції, інформації, аналізу якості праці та продукції, оцінки якості праці.

Інтегрована система управління якістю продукції (ІСУЯП), яку пропонує автор, є інструментом забезпечення високої якості праці на основі максимальної реалізації трудового потенціалу та досягнення цілей в області якості.

Відмінністю запропонованої автором інтегрованої системи управління якістю є методологічний підхід до інтеграції процесів управління трудовим потенціалом в систему управління якістю продукції, що дозволить підвищити розвиток інтелектуального капіталу підприємства з метою покращення якості продукції. Дана інтегрована система управління якістю продукції має низку зовнішніх і внутрішніх обмежень, а також пов'язана з іншими підсистемами загальної системи управління підприємством: функціональною, мотиваційною, організаційною, економічною, науково-технічною і соціальною.

Потрібно зауважити на тому, що активний розвиток процесів глобалізації потребує зміни систем управління якістю, які вже існують на вітчизняних підприємствах. Одним із найефективніших напрямів таких змін є впровадження інтегрованих систем управління якістю, які відповідають вимогам декількох міжнародних стандартів на системи якості.

Але, на даний час, в українській практиці лише на декількох провідних підприємствах розроблені, сертифіковані і функціонують інтегровані системи управління якістю продукції, хоча переваги їх впровадження очевидні. Серед цілей створення інтегрованих систем управління якістю продукції є: забезпечення ефективного, стійкого розвитку підприємства і розширення експорту продукції; покращення техніко-економічних показників виробництва, екологічних, забезпечення взаємозв'язків усіх підрозділів підприємства.

Отже, впровадження інтегрованих систем управління якістю продукції є стратегічним рішенням щодо розвитку підприємства і має відбуватися із врахуванням його економічних, технологічних, соціальних, екологічних та інших показників та характеристик.

Основними можливими перешкодами на шляху до впровадження інтегрованих систем управління якістю продукції є те, що головна частина промислових об'єктів України не володіють сертифікованими відповідно до вимог міжнародних стандартів системами якості, а їх впровадження на підприємство вимагає додаткових витрат. Ускладнюється ситуація

негативним впливом економічної кризи, та військова нестабільності, яка не дає можливості вітчизняним підприємствам приділяти належну увагу питанням удосконалення якості праці і продукції, використання нових підходів до технології управління якістю, методам її оцінки тощо. Тому пропонується обирати поетапну стратегію управлінської перебудови підприємства, коли впроваджуються поступово різні міжнародні стандарти на системи якості.

Першим і обов'язковим етапом є побудова, впровадження і сертифікація системи якості продукції ISO серії 9000 як основної організаційно-методичної бази для побудови інтегрованих систем управління якістю продукції.

Другий етап – впровадження систем екологічного менеджменту (ISO 14000) і систем професійної безпеки (OHSAS 18001).

Третій етап – системи соціальної відповідальності (SA 8000) або інвесторів в людей (BS IP).

З точки зору формування якості праці необхідними для впровадження стають стандарти: менеджменту соціальної відповідальності (SA 8000), який спрямований на покращення умов найму і здійснення трудової діяльності, дотримання етичних норм цивілізованого суспільства і управління персоналом; інвесторів в людей (BS IP), що передбачає підвищення якості управління організаційною структурою, поліпшення фінансових показників за рахунок використання інтелектуального капіталу. Побудована таким чином інтегрована система управління якістю продукції буде діючою узгодженою робочою структурою підприємства і включатиме ефективні технічні й управлінські методи для забезпечення найвищих результатів праці, найбільш ефективних способів взаємодії людей та техніки, а також інформації з метою задоволення потреб споживачів і партнерів стосовно якості продукції і виробничого процесу та економії виробничих витрат. Ефективність формування інтегрованих систем управління якістю продукції промислових підприємств залежатиме, насамперед, від вмотивованості і переконань керівництва та персоналу у доцільності і необхідності цих дій. На жаль, необхідно указати на недостатньо високий рівень усвідомлення керівництвом важливості переходу на інтегровані системи управління якістю продукції, невисоку мотивацію і психологічні бар'єри при переході на нові системи якості. У побудові таких систем повинен брати участь весь колектив підприємства, для якого процес формування якості праці є невід'ємним елементом загальної виробничої культури та етики.

Що стосується організаційної структури підприємства при інтегрованій системі управління якістю продукції, то введення на підприємстві нових підсистем якості повинно адаптуватися до наявних умов та органічно поєднуватися з існуючою організаційною структурою та системою управління підприємства.

Отже, побудова, впровадження і сертифікація інтегрованої системи управління якістю продукції промислових підприємств надасть їм ряд конкурентних переваг та впевненість у такому рівні

виробництва продукції та надання послуг, який відповідає вимогам міжнародних стандартів і зумовлюється гострою конкурентною боротьбою на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Якість – це сукупність властивостей і характеристик продукту, які надають йому здатність задовольняти обумовлені або передбачувані потреби. Існує також визначення якості продукції, наведене в Держстандарті 15467-79, згідно з яким «якість продукції – сукупність властивостей продукції, що обумовлюють її придатність задовольняти певні потреби відповідно до її призначення» [2, с. 112]. Якість – загальна філософська категорія, яка відноситься в рівній мірі до суспільства в цілому, процесам, що відбуваються в суспільстві, окремим підприємствам, їх продукції та послуг, до людей, які виробляють та споживають продукцію і послуги. Таким чином, рівень ефективності системи управління якістю прямо пропорційний рівню конкурентоспроможності продукції та підприємства.

Система управління якістю підприємства може стати інструментом перемоги в конкурентній боротьбі, враховуючи, що конкурентоспроможність підприємства – це рівень його компетенції відносно інших підприємств конкурентів у нагромадженні та використанні виробничого потенціалу певної спрямованості, що знаходить свій вираз у таких показниках, як якість продукції, обсяги виробництва, прибуток тощо. Для забезпечення необхідного рівня якості потрібні не тільки зацікавлені, кваліфіковані працівники, відповідна матеріальна база, але й добре налагоджена система менеджменту якості. Саме на цьому побудований успіх багатьох підприємств [2, с. 69]. Але одного прагнення забезпечити якість послуг та обслуговування недостатньо – існує потреба грамотного підходу до системи менеджменту якості, так як від цього залежить враження клієнтів про фірму. Це дуже важливо для підвищення іміджу підприємства і, відповідно, залучення нових клієнтів. Тому саме на таких підприємствах важливе, навіть головне, значення набуває якість сервісу, управління якістю обслуговування, менеджмент якості.

Встановлений прямий взаємозв'язок рівня зносу основних засобів та величини прибутку [8] підкреслює взаємозалежність обох показників від якості управлінських рішень. На підприємствах в рамках систем управління якістю, що відповідають вимогам стандарту ISO 9001, проводиться аналіз даних стосовно якості продукції та результативності виробничих процесів. Найбільш ефективно запитами ринку, споживача відповідає ідеологія системи Загального управління якістю – TQM (Total Quality Management), технологією якої є міжнародні стандарти ISO серії 9000 [4, с. 52].

Впровадження та сертифікація систем управління відповідно до вимог національних або міжнародних стандартів у першу чергу дозволить підвищити конкурентоспроможність продукції вітчизняних виробників. Стандарти серії ISO 9000 є набором вимог, які охоплюють ті напрямки діяльності, які в тій чи іншій мірі все одно виконуються на підприємстві (аналіз контракту, ведення документації, контроль продукції, що випускається). Але ці

заходи проводяться безсистемно, епізодично. Стандарти ж вимагають виконання цієї діяльності на систематичній основі, на основі документованих процедур фіксувати результат. Особливістю цих стандартів є добровільність у тому сенсі, що виробник сам приймає рішення про побудову системи якості відповідно до ISO 9000 чи ні, але, прийнявши таке рішення, стає обов'язковим виконання вимог цих стандартів. Однак для результативного функціонування системи управління якістю та ефективного виробництва якісної продукції стандарт констатує, що підприємство має визначити численні взаємопов'язані роботи (процеси) та керувати ними, а також здійснювати моніторинг, вимірювання і аналіз цих процесів. З короткого аналізу вимог стандарту стає очевидним, що системи управління якістю – це складова контролю за управлінською діяльністю, технологією виробництва та продукцією, спрямованих на зростання якості продукції. Підприємство має визначити мету втілення стандарту – заради отримання сертифіката або заради підвищення якості менеджменту.

Формальне ж втілення стандарту є негативним процесом і полягає у: 1) формальній розробці політики якості; 2) невимірності цілей у сфері якості; 3) відсутності зворотного зв'язку зі споживачами продукції; 4) існуванні системи управління якістю як окремої системи документації, яка по суті не впливає на виробничий процес; відсутність взаємозв'язків між підрозділами підприємства та відділом з якості; 5) дисбалансі та несистематизованості в переліку обов'язків і повноважень персоналу в рамках системи управління якістю та посадових інструкціях; 6) відсутності системи мотивації персоналу в рамках системи управління якістю та підприємства взагалі; 7) низькій якості методичного забезпечення системи управління якістю та відсутності компетентного персоналу щодо забезпечення її результативного функціонування; 8) відсутності аналізу функціонування системи управління якістю з боку вищого керівництва.

Отже, індикаторами оцінювання системи управління якістю підприємства можуть виступати такі показники щодо наявності процесів, вимірювання та аналізу процесів і якості продукції. Стосовно наявності процесів – це: – визначення діяльності кожного виробничого підрозділу як процесу; – взаємозв'язок між підрозділами у вигляді процесів; – наявність процесів усередині підрозділів; – наявність «наскрізних» процесів виробництва.

Стосовно вимірювання та аналізу процесів – це встановлення реальних індикаторів та показників, які характеризують кожний процес (це стосується як процесів управління, так і процесів виробництва) з метою прогнозування, виконання та аналізу діяльності на підприємстві. Що стосується якості продукції, то її потрібно аналізувати на всіх стадіях життєвого циклу: стадії визначення потреб потенційних споживачів щодо якості, стадії проектування, розробки, виготовлення, реалізації та стадії після продажного обслуговування [5, с. 229].

Найчастіше керівник підприємства вирішує впроваджувати систему якості під тиском вимог

замовника: коли є перспектива вигідного замовлення, але умовою укладання контракту є наявність сертифікованої системи якості. А сертифікувати можна тільки на відповідність чогось. Ось для цих цілей і застосовують ISO 9000. Стандарти серії ISO 9000 застосовуються до будь-яких підприємств незалежно від сфери діяльності, форми власності, розмірів підприємства [4, с. 178]. Для кількісного вимірювання ефективності системи управління якістю необхідно застосувати метод експертних оцінок, що дасть змогу градації показників визначати в балах. Тоді зведення показників до узагальненої оцінки є можливим за допомогою комплексного показника – коефіцієнта ефективності системи управління якістю, розрахунок якого можна здійснювати за формулою:

$$Pe = (Pi \cdot Wi) \quad (1),$$

де Pe – рівень ефективності системи управління якістю;

Pi – експертна оцінка i -го показника системи управління якістю;

Wi – коефіцієнт вагомості i -го показника ефективності системи управління якістю.

Такий підхід до структурування показників системи управління якістю надасть можливість не тільки оцінювати, але й удосконалювати систему управління якістю, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Якщо система управління якістю, в рамках якої реалізуються процеси управління на даному підприємстві, відповідає вимогам зазначених стандартів, то сьогодні це сприймається як переконливий доказ здатності підприємства забезпечити випуск продукції або надання послуг необхідної якості [7]. Відмінною особливістю міжнародних стандартів ISO 9000 є те, що вони встановлюють ступінь відповідальності керівництва організації за якість. Керівництво підприємства відповідає за розробку політики в сфері якості, за створення, впровадження та функціонування системи управління якістю, що має чітко визначатися і оформлятися документально. До обов'язків керівництва відносяться підбір фахівців і виділення необхідних ресурсів для виробничого, контрольно-вимірювального та випробувального обладнання, а також для програмного забезпечення комп'ютерної техніки. Керівництво має встановлювати необхідний рівень компетенції та стежити за своєчасністю підвищення кваліфікації персоналу.

На керівників організації покладається обов'язок виявляти ті показники якості товару, які впливають на його ринкову стійкість. Ринкова орієнтація економіки України вимагає від підприємств адаптування не тільки до умов ринкового середовища, що змінюється, але й до швидкості цих змін, що найефективніше досягається на підставі реалізації вимог міжнародного стандарту на системи управління якістю [10, с. 35]. Впровадження системи управління якістю впливає не тільки до покращення продукції, а й сприяє оптимізації бізнес-процесів підприємства в цілому, веде до збільшення продуктивності праці, зменшення ресурсозалежності,

та як наслідок, до зниження собівартості продукції, що безпосередньо впливає на конкурентоспроможність підприємства на ринку

Більшість підприємств на даний момент не мають можливостей щодо впровадження систем управління якістю на своїх підприємствах. Управління якістю обмежується контролем якості продукції, яку вони виробляють, тобто вони не мають системного підходу до даного процесу. Пояснюється це перш за все відсутністю фінансових ресурсів. Адже, дані підприємства не мають коштів навіть на оновлення матеріально-технічної бази та розширене відтворення, не говорячи про фінансування впровадження систем управління якістю. Окрім, проблеми, описаної вище, існує ще проблеми, пов'язані з впровадженням систем управління якістю на підприємствах, серед яких можна виділити наступні:

1. Відсутність необхідної теоретичної та методологічної бази у сфері управління якістю. На жаль, сьогодні в Україні поки що відсутнє наукове підґрунтя щодо впровадження систем управління якістю на підприємствах, в основному застосовується теоретична та методологічна база, яка була створена в умовах адміністративно-планової економіки і яка дуже відрізняється від тої, що використовується зараз у всьому світі. Тому вирішення цієї проблеми є дуже необхідним кроком, який дасть змогу частково уникнути помилок, зроблених підприємствами в процесі запровадження систем управління якістю.

2. Відсутність практичного досвіду щодо впровадження систем управління якістю. Україна тільки починає переходити на міжнародні стандарти якості та впроваджувати системи управління якістю на своїх підприємствах. У той час як провідні країни світу вже давно займаються даними проблемами і на основі власного досвіду постійно вдосконалюють свою теоретичну та методологічну базу. В такій ситуації підприємствам не вдається уникнути помилок при запровадженні систем управління якістю, тому основними завданням є максимальне зменшення їх кількості.

3. Нестача кваліфікованих спеціалістів у сфері якості продукції у підприємств для розроблення, впровадження та сертифікації систем управління якістю. В Україні дуже мало спеціалістів, які добре орієнтуються у системах управління якістю та їх впровадженні на промислових підприємствах, будівельних, торгівельних та інших. Вирішення цього питання повинно ініціюватися державними органами, зокрема, профільними міністерствами. Таким чином, підсумовуючи наведений вище матеріал, ми можемо зробити висновок, що для підвищення конкурентоздатності підприємств необхідно зосередитись на системі управління якістю на підприємстві, а також на методології її впровадження згідно міжнародних стандартів ISO серії 9000.

Крім того, ще одним фактором, який підтверджує користь впровадження, є те, що дана система зможе активізувати внутрішні та зовнішні інвестиції, які охоче будуть вкладатися в сертифіковані виробництва. Для цього, перш за все, необхідно вирішити кілька проблем, які виникають на

підприємствах у процесі побудови системи менеджменту якості.

Шляхами подолання даних проблем можуть бути:

1. Проведення серед керівників і головних спеціалістів підприємств тренінгів та семінарів з метою роз'яснення сутності, необхідності, основних положень систем управління якістю.

2. Навчання незалежних консультантів частково за рахунок держави, які б змогли надавати кваліфіковану допомогу підприємствам при запровадженні систем управління якістю.

3. Запровадження фінансової підтримки вітчизняних підприємств шляхом здешевлення цільових кредитів для оплати вартості робіт з розроблення, впровадження та підтвердження відповідності систем управління якістю відповідно до національних або міжнародних стандартів.

ВИСНОВКИ

Необхідно зазначити, що теоретичні напрацювання у сфері управління якістю зумовлені потребами в нових методах ведення господарства та пристосуванні підприємства до зовнішнього середовища в умовах зростаючої конкуренції. Для успішного функціонування підприємства на ринку необхідно забезпечувати постійний розвиток, удосконалення систем управління якістю, швидкого і точного реагування на зміну попиту та уподобань споживачів, відповідність виробництва вимогам екологічності, безпечності, а також зміцнення взаємозв'язків зовні і в середині підприємства. Необхідне подальше теоретичне опрацювання досвіду розвинених країн у галузі системи управління

якістю та обґрунтування його застосування для українських підприємств.

Список використаних джерел

1. Аскаров Е.С. Міжнародні стандарти системи якості серії ISO [Електронний ресурс] – 2013 – Режим доступу: <http://www.bizeducation.ru/library/management/qm/9/askarov4.htm>

2. Глічев А.В. Нариси з економіки та організації управління якістю продукції. // Стандарти та якість. 2011. - № 4. - с. 50.

3. Калиновська Л.Є. Якість як критерій ефективності сучасного менеджменту організації: Зб. наук. пр. - К.: КНТЕУ, 2011. – 149 с.

4. Калиновська Л.Є. Управління якістю діяльності торговельного підприємства: Автореф. дис... канд. екон. наук: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. — К., 2015.

5. Калита П.Я. Системы качества и международные стандарты ИСО серии 9000 / П.Я. Калита. – К.: Украинская ассоциация качества, 2012. – 181 с.

6. Кириченко Л.С. Сертифікація та якість продукції в сучасних умовах господарювання / Л.С. Кириченко, Н.М. Чернухіна. – Львів, 2013. – 215 с.

7. Момот А.И. Менеджмент качества и элементы системы качества / А.И. Момот. – Донецк: Норд-Пресс, 2013. – 320с.

8. Рахлін К.М. Система менеджменту якості: помилки і помилки // К.М. Рахлін. – Методи менеджменту якості. – 2013. – № 12. – С. 19-20.

9. Шадрін А.Д. Моделювання оцінки якості / А.Д. Шадрін // Стандарти і якість. – 2014. – № 11. – С. 34-43.

ЯРОВЕНКО

Тетяна Сергіївна
yarovenkotatyana@mail.ruк.е.н., доцент, докторант,
Дніпровський національний
університет імені Олеся
Гончара

УДК 330.322.3:37

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СФЕРИ ОСВІТИ УКРАЇНИ:
РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУINVESTMENT DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL SPHERE OF
UKRAINE: MONITORING RESULTS

Стаття присвячена визначенню рівня інвестиційного розвитку сфери освіти України з метою обґрунтування довгострокової інвестиційної політики у цій сфері. За допомогою методів статистичного аналізу в ній виявлені основні тенденції, що спостерігаються у вітчизняному освітньому інвестуванні; обґрунтована необхідність зміни політики інвестування освітніх систем та підвищення її ефективності.

Статья посвящена определению уровня инвестиционного развития сферы образования Украины, с целью обоснования долгосрочной инвестиционной политики в этой сфере. С помощью методов статистического анализа в ней выявлены основные тенденции, которые наблюдаются в отечественном образовательном инвестировании; обоснована необходимость изменения политики инвестирования образовательных систем и повышения ее эффективности.

The article is sanctified to the exposure of level of 'investment-driven development' for educational sphere of Ukraine with the purpose ground of long-term investment politics in this sphere. It using the methods of statistical analysis revealed the main trends observed in the domestic educational investment; reasonable necessity to change the investment policy of the educational systems and increase of her efficiency.

Ключові слова: інвестиції, сфера освіти, моніторинг, розвиток, метод

Ключевые слова: инвестиции, сфера образования, мониторинг, развитие, метод

Keywords: investments, educational sphere, monitoring, development, method

ВСТУП

Не зважаючи на потужний інтелектуальний потенціал, сфера освіти України (за обсягами залучених інвестицій та інвестиційною активністю суб'єктів) до лідерів не належить. Така ситуація на тлі упущення можливостей інвестиційного розвитку, які надає розширення міжнародних зв'язків та інтеграція до світового науково-освітнього простору, стає для вітчизняної освіти критичною.

Дослідженню фінансування освітньої сфери та інвестування в неї приділяється увага вчених, таких як: К. Еклунд, В. Чеха, Ю. Федорчук, С. Захарін, Ю. Волинчук, І. Лоханкіна, Б. Сабуров, Н. Родина, Е. Хижнякова, О. Другов, М. Баран та спеціалізованих інституцій різного рівня. Але незважаючи на це, рівень інвестиційного розвитку сфери освіти України не відображений у результатах проведених моніторинрів.

Кількісна та якісна недостатність фундаментальних системних досліджень інвестиційного розвитку освіти без використання сучасного аналітичного апарату не дає змогу обґрунтувати необхідність зміни політики інвестування освітніх систем, що стримує впровадження інвестицій на різних рівнях освітньої

сфери.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Актуальність і своєчасність проведення статистичного моніторингу рівня інвестиційного розвитку освіти підтверджується необхідністю удосконалення існуючих концепцій вимірювання результатів інвестиційних процесів у національній сфері освіти. Застосування сучасних методів дослідження дозволяє встановити закономірності їх динаміки, зробити висновки про значущість впливу певних чинників та слугує підставою для прийняття управлінських рішень.

МЕТА РОБОТИ

Метою роботи є виявлення рівня інвестиційного розвитку сфери освіти України за період 2007 – 2015 рр., що є орієнтиром при обґрунтуванні довгострокової інвестиційної політики у цій сфері та запорукою її прискореного інноваційного розвитку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час дослідження використовувались статистичні методи, зокрема, фазової площини, відстаней, розриву, періодизації, таксономічний, індикативний, адитивний, когнітивний, а також аналіз чутливості й

циклічності.

РЕЗУЛЬТАТИ

Інвестиційний розвиток сфери освіти описує велика кількість показників-індикаторів. Вважаємо за доцільне з-поміж них виділити ті, які відображають критичні точки розвитку освіти та будуть приймати участь у моніторингу, зокрема: загальна кількість освітніх закладів; чисельність осіб, які здобувають формальну освіту; чисельність зайнятого населення у цій сфері; ВВП сфери освіти; обсяг наданих освітніх послуг; обсяги введення в експлуатацію нових місць у дошкільних, середніх та професійно-технічних навчальних закладах, а також додаткових площ учбово-лабораторних будівель у ВНЗ; видатки державного та місцевих бюджетів на освіту; обсяги інвестицій в основний капітал освітньої сфери; прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в освіту; питома вага інвестицій у сферу освіти у загальному обсязі інвестування країни та капітальних інвестицій у сферу освіти у загальному обсязі капітального інвестування країни; питома вага прямих іноземних інвестицій у сферу освіти у загальному обсязі іноземного інвестування країни; рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності та чистий прибуток (збиток) суб'єктів освітньої сфери; вартість введених в дію нових основних засобів сфери освіти та їх загальна вартість; ступінь зносу основних засобів тощо.

Між процесами вкладення освітніх інвестицій і утворенням ВВП сфери освіти присутній певний лаг. Період інерційності між цими процесами, виявлений за допомогою значень коефіцієнта автокореляції розрахованих із різними лагами зсуву, складає ≈ 6 років. Так, падіння обсягів освітнього інвестування у 2008 – 2009 рр. позначилося на зниженні ВВП сфери освіти у 2013 – 2014 рр.

Метод фазової площини [1] дозволяє виявити циклічність інвестиційного розвитку освітньої сфери. Для опису цього процесу обрано дві пари фазових змінних, які формують фазовий простір та систему координат: загальний обсяг освітніх інвестицій (капітальних та іноземних) та ВВП сфери освіти. В цілому протягом 2002 – 2008 рр. простежується нестійка, але позитивна динаміка приросту освітнього ВВП, яка починаючи з 2009 стає негативною. Це пояснюється зниженням приросту витрат на оплату праці та податків при незначному збільшенні приросту валового прибутку (змішаного доходу) у сфері освіти [2]. Незважаючи на різкі спади 2003, 2005, 2009 рр. та наступні періоди стабілізації, обсяги освітнього інвестування протягом 2002 – 2012 рр. характеризуються тенденцією до зменшення. Незважаючи на зменшення фінансування сфери освіти за рахунок бюджету починаючи з 2013 р., протягом 2012 – 2015 рр. ситуація з впровадженням освітніх інвестицій поступово змінюється. Це пояснюється збільшенням капітальних вкладень у сферу освіти та іноземних освітніх інвестицій у національній валюті (в основному за рахунок різкого підвищення

валютного курсу).

Траєкторія фазової кривої темпів приросту ВВП освіти та освітніх інвестицій в Україні в період 2002 – 2008 рр. та 2009 – 2013 рр. є рухом до граничного циклу (аттракторами), що свідчить про стійкий циклічний інвестиційний розвиток сфери освіти (рис.1). При відносно плавній зміні обсягу освітніх інвестицій у 2009 р. наявна його різка стрибкоподібна зміна, яку В. Арнольд визначає поняттям «біфуркація» та розцінює як якісні трансформації в динамічній системі [3]. Це пов'язано із фінансово-економічною кризою 2008 – 2009 рр., що призвело до стрімкого падіння й ВВП у сфері освіти.

Інвестиції у сферу освіти позначаються на збільшенні потенціалу цієї сфери, а отже, й обсягу надання освітніх послуг, що викликає зростання освітнього ВВП більш швидкими темпами. Взаємозв'язок між цими показниками для освітньої сфери доцільно виразити за аналогією «золотого правила економіки підприємства».

При цьому різні співвідношення цих показників характеризуватимуть різні типи розвитку: інтенсивний (менший приріст інвестиційних ресурсів надає більшого приросту результатів – обсягів освітніх послуг та ВВП); екстенсивний (приріст інвестиційних ресурсів дорівнює приросту результатів; детенсивний (витрачання інвестиційних ресурсів переважає нарощування результатів).

Відповідно до співвідношення темпів росту показників сфера освіти України у 2002, 2004 та 2010 рр. має детенсивний тип інвестиційного розвитку; у 2005, 2009 та 2012 – 2014 рр. – інтенсивний; у 2003 р. – екстенсивно-інтенсивний; 2006, 2007, 2008, 2015 рр. – детенсивно-інтенсивний; 2011 р. інтенсивно-детенсивний. Якщо розглядати темпи росту результативних показників (ВВП та обсягу послуг) в залежності від темпів росту освітніх інвестицій, можна визначити характер інвестиційного розвитку сфери освіти України. Так, прогресивного або висхідного розвитку освітнього інвестування освітня сфера отримала у 2004 – 2005 та 2008 – 2009 рр., адже при зменшенні освітніх інвестицій продемонструвала ріст ВВП освіти та обсягу освітніх послуг.

Про ефективність використання освітніх інвестицій слід судити більшим чином по залежності між їх обсягами та введенням в експлуатацію нових місць у дошкільних, середніх та професійно-технічних навчальних закладах, додаткових площ учбово-лабораторних будівель у ВНЗ та основних засобів у сфері освіти. Інтегральний показник, розрахований на їх основі, дозволяє виявити рівень модернізації матеріально-технічної бази освітньої сфери.

Протягом 2001-2002 рр., 2009-2011 рр. та 2014-2015 рр. наявне неефективне використання освітніх інвестицій: збільшення їх обсягів не позначається на підвищенні показників матеріально-технічної бази та не зупиняє їх зменшення. Отже, постає закономірне питання щодо напрямів та цільового використання зазначених інвестиційних вкладень.

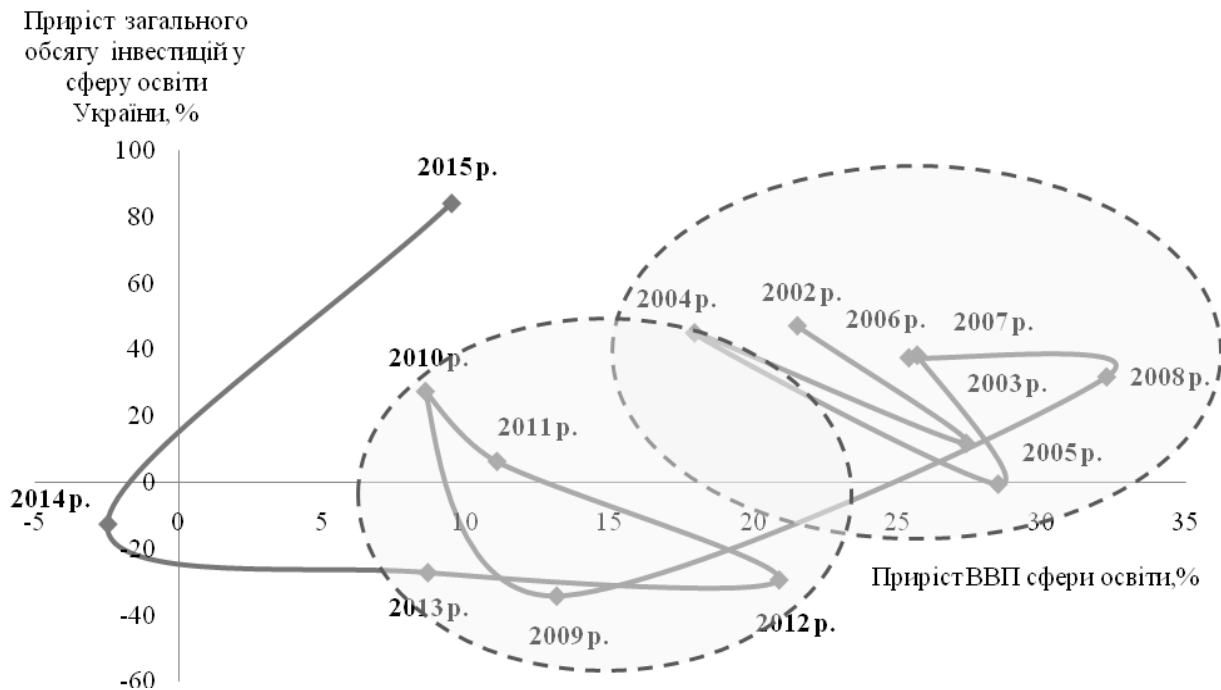

Рис. 1. Фазова крива інвестиційного розвитку сфери освіти [побудовано на основі [2]]

Рівень інвестиційної безпеки сфери освіти (як відношення загального обсягу освітніх інвестицій та валового внутрішнього продукту сфери освіти) починаючи з 2008 р. має тенденцію до зниження, що характеризує спад інвестиційного розвитку цієї сфери. Щодо інвестиційного мультиплікатора (відношення абсолютного приросту обсягу ВВП освіти до абсолютного приросту обсягу освітніх інвестицій), то цей параметр також має нестійку динаміку та навіть від'ємне значення, що також не може характеризувати сферу освіти з позицій стійкого інвестиційного розвитку.

Для виявлення інтенсивності темпів зростання доміант освітнього інвестування доцільно застосувати метод періодизації [4]. Однорідні періоди обираються на основі величини коефіцієнта варіації, який розраховується з урахуванням поступового розширення інтервалу часу.

Так, для загального обсягу освітнього інвестування виявлено наступні періоди: 2001-2005 рр. — уповільнення зростання (середнє значення коефіцієнту варіації 20%; розмах варіації 0,14; значення багатовимірної середньої 1,24 — 1,09); 2005 — 2015 рр. — уповільнення зростання більш швидкими темпами (середнє значення коефіцієнту варіації 20%; розмах варіації 0,9; значення багатовимірної середньої 1,85 — 1,01).

Оцінювання чутливості показників інвестиційного розвитку сфери освіти України (ВВП та обсягу реалізованих освітніх послуг) при зміні певних чинників за допомогою коефіцієнта дугової еластичності дозволяє встановити ступінь їх залежності та виявити ті фактори, які доцільно першочергово врахувати під час стратегічного планування освітнього інвестування.

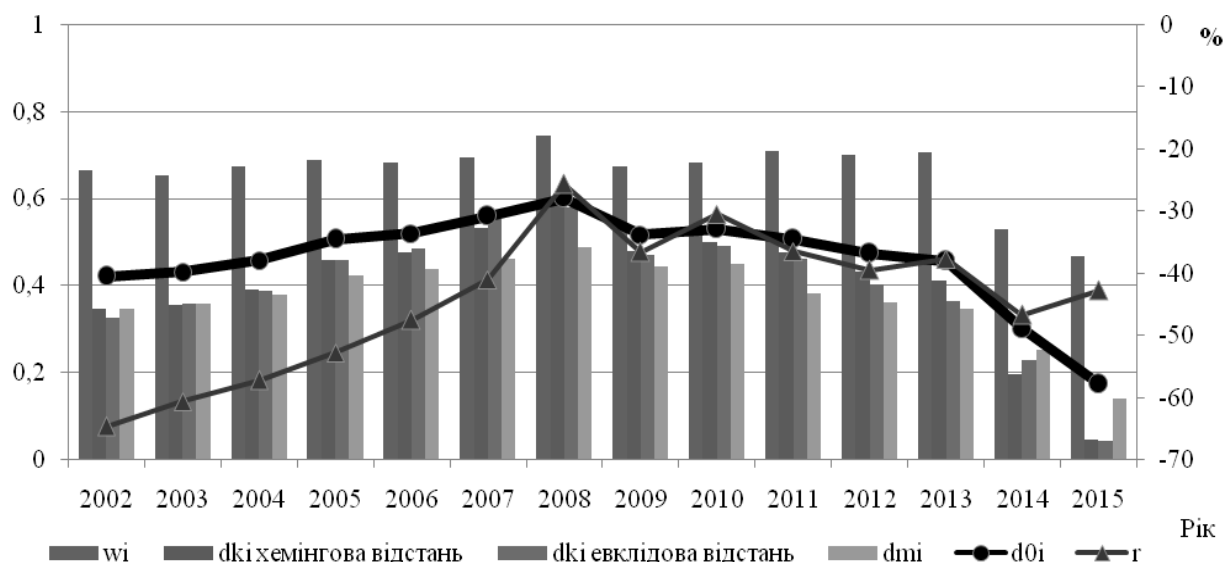
Таким чином, кількість освітніх закладів, загальний обсяг освітніх інвестицій та обсяги введення в дію нових основних засобів є найбільш впливовими чинниками ВВП сфери освіти. При цьому небезпечною складовою (яка вимагає особливого контролю або подальшого моніторингу) є обсяг капітальних, аніж іноземних освітніх інвестицій (як у дол. США, так і у грн).

Дослідження коливань основних параметрів інвестиційного розвитку сфери освіти дозволяє виявити фази підйому та спаду, амплітуду коливань та тривалість циклів їх динаміки. Коефіцієнт варіації перевищує 33% це свідчить про наявність циклічних коливань у інвестиційному розвитку сфери освіти України. Темпи приросту капітальних інвестицій свідчать про наявність короткострокових циклів такого розвитку тривалістю 2-4 роки з суттєвим підвищенням амплітуди коливань (від 34 до 118 %).

Таксономічний показник [5] відображає рівень наближення фактичних показників інвестиційного розвитку сфери освіти до еталонних, або їх віддалення від антиеталонних (рис.2). Чим ближче його значення до одиниці, тим вищий рівень наближення, а отже й рівень розвитку.

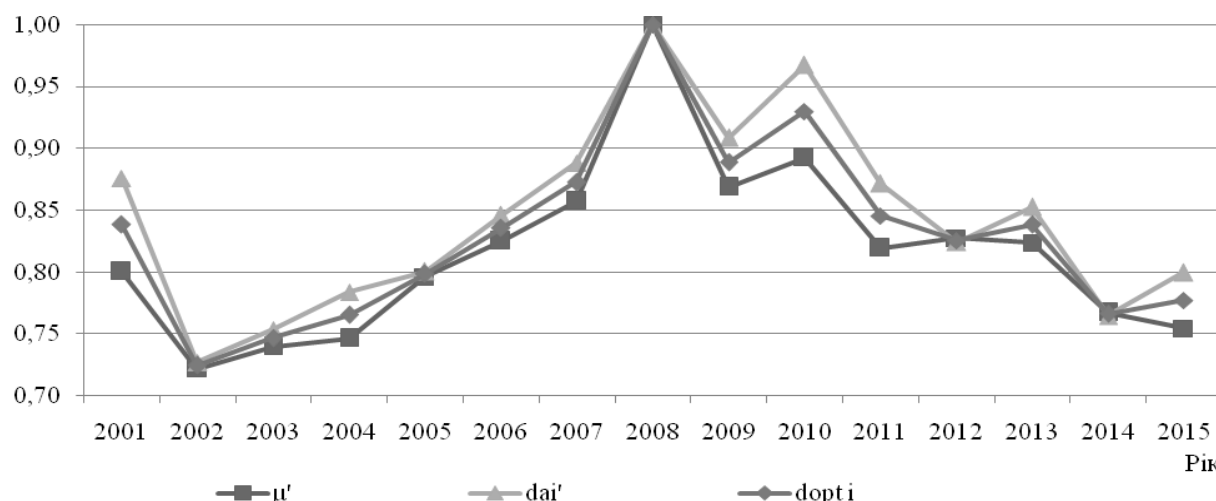
Метод відстаней (схожості) [6] (рис. 3) та метод розриву [7] (рис. 2) застосовується у урахуванням основних аспектів інвестиційного розвитку (результативності освітнього інвестування, введення в експлуатацію об'єктів освітнього призначення та основних фондів, обсягів освітніх інвестицій та інфраструктури), які характеризуються певними показниками.

Крім того, доцільним є розрахунок відносних показників «розриву», які дозволяють нівелювати різні розмірності показників.

де d_{ki} евклідова та d_{ki} хемінгова відстані – таксономічні показники розраховані відповідно до класичного підходу; d_{mi} та w_i – таксономічні показники розраховані відповідно до модифікованих підходів; d_{0i} – середній таксономічний показник рівня інвестиційного розвитку з використанням класичного та модифікованих підходів; r – рівень інвестиційного розвитку на основі застосування методу розриву.

Рис. 2. Рівень інвестиційного розвитку сфери освіти України на основі застосування таксономічного методу та методу розриву [розраховано автором на основі [2]]

де μ' та d_{ai}' – міра подібності об'єкта до еталон та антиеталону; $d_{opt i}$ – показник рівня інвестиційного розвитку з використанням класичного та модифікованих підходів.

Рис. 3. Рівень інвестиційного розвитку сфери освіти України на основі застосування методу відстаней (схожості) [розраховано автором на основі [2]]

Результати аналізу свідчать, що рівень інвестиційного розвитку сфери освіти України протягом 2002 – 2008 рр. є середнім та поступово зростав. Починаючи з 2008 р. ця тенденція змінюється: у 2014 р. він характеризується як низький, а у 2015 р. – як дуже низький.

Використання індикативного методу [8] (табл. 1) дозволяє встановити взаємозв'язок показників інвестиційного розвитку задля обґрунтування розробки інвестиційної політики у сфері освіти.

Індикаторами визначено показники, ланцюгові темпи росту яких (перевищуючи 1) свідчать про перехід від одного якісного стану інвестиційної діяльності у сфері освіти до іншого. Чим ближче значення

індексу сталого розвитку до одиниці, тим більша частка індикативних співвідношень реалізована в процесі управління освітнім інвестуванням, що свідчить про найвищий рівень розвитку.

Прогнозування показників інвестиційного розвитку освітньої сфери необхідно здійснювати за допомогою адитивної моделі (з урахуванням трендової, сезонної та випадкової компонент). Зокрема, адитивна модель ВВП сфери освіти (що використовує квартальні показники протягом 2001 – 2015 рр.) із використанням прямої лінії тренду пояснює 96,7 % загальної варіації рівнів ВВП сфери освіти України, а із використанням поліноміальної – 98,6 %.

Таблиця 1

Індикативний показник інвестиційного розвитку сфери освіти України

[розраховано автором на основі [2]]

№ з/п	Рік Показник	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Кількість інверсій	42	32	50	50	62	50	44	52	58	42	48	56	60	44
2	Індикативний показник	0,62	0,71	0,55	0,55	0,44	0,55	0,6	0,53	0,47	0,62	0,56	0,49	0,45	0,6

Сценарний аналіз інвестиційного розвитку освітньої сфери доцільно здійснювати за допомогою імпульсного моделювання. На показники, які мають найбільші стандартні відхилення надаються імпульси. При цьому розглядаються три основні сценарії (оптимістичний, песимістичний на базовий). В результаті цього досліджується можливий вплив заходів інвестиційної політики та стан освітньої сфери. Зокрема, при зміні одних параметрів інвестиційної системи інші можуть практично не зазнавати змін або змінюватись (у позитивному або негативному напрямі).

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведений моніторинг інвестиційного розвитку сфери освіти України свідчить про її нестійкий регресивний розвиток протягом тривалого часу. Виявлені із застосування таксономічного методу, методів відстаней (схожості) й розриву тенденції розвитку є ідентичними.

Наявність аттракторів та точки біфуркації фазових кривих констатує циклічний інвестиційний розвиток сфери освіти за рахунок якісних та кількісних змін.

Протягом 2005, 2009 та 2012-2014 рр. спостерігаються пропорції «золотого правила», що характеризує інтенсивний прогресивний розвиток сфери освіти. Але у 2002 – 2004, 2006 – 2008, 2010, 2011 та 2015 рр. ця умова не виконується. Отже, сфера освіти України є нестабільною та характеризується непропорційним розвитком.

Таким чином, результати аналізу свідчать про недостатню ефективність інвестиційної політики у освітній сфері, адже не забезпечується випереджаюче зростання найважливіших показників її інвестиційного розвитку (індекс сталого розвитку менший за одиницю протягом усього досліджуваного періоду). А також про відсутність планомірного впровадження заходів щодо стабільного нарощування інвестиційних вкладень в освіту.

З огляду на вище зазначене, вкладення освітніх інвестицій повинно здійснюватись у межах довгострокової інвестиційної політики, що є запору-

кою її подальшого розвитку освіти в Україні. А при управлінні інвестиційним розвитком освітньої сфери слід дотримуватись принципу пропорційності.

З огляду на виявлення типів, які характерні для певних періодів інвестиційного розвитку сфери освіти, у подальших дослідженнях представляється доцільним розглянути напрями інвестиційної політики. Це дозволить більш обґрунтовано розробляти механізм управління розвитком.

Список використаних джерел

1. Остапчук Д.О. Синергетичний підхід до дослідження інвестиційної безпеки України / Д.О. Остапчук // Право і Безпека. – 2012. – № 5. – С. 217–222.
2. Сайт Державної служби статистики / Статистична інформація / Демографічна та соціальна статистика / Освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Арнольд В.И. Теория катастроф: монография / В.И. Арнольд. – М.: Наука, 1990. – 128 с.
4. Ковтун Н.В. Статистичне дослідження інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності: теорія, методологія, практика: монографія / Н.В. Ковтун. – К.: ІМЕКС, 2005. – 440 с.
5. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономическом моделировании. Пер. с польск. / Плюта В. – М.: Финансы и статистика, 1989. – 175 с.
6. Бурмака М.М. Управління розвитком підприємства (на прикладі підприємств будівельної галузі): монографія / М.М. Бурмака, Т.М. Бурмака. – Харків : ХНАДУ, 2011. – 204 с.
7. Македон В.В. Оценка экономической эффективности и контроль процессов организационных изменений на предприятии, вызванных «эффектом разрыва» / В.В. Македон, И.М. Чернявская // Академічний огляд. – 2011. – № 2. – С. 112–120.
8. Єлісєєва О.К. Оцінка якості розвитку ринку освітніх послуг в Україні / О.К. Єлісєєва, Т.В. Тарасенко // Бізнес Інформ. – 2012. – №5. – С. 241–245.

ГУМЕНЮК

УДК 339.923

Ярослав Миколайович
yaroslav.humenyuk@gmail.com

ЗОНА ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄГИПТОМ, МІСЦЕ
АГРАРНОГО СЕКТОРУ В НІЙ

THE FREE TRADE AREA BETWEEN UKRAINE AND EGYPT, PLACE
OF THE AGRICULTURAL SECTOR IN IT

асистент кафедри міжнародного бізнесу, Інститут міжнародних відносин Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті розглянуто сучасний стан економічних зв'язків між Україною та Єгипетською Арабською Республікою. Проаналізовано тенденції розвитку торгівлі аграрною продукцією та кроки які зроблені у напрямку поліпшення цих взаємовідносин. Запропоновано дії, які є вкрай необхідними для використання Єгипту як коридору для виходу на африканський ринок збуту сільськогосподарської продукції та на ринок Арабського Сходу.

В статье рассмотрено современное состояние экономических связей между Украиной и Египетской Арабской Республикой. Проанализированы тенденции развития торговли аграрной продукцией и шаги сделанные в направлении улучшения этих отношений. Предложены действия, которые являются крайне необходимыми для использования Египта как коридора для выхода на африканский рынок сбыта сельскохозяйственной продукции и на рынок Арабского Востока.

The article reviews the current state of economic relations between Ukraine and Arab Republic of Egypt. The author has analyzed trade development trends of agricultural production and the steps taken towards improving these relations. The actions that are urgently needed to use Egypt as a corridor to enter the African market for agricultural produce and to market of the Arab East are proposed.

Ключові слова: Україна, Єгипетська Арабська Республіка, аграрний сектор, експорт зернових, зона вільної торгівлі, зовнішня торгівля, інтеграційні процеси, регіональні об'єднання

Ключевые слова: Украина, Египетская Арабская Республика, аграрный сектор, экспорт зерновых, зона свободной торговли, внешняя торговля, интеграционные процессы, региональные объединения

Keywords: Ukraine, Arab Republic of Egypt, the agricultural sector, grain export, a free trade area, foreign trade, integration processes, regional unions

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Еволюція міждержавних відносин України, перехід від романтизму перших років незалежності до орієнтації на будівництво реальної економіки – потребує та вимагає орієнтувати зовнішньополітичні та зовнішньоекономічні зусилля нашої країни не тільки у напрямку Росії та Європейського Союзу, а й у напрямку Африканського континенту, зокрема на ринки північно-африканського регіону та такого регіонального об'єднання як Ліга Арабських Держав.

Проблеми та перспективи торговельно-економічного співробітництва України з інтеграційними об'єднаннями, переваги та недоліки інтеграції нашої держави у різні регіональні угруповання розглядали та досліджували у своїх працях багато зарубіжних і вітчизняних науковців, зокрема І. Бураковський, В. Вергун, О. Ступницький, В. Геєць, В. Гордієнко, А. Даниленко, Б. Дідковська, Д. Долгов, Т. Еванс, Т. Єфименко, Я. Жаліло, Є. Касіян, В. Корнівська,

М. Корнев, В. Кулішов, О. Носова, А. Філіпенко, О. Шнірков та інші.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

МЕТОЮ цього ДОСЛІДЖЕННЯ є аналіз сучасного стану економічних взаємовідносин між Україною та Єгипетською Арабською Республікою в системі торгівлі аграрною продукцією, надання пропозиції щодо економічного «зближення» цих двох країн, та як наслідок – використання впливу Єгипту Україною для розширення збутового ринку в Північно Африканському регіоні та на Близькому Сході.

Об'єктом дослідження є ЗВТ між Україною та Єгипетською Арабською Республікою. **Предметом** в даній статті є аграрний сектор у площині угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄАР.

Сучасна система світового устрою та міжнародних економічних відносин поділила весь економічний регіоналізований простір на зони впливу як з

точки зору політичних питань, так і військових і торговельних.

РЕЗУЛЬТАТИ

Єгипетська Арабська Республіка – країна, що має основним макроекономічним доходом прибуток від продажу нафти та бавовни, займає 23 місце (2015 рік) за рівнем ВВП (ППС) та лише 113 місце за рівнем ВВП на душу населення. Беручи до уваги лише ці два фактори, може скласти на однозначне сприйняття макроекономічної ситуації в даній країні. Для більш глибокого аналізу введемо такий показник як торговельне сальдо країни, де Єгипет займає лише 182 місце. Маючи такі дані можна зазначити, що ЄАР – країна, що розвивається та залежить від імпорту, маючи при цьому високий потенціал до розвитку (у 2015 році, не дивлячись на світову економічну кризу та регіонально Арабську та внутрішню політичну нестабільність, мала зростання ВВП на 1,8%). Основними статтями імпорту історично залишаються: машини та устаткування, сільське господарські продукти та продовольчі товари, а також хімікати. При поверхневому аналізі парадоксальним у економіці Єгипту залишається те, що 14,5 % від ВВП займає сільське господарство, але прогнатовати власне населення вдається лише на 40%, а за даними статистики Світової продовольчої програми ООН, 31% єгипетських дітей віком від 6 місяців до 5 років недоїдають. Проблема полягає в тому, що сільське господарство Єгипетської Арабської Республіки задіяно у виробництві фруктів, овочів та бавовни. Ці продукти є низькокалорійними, а при високій бідності населення, виникають проблеми з купівлею м'яса та енергетично поживних заміників, тому для ситості єгиптян необхідно закуповувати високо вуглеводну їжу та продукти, до таких відносяться: соя, пшениця, бобові, курятина та особливо рослинна олія.

Єгипет сьогодні є одним з найбільших торговельних партнерів України в Арабському регіоні та найбільшим серед членів Ліги Арабських Держав, зовнішньоторговельний оборот між країнами у 2015 році склав близько 3 050 млрд. дол. США, при цьому український експорт склав більше ніж 3 млрд., основними статтями експорту згідно класифікатору *SITC Revision 2* у 2015 році були – продовольчі товари, мануфактурні вироби та паливні матеріали. За класифікацією ООН статистики до продовольчих товарів у *SITC Revision 2* відносяться наступні товари: продукція та живі тварини, які використовуються головним чином для виробництва продуктів харчування, напої та тютюнові вироби, тваринні і рослинні масла, жири і віск, насіння і плоди, що містять олію [1,2].

Єгипет бере участь в наступних регіональних торговельних угодах: Угода про асоціацію між ЄС і Єгиптом, Угода про зону вільної торгівлі з ЄАВТ, Угода про вільну торгівлю між Єгиптом і Туреччиною, Агадірска угоду, ПАФТА, КОМЕСА. В Єгипті у взаємодії з США та Ізраїлем створені кваліфіковані індустріальні зони. В даний час Єгипет веде переговори про створення трьохсторонньої зони вільної торгівлі за участю низки африканських країн.

Угода про асоціацію між Єгиптом і ЄС

Угода діє з 2004 р. та передбачає обнулення тарифів на промислові товари і значну лібералізацію торгівлі сільськогосподарськими товарами. Тарифи на експорт єгипетських промислових товарів в ЄС були обнулені відразу з 2004 р.. Щодо експорту промислових товарів з ЄС було передбачено дванадцятирічний перехідний період, який завершився в 2016 р.. Для сільськогосподарської сировини і оброблених сільськогосподарських товарів з Єгипту встановлюються спеціальні квоти поряд з тарифними послабленнями.

Слід також звернути уваги, що при правилах взаємної торгівлі між Єгипетської Арабської Республікою та Європейським Союзом, одним з ключових факторів є таке поняття як «країна походження товару», що в свою чергу не означає, що товар який переміщуються безмитно у межах учасників угоди повинен бути на 100% вироблений з сировини одного з учасників. Правило походження передбачає, що безмитне ввезення товару дозволяється і при нормі 60%/40%, згідно якої 60% - це сировина з якої виробляється продукт або товар для експорту в ЄС (ЄАР), яка повинна мати Єгипетське походження (європейське), а 40% - сировина з будь якої третьої країни, не учасниці зазначеної угоди. Це саме правило стосується і устаткування, на якому виробляється продукція. Тобто, Україна може скористатись подвійним плацдармом як для виходу на єгипетський так і для додаткового виходу на європейський ринок збуту, підписавши при цьому угоду про ЗВТ з Єгиптом.

У червні 2013 року ЄС і Єгипет почав розвідувальний діалог про шляхи поглиблення торговельних та інвестиційних відносин, зокрема, шляхом можливих переговорів Угоди про глибоку та всеосяжну вільну торгівлі (ГВЗВТ/DCFTA). ГВЗВТ буде спрямована на поліпшення можливостей доступу до ринків та інвестиційного клімату і на підтримку економічних реформ, до яких вдавався Єгипет [3]. Це дозволить значно розширити за рамки існуючої угоди про асоціацію включивши торгівлю послугами, державні закупівлі, конкуренції, права інтелектуальної власності та захисту інвестицій.

Зона вільної торгівлі Єгипет - ЄАВТ

Угода про зону вільної торгівлі між Єгиптом і ЄАВТ (Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія та Швейцарія) було підписано 27 січня 2007 р. Вона охоплює продукцію обробної промисловості, рибальства і оброблені сільськогосподарські продукти.

Крім самої Угоди, були укладені двосторонні договори між країнами ЄАВТ та Єгиптом з торгівлі сільськогосподарськими продуктами, дані договори доповнюють Угоду про зону вільної торгівлі. Торгівля основними видами первинної сільськогосподарської продукції здійснюється на двосторонній основі, в той час як на список перероблених сільськогосподарських продуктів поширюються пільги при імпорті з Єгипту в ЄАВТ.

Основною метою Угоди є досягнення лібералізації торгівлі товарами відповідно до статті XXIV ГАТТ-

94. Передбачається, що з 1 січня 2020 р. будуть обнулені мита практично на всі промислові товари. Також Угода включає в себе положення, що стосуються ліквідації інших торгових бар'єрів, а також правил конкуренції, державних монополій і субсидій. Угода виходить за рамки простої зони вільної торгівлі товарами та охоплює широкий спектр питань. Воно містить положення з таких питань, як захист інтелектуальної власності, інвестиції, послуги, поточні платежі та рух капіталу, урядові закупівлі, економічна кооперація та інституційні та процедурні питання. Згідно з Угодою створено спільний комітет, який контролює виконання Угоди і забезпечує обов'язковий арбітраж.

Цікавим з точки зору експорту української продукції зокрема та товарів виробництва аграрного сектору не тільки до Єгипту, а й до географічного регіону Північна Африка є Агадірська угода вільної торгівлі.

Агадірська угода ставить за мету створення зони вільної торгівлі між арабськими середземноморськими країнами: Марокко, Йорданією, Тунісом і Єгипетом. Ініціативу підтримували країни ЄС, угода була частиною Барселонського процесу. Угода набула чинності в березні 2007 року, з цього моменту торгівля промисловими і сільськогосподарськими товарами між чотирма країнами-учасницями була повністю лібералізована.

Одним з ключових елементів угоди стали правила походження. У разі, якщо товар складається з компонентів, вироблених в будь-якій країні учасниці Агадірської угоди, і потім експортується в ЄС, то відносно даних компонентів діє таке ж регулювання, як якщо б вони були зроблені в самому Єгипті, і, таким чином, ввезення в ЄС відбувається безмитно. Це покликано стимулювати торгівлю між країнами Агадірської угоди.

Панарабська зона вільної торгівлі (PAFTA)

Угода щодо сприяння та розвитку торгівлі між арабськими державами було підписано членами Ліги арабських держав 27 лютого 1981 р. З метою реалізації Угоди країни-члени 19 лютого 1997 р. домовилися про створення протягом 10 років Панарабської зони вільної торгівлі.

На Арабському саміті, що відбувся в Бейруті в березні 2002 р, і на зустрічі в рамках ЕКОСОР, що відбулася у вересні 2002 р, було вирішено скоротити перехідний період до семи років, тобто до січня 2005 р. [4 - С. 86].

Члени ПАФТА: Єгипет, ОАЕ, Бахрейн, Йорданія, Туніс, Саудівська Аравія, Судан, Сирія, Ірак, Оман, Палестина, Катар, Кувейт, Ліван, Лівія, Марокко, Ємен. Ряд членів Ліги арабських держав ще не завершили процедури щодо вступу в ПАФТА: Алжир, Джибуті, Сомалі, Коморські острови, Мавританія.

В контексті створення зони вільної торгівлі зниження мита і зборів, що мають аналогічний ефект, відбувалося таким чином: в 1998-2003 рр. з 1 січня кожного року - 10% -ве зниження мит, в 2004-2005 рр. - 20% -ве. Що стосується нетарифних бар'єрів, країни-члени повинні їх ліквідувати повністю,

включаючи адміністративні, фінансові та технічні бар'єри.

На арабському саміті в 2002 році було вирішено надати товарам з країн-членів, що належать до категорії найменш розвинених країн, преференційний підхід, в рамках якого буде забезпечуватися вільний, без будь-яких мит, доступ їх експорту на ринки інших країн-членів, в свою чергу найменш розвинені країни повинні будуть поступово знизити свої митні тарифи за п'ять етапів, починаючи з січня 2005 р..

В даний час правила походження трактуються таким чином, що додана вартість в країні-експортері повинна становити не менше ніж 40% від заводських витрат, щоб товар потрапив під Угоду. Країнами-членами обговорюються деталізовані правила походження, після досягнення домовленості будуть прийняті нові правила.

Сторони прийшли до концептуальної згоди з положеннями Угоди про торгівлю послугами. Найближчим часом між країнами-членами повинні початися переговори про конкретні зобов'язання кожної з них.

Єгипет – МЕРКОСУР

У 2004 р. Єгипет підписав рамкову угоду з державами Спільного ринку країн економічного союзу у Південній Америці (МЕРКОСУР) – американського митного союзу в складі Аргентини, Бразилії, Парагваю, Уругваю і Венесуели (остання - з 2012 р.).

Мета переговорів між Єгиптом і країнами МЕРКОСУР - закласти основу зони вільної торгівлі. У серпні 2010 р. сторони завершили переговори, за результатами яких було підписано угоду про вільну торгівлю між Єгиптом і МЕРКОСУР. Угода не вступило в силу, проте, має значний потенціал для активізації двосторонніх торговельних потоків [5]. Наприклад, Єгипет є найбільшим в світі імпортером пшениці, в той час як Аргентина – один з найбільших експортерів сільськогосподарської продукції. Експорт цих видів товарів на ринки країн-учасниць потенційної ЗВТ призведе до збільшення взаємної торгівлі. Натомість, активізації цієї угоди може негативно впливати на аграрний сектор економіки України, адже саме пшениця та інші зернові і є одними з основних продуктів в експорті до ЄАР.

Членство Єгипту в КОМЕСА

Угода про Спільний ринку Східної і Південної Африки (КОМЕСА) було підписано в 1994 р. Угоду підписали 19 країн. Воно передбачає ліквідацію мит в торгівлі товарами між країнами. Згідно з правилами походження, частка місцевих компонентів в доданій вартості повинна складати 45%.

При цьому 11 країн з 19 змогли створити зону вільної торгівлі без вилучень (Джибуті, Єгипет, Кенія, Мадагаскар, Малаві, Маврикій, Судан, Замбія і Зімбабве в 2000 р, Бурунді і Руанда - з 2004 року).

Таким чином, експорт в ці країни через територію Єгипту є дуже вигідним, оскільки середні тарифи на ввезення продукції в дані країни складають близько 15%.

Члени КОМЕСА обговорювали можливість створення митного союзу. В рамках підготовки до цього

кроку був проведений значний обсяг роботи, це стосується номенклатури товарів, які будуть підпадати під загальний тариф, загальну систему оцінки вартості, митні правила і процедури, а також питань ліквідації нетарифних бар'єрів [6].

Тристороння зона вільної торгівлі

У червні 2015 р. 26 африканських держав, що входять в три найбільш впливові економічні організації Східної і Південної Африки - Загальний ринок Східної та Південної Африки (КОМЕСА), Східноафриканське співтовариство (САС) і Співтовариство розвитку Півдня Африки (СРПА) підписали Угоду про створення Тристоронньої зони вільної торгівлі.

Передбачається створення зони вільної торгівлі товарами з подальшим введенням до Угоди послуг і інвестицій. Дана угода є важливим кроком на шляху формування всеафриканської зони вільної торгівлі, яку планується створити до 2017 р.. Угода опрацьовувалася протягом досить довгого часу, і за сферою охоплення включає широке коло питань, що виходять за регулювання торгівлі товарами.

Для Єгипту підписана Угода дасть можливість вийти на нові африканські ринки. Єгипет розраховує, що його експорт в африканські країни виросте на 100% в наступні три роки і складе 5 млрд доларів у порівнянні з 2,7 млрд. доларів в 2013 р..

Таким чином, Єгипет при регулюванні своєї зовнішньоекономічної діяльності активно використовує механізм регіональних торгових угод.

Єгипет є великим ринком, за чисельністю населення (90 млн чоловік) знаходиться на першому місці серед країн Близького Сходу і Північної Африки, хоча рівень платоспроможного попиту є досить низьким (ВВП на душу населення - 3 050 доларів). Разом з тим багато країн зацікавлені у виході на єгипетський ринок.

При визначенні необхідності створення Україною зони вільної торгівлі з Єгиптом слід перш за все розглянути структуру зовнішньої торгівлі України з Єгиптом і визначити, чи дозволить ЗВТ збільшити сальдо зовнішньої торгівлі, а також розглянути підходи до створення ЗВТ.

З наведених вище прикладів можна зробити висновок, що Єгипетська Арабська Республіка є країною, що схильна до компромісів як політичних так і до економічних, і торговельних. Тому лібералізація взаємовідносин з цим регіональним лідером є вкрай необхідним та економічно обґрунтованим.

Україна залишається стратегічним торговельним партнером Єгипетської Республіки протягом останніх 4 років, займаючи при цьому в середньому 5% від загального імпорту. Як видно з таблиці 1 Експорт за період з 2010 по 2015 рр. спочатку подвоївся у період з 2011 по 2012 рр. потім почав спадати, а у 2015 році знизився на 27%, але це зменшення сталося за рахунок спаду експорту української продукції з 53,9 млрд. дол. США у 2014 р. до 38,1 млрд. дол. США у 2015 році.

Таблиця 1*

Рік	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Експорт млн. дол. США	1 624,81	1 946,03	3 861,36	3 152,48	3 099,66	2 445,62

*складена автором на основі [1]

Для аграрного та агропромислового секторів економіки України підписання угоди про ЗВТ з Єгиптом, або, на початковому етапі, угоди про поступове скасування мит буде вкрай сприятливим фактором для розвитку, адже у 2015 році доля аграрного та продовольчого секторів займає 52% у загальному експорті української товарної номенклатури до Єгипетської Арабської Республіки, конкуруючи лише з металургією, яка отримала 43%.

Вельми перспективним вважається досвід Єгипту по взаємодії з США та Ізраїлем щодо створення спеціалізованих експортних зон. Вони діють у формі районів з пільговим оподаткуванням, які отримують іноземне інвестування і орієнтуються на експорт.

ВИСНОВКИ

В цілому очевидно, що за рахунок значного перевищення українського експорту в Єгипет над імпортом, створення ЗВТ з цією країною вигідно для української економіки в разі включення в угоду правила походження, що робить неможливим використання території Єгипту третіми країнами для реекспорту. Крім того, Єгипет є потенційно важливим геополітичним партнером України. Крім того, слід звернути увагу, що при укладенні ЗВТ з багатьма країнами Єгипет вводить умову про перехідний

період терміном на кілька років, протягом якого мита на єгипетський експорт «обнуляються», але при імпорті на єгипетський ринок зберігаються митні бар'єри, що не вигідно торговим партнерам Єгипту. Дані пункти в угоді бажано виключити.

Список використаних джерел

1. <http://wits.worldbank.org/>
2. <http://unstats.un.org/unsd/tradekb/Knowledgebase/Search-SITC-code-description>
3. Ghoneim, Ahmed F. Nicolas Peridy, "Euro-Mediterranean Trade: Shallow versus Deep Integration", in Rym Ayadi, Marek Dabrowski, and Luc De Wulf (editors), Economic and Social Development of the Southern and Eastern Mediterranean Countries, Springer International Publishing Switzerland, 2015
4. Шкваря Л.В. Проблемы субрегиональной межабарской экономической интеграции в условиях глобализации. – М.: РЭА им. Г.В. Плеханова, 2008.
5. Ayuso A., Villar S., Pastor C., Fuentes M. Actors and Opportunities; Interregional Processes in the Arab Region and Latin America and the Caribbean. Atlantic Future Scientific Paper, 25, 2015
6. Ismail I.S., Karim A., Elfadil I.E. Potential for agricultural trade in COMESA region: a comparative study of Sudan, Egypt and Kenya, 2016

КАВУН

Олена Володимирівна
kavuncool@gmail.com

УДК 332.05

ОСТАПЕНКО

Тетяна Геннадіївна

WAYS OF DOCUMENT
MANAGEMENT IMPROVEMENT OF
LLC AHC "VINNITSIA INDUSTRIAL
GROUP"

студент НІ ІЕМ НАУ

ПУТИ УЛУЧШЕНИЯ УПРАВЛЕНИЯ
ДОКУМЕНТООБОРОТОМ ООО СХК
"ВИННИЦКА ПРОМЫШЛЕННАЯ
ГРУППА"к.е.н., доцент кафедри менедж-
менту зовнішньоекономічної діяль-
ності підприємств НІ ІЕМ НАУ

The present article is dedicated to determination of the content and essence of performance of the due diligence of financial statements by the auditor. The article substantiates the need of coordination of such tasks with legal requirement and realities of the audit business.

Статья посвящена определению содержания и сути выполнения аудитором задач по предоставлению уверенности пользователям финансовой отчетности. В статье обоснована необходимость согласования таких задач с требованиями законодательства и реалиями аудиторской деятельности.

Keywords: document management, document flow, document management system, enterprise resource planning

Ключевые слова: управление документооборотом, документооборот, система управления документооборотом, система управления ресурсами предприятия

INTRODUCTION

There are a wide range of foreign researches on the problem of document management. The theoretical heritage on this topic consists of the scientific works of economists: R. Hutharts, M. Kenneth, A. Xiaomi, G. Johnston, N. Brubach, D. Bowen and a scope of others. Therefore, it is necessary mention such Ukrainian researchers as: N. Komova, G. Bespyanska, V. Kudryayev, M. Rogozhin, K. Tarakanov, Y. Hymich, M. Bobylev and others who represented works in sphere of records flow handling. However, the investigation of domestic document management issues and the ways to solve them, depending on local conditions, are very limited. Moreover, there is no single approach to define the ways of improving the document management of agricultural enterprises. Nowadays, the topic of records management is not sufficiently developed, due to significant changes in technologies used for document flow organization, so it is strongly appealing to scientists.

THE GOAL OF RESEARCH lays in developing the approaches and ways to improvement document management of LLC AHC "Vinnitsia industrial group"

RESEACRH METHODS

Methodological and theoretical foundation of this article are the structural and financial analysis of LLC AHC "Vinnitsia industrial group", scientific research articles, periodicals publications, Internet resources, regulatory legal acts and ISO standards.

To achieve the assigned aim of research the following methods were used: scientific generalization, analytical, comparison and economic analysis, graphic prognostic.

RESULTS

The study of the theoretical foundations of records management analysis involves conceptual apparatus, as

well as consideration of the historical and logical aspects of process. Proper document management contributes to the efficient workflow, uniform loading units and officials positively affect the whole management process. Also, N. Komova notes that document institution exists as a flow of documents circulating between the points of information processing (heads of agencies and departments, specialists) and point technical processing of documents [2;7].

Moreover, the term "document flow" (document management) is interpreted as a process of document movement in the organization after their creation to the end (performance or send). In practice, record keeping word "document flow" refers to the amount of documents as those that received those sent and those created by the enterprise (or business unit) over time [5]. Nowadays, the new form of document flow organization with help of electronic document management systems is one of the most important components of corporate information systems, as states L. Filipova [3].

Selection of ERP-solutions is an extremely difficult and complex task that requires a serious examination of the organization and a clear formulation of requirements to the corporate information system. To date, the Ukrainian market presents all any meaningful way in the world of ERP developers. In addition, in recent years more loudly declare themselves domestic suppliers in this class of solutions. After conducting analysis of current document flow organization in "Vinnitsa industrial group" we concluded that records management handling does not provide additional opportunities for office [10]. 1C. Enterprise automation system of record keeping and documentation of management of the company does not support the full lifecycle of the document flow. So, our goal is to find more efficient solution to put records of company in order and provide gaining additional

opportunities from company data, saving labour time and simplifying document management process [11].

Firstly, to find the best document management system (DMS) for LLC AHC "Vinnitsia industrial group" is necessary to distinguish requirements to such system to match the needs. It should perform automation of operational cost accounting and maintenance performed agricultural works and services will provide the operational information in various analytical sections:

- the enterprise as a whole and for each division;
- on the type of work in all fields and different works in each field;
- the volume of work for each machine operator;
- the volume of work performed on each piece of equipment;
- for fuel and oil on each piece of equipment;
- by type of repair work of each machine operator on each piece of equipment;
- on the work performed by third parties [4].

The most suitable solution of above-mentioned tasks are the national document management system, because prices in the Western system are fixed in the currency and at all times were higher than domestic solutions. And now, when the hryvnia significantly subsided, the gap is just great, as many domestic manufacturers nominated price in local currency without reference to the currency. The second is quite functional fullness of domestic software, support of national and international accounting standards, best management practices. Thus, the competitiveness of domestic ERP success confirmed the IPO of Ukrainian companies - users of ERP. And the third is the proximity to the consumer. This is evident in the quality of the Ukrainian legislation supporting the developer, the presence of local technical support, speed of response to the request, a high level of significance for the client company. In turn, the Western vendors have its advantages - it is a world name, a brand, an extensive customer base throughout the world [12].

Most national developing DMS companies focus on outsourcing for the Western market. Unfortunately, the number of domestic producers that make finished products is very small. The main advantages of Ukrainian developments are the cost (the reverse side of a difficult economic situation at the expense of the competitiveness of the price) and the quality of software products. Hereby it is necessary mention that installation of DMS separately from Enterprise resource management system that is designed to automate most of the processes in the company: production management, finance, procurement, cost, etc is not a well considered approach, because different systems can result in additional interconnection problems on data transfer and saving. So, our proposal is to implement the 1C: Document management add-on to current on LLC AHC "Vinnitsia industrial group" system that is presented in versions CORP and PROF. CORP version is more suitable for medium and large businesses and budgetary institutions with a complex structure or workflow [8].

1C: Document Management allows to:

- 1). streamline the work of employees with the documents, to exclude the possibility of loss of versions or fragments of the intersection with the simultaneous operation;

- 2). reduce the time required to find information and the total time of the Collective processing of documents;

- 3). improve the quality of the finished material (projects, documents and so on.) by addressing a large number of controversial issues, and manage the user experience.

In connection with the introduction of new ultra-modern grain elevator in Vinnitsa region with capacity of 100 tons, the we recommend to company's management implementation of a project for the document optimization of business processes acceptance and shipment of grain. The objectives of the project is to improve the performance of the elevator, reducing manual data entry, monitoring the safety of the finished product, reducing the human factor in weighing and determining the quality, as well as in terms of traffic management in the territory [9].

Key features 1C: Document Management are defined by Fig. 1.

To automate the acceptance of business processes, grain shipment and disposal of waste is proposed to implement hardware and software system, which is integrated with the weighing equipment, laboratory instruments, equipment for reading information from the RFID-cards, the control system of traffic lights and the text display on the machines queue management. The project covers the following business processes: acceptance of grain, grain shipments, the export of waste by road

We define the next objectives of the project: elimination of the human factor in the quantity and quality of grain at the reception, path document management, traffic at acceptance / discharge / shipment of grain, reducing the time spent waiting and vehicles at the plant, formation of photo and video material, that become the document system parts on the selection of samples for analysis disputes, exclusion of unweighted unloading grain, unauthorized export of grain from the territory, grain shipment without documents, exception erroneous unloading grain to the designated laboratory, grain pit, preventing the mixing of grain silos of different classes, organization of operational and regulated accounting in one system, obtain correct management information about the quantity, quality and cost of grain in the physical and registered weight.

Automation project for Vinnitsa region will be covered. Project implementation period will be six months. As a result of the project will be automated the following functions:

- Document creation for vehicle registration in the waiting area with automatic creation of electronic document "Invoice on the acceptance of" 1C
- automatic determination of gross weight and the tare weight of the vehicle with the calculation of net grain terminals Tenzo-M unattended weight
- vehicle identification by RFID-bearer, issued by the vehicle driver
- automatic control of the position of the car on the scales photo sensors perimeter control and photographic images of the cabin and the vehicle body at the time of weighing
- Check parameters rapid analysis of grain, received directly from Infratec analyzers

- the direction of transport from the holding area to the point of unloading on the basis of express-analysis of the results
- actual time of registration and place of unloading with the control of conformity of the actual landing place

of the place designated by the production and technical laboratory, automation of core management and obtain industry financial statements for acceptance and shipment, as well as forms of primary documents (RFP).

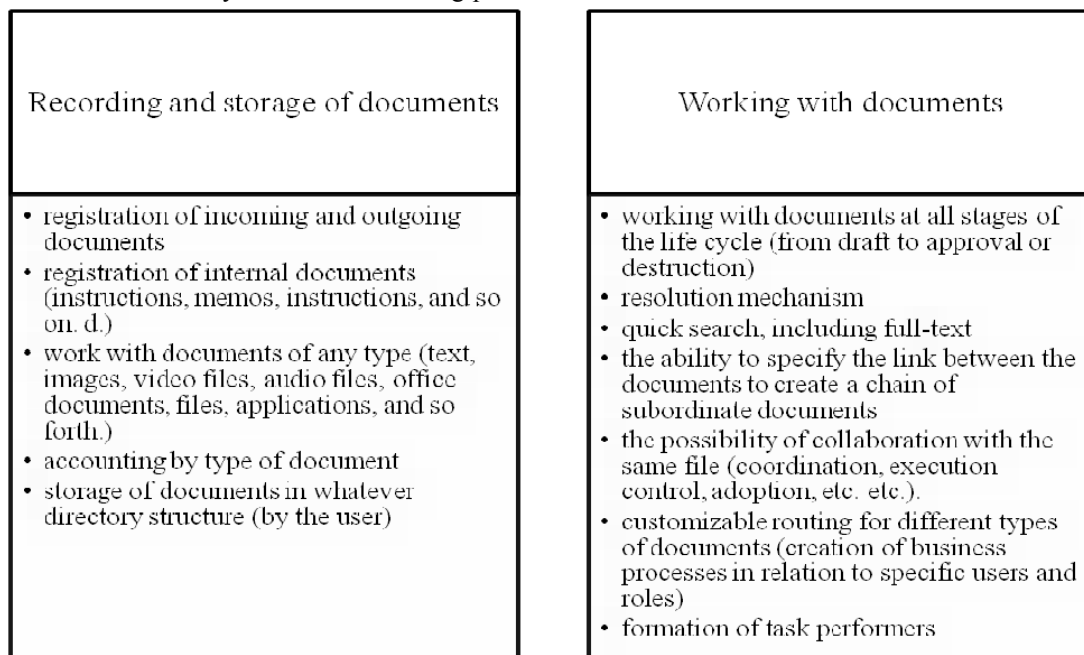

Fig. 1. Functional modules of IC:Document Management add-on

[Built by author based on data from [11]]

The complex project, as an add-on to existing system consists of two components:

1. System "DSP: Elevator. Compound feed plant", which is the intra standard for quantitative and qualitative accounting of crop production on the basis of IC
2. ASKO complex (Automated control equipment), including management software and hardware that is installed on the control points of the enterprise [11]. The project consists of the following stages (Fig.2.).

The main results of the project should be to strengthen the document flow control over the production activities of the enterprises, the prevention of theft, receiving "real picture" of existing business processes for acceptance, part storage and shipment. Implementation of this project in Vinnitsa region will enable the company to automate portions of the production process, reduce the complexity of the formation documents, reduce the time to make management decisions during the campaign for collection and storage of the crop on the new elevator.

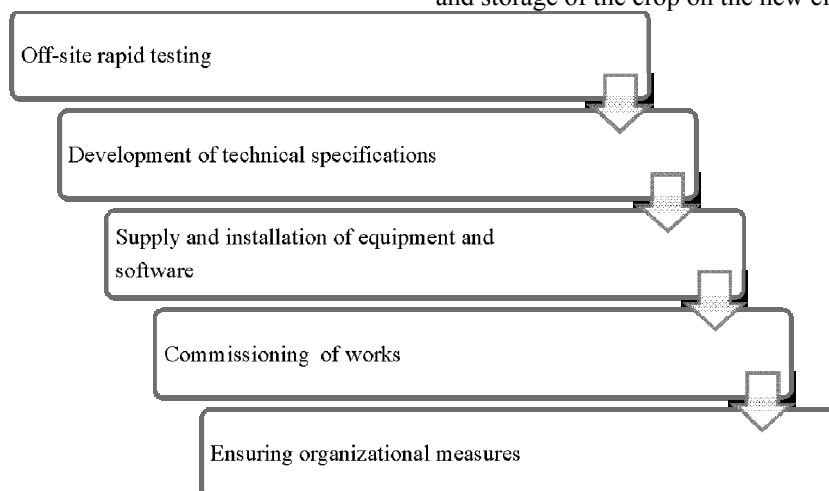

Fig. 2. The proposed document management project life cycle

CONCLUSIONS

Furthermore, it was defined that current document flow organization in "Vinnitsa industrial group" of keeping electronic documentation provides additional opportunities for office, making the process of preparation and document processing more efficient, but at the same time imposes some restrictions and requirements put forward by the company. 1C automation systems of record keeping and documentation of management of the company does not support the full lifecycle of the document flow.

It was conducted the ERP systems market analysis that allows company management to monitor and dynamically control the course of the document control of field work at the business units, promptly make the necessary adjustments. Moreover, it states that the suitable ERP system should be the branch solution that provides includes automation of accounting operations and business processes, providing managers of agricultural enterprises and agricultural holdings, and the possibility of full operational control over the financial and material resources in various analytical sections of the accounting.

As a try out for proposed document management module and in connection with the introduction of new ultra-modern grain elevator in Vinnitsa region with capacity of 100 tons, the we recommend to company's management implementation of a project for the document optimization of business processes acceptance and shipment of grain. The objectives of the project is to improve the performance of the elevator, reducing manual data entry, monitoring the safety of the finished product, reducing the human factor in weighing and determining the quality, as well as in terms of traffic management in the territory.

As a prospect for the future development the key issue was singled out: the main task for company LLC AHC "Vinnitsa industrial group" due to the analysis topic is to improve inner document flow organization within the holding structure to satisfy better and faster the needs and desires of the client. It is important for the enterprise to continue implement the best document flow practice using benchmarking approach, alongside with developing individual solution, that imply upgrading current ERP system to next version and including to it the new functional module for document management. It was defined after conducted market research, foreign and domestic ERP, DMS systems comparison, that the most cost and operationally efficient solution of insufficient

document management will be installation of 1C: Enterprise 8 supplement add-on that covers all necessary document flow stages.

References

1. Беспяньська Г. Рационалізація документообігу на підприємстві // Секретар-референт. - 2012. - № 10. - С. 21-25.
2. Комова, М.В. Діловодство: Навчальний посібник/М.В. Комова // Національний ун-т «Львівська політехніка».Тріада. - Львів:, 2012. - С. 217.
3. Філіпова, Л.Я. Системи управління електронним документообігом: загальні поняття термінології, організація, технології (зарубіжний досвід) / Л. Я. Філіпова// Вісн. Кн. палати. - 2011. - № 4. - С. 15-18
4. Химич, Ю.В. Документооборот в территориально-распределённой компании / Ю.В. Химич // Делопроизводство и документооборот на предприятии. - 2013. - № 9. - С. 24-33
5. Abigal S., Harper J., Richard H. The Myth of the Paperless Office / S. Abigal, J. Harper, H. Richard // Cambridge, MA. The MIT Press. - 2012.
6. Kenneth M., Corporate Memory: Records and Information Management in the Knowledge Age. 3rd Edition. Munich: /K.G. Saur/Thomson. - 2015.
7. International Organization for Standardization – ISO. ISO 15489-1:2001 // Information and Documentation – Records Management – Part 1: General. - 2001.
8. Офіційний сайт ТОВ СХК «Вінницька промислова група» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vapg.com.ua/>.
9. Сологуб В.П., Ключко О.В. Моделювання оптимального розподілу площ підприємства ТОВ «СХК «Вінницька промислова група» [Електронний ресурс] / В.П. Сологуб, О. В. Ключко . // Математичні методи в економіці. - 2013. - № 8. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2012/Economics/8_122306.doc.html.
10. Company Overview of Vinnytsia industrial group [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.bloomberg.com/res/privcapid=252919968>.
11. Official website of 1C: Enterprise platform. [Electronic resource] – Mode of access: <http://1c.ua>.
12. Official website of International Data Corporation [Electronic resource] – Mode of access: <https://www.idc.com>.

МАРУЩАК

Дарія Юрїївна

Dariya-malyk@mail.ru

УДК 330.341.1

ШЛЯХИ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙНИХ ФАКТОРІВ НА СТРУКТУРНУ
ТРАНСФОРМАЦІЮ ЕКСПОРТНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ
ЕКОНОМІК КРАЇН АСЕАНTHE IMPACT WAYS OF INNOVATIVE FACTORS ON EXPORT ORIENTATION
OF STRUCTURAL TRANSFORMATION OF ASEAN NATIONAL ECONOMIES

викладач, Черкаський
державний техноло-
гічний університет

Стаття присвячена визначенню впливу факторів внутрішнього економічного середовища країн-учасниць інтеграційного об'єднання АСЕАН на рівень їх інтеграції в інноваційне середовище.

Статья посвящена определению влияния факторов внутренней экономической среды стран-участниц интеграционного объединения АСЕАН на уровень их интеграции в инновационную среду.

The article is devoted to the definition of internal factors influence the economic environment of the participating countries of ASEAN integration association on the level of integration in an innovative environment.

Ключові слова: регіональне інтеграційне об'єднання, АСЕАН, інноваційні фактори, високотехнологічний експорт

Ключевые слова: региональное интеграционное объединение, АСЕАН, инновационные факторы, высокотехнологический экспорт

Keywords: regional integration association, ASEAN, innovative factors, high-tech exports

ВСТУП

Основними стратегічними цілями будь якої держави є розвиток зовнішньої торгівлі, зокрема збільшення експорту високотехнологічної продукції країни на світовому ринку. Цей фактор має особливе значення тому, що він сприяє прискоренню трансформації економіки, входження її до регіональних та світових товарних ринків. Проте забезпечення успішної торгівлі можливе лише за наявності конкурентоспроможної економіки.

За таких умов актуальною стає проблема посилення ролі країн у процесі розширення зовнішньої торгівлі високотехнологічною продукцією в контексті підвищення конкурентоспроможності національної продукції шляхом стимулювання інноваційного розвитку; розвитку інноваційної інфраструктури; використання науково-технічного потенціалу країни. Це дослідження виявляє вплив інновацій на експорт високотехнологічної продукції країн-членів АСЕАН.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні основних чинників впливу внутрішнього економічного стану країни на частку високотехнологічного експорту.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань. Статистичною базою роботи виступають аналітичні звіти міжнародних організацій (ОЕСР, Світового Банку), а також офіційних органів АСЕАН.

РЕЗУЛЬТАТИ

Дослідженню розвитку ринку високотехнологічних товарів приділяли увагу такі вчені, а саме:

А.С. Гальчинський, М.Є. Дорошенко, Л.І. Федулова, А.П. Киреев, В.Є. Новицький. Серед зарубіжних учених внесок у дослідження цього питання зробили Дж. Робертс, Р. Вернер, Е. Мюллер, А. Зенкер, Б. Хермелін, Б. Ловендахл, П. Хертог, Є. Скоглі, Т. Мері, М. Родрігес, Дж. Камачо та інші науковці. Однак аналіз публікацій з цієї тематики свідчить, що не вирішеними на достатньому рівні залишаються роль інновацій у сприянні торгівлі високотехнологічною продукцією. Це дослідження підтверджує теорію, що інноваційна діяльність є ключовим фактором в експорті високотехнологічної продукції в країнах АСЕАН.

За останні десятиліття в азіатських країнах відбувається постійне економічне зростання, завдяки високій продуктивності, торгівлі та інвестиціям, що є ключовими факторами успіху азіатських країн, в тому числі країн АСЕАН. Економіки перейшли від імпортозаміщення до експортної орієнтації торгівлі. Високотехнологічний експорт включає в себе всі продукти, які вимагають значних ресурсів і наукових досліджень з метою розробки і виробництва, в тому числі аерокосмічних, комп'ютерних, фармацевтичних, наукових приладів і електричних машин промисловості. Країни, що розвиваються, особливо країни Азії, роблять значні успіхи в області розвитку високих технологій і покращують свої позиції у світовому експорті високотехнологічних товарів.

У високотехнологічних галузях в Східній Азії переважає вертикальна спеціалізація діяльності шляхом міжнародної виробничої мережі у порівнянні з іншими регіонами [1]. В останні роки експорт став двигуном зростання в ряді країн, що розвиваються. У

сьогоднішню епоху глобальної конкуренції, країни зберегти і розширити свою частку на експортних

ринках, розвиваючи здатність успішно конкурувати в новому, високому сегменті продуктивності галузей.

Таблиця 1

Частка країн у світовому експорті високотехнологічної продукції [6]

Назва країни	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Динаміка
Бельгія	1,42	1,54	1,89	1,79	1,79	1,83	1,98	2,03	
Канада	1,49	1,46	1,48	1,35	1,29	1,46	1,38	1,47	
Китай	17,12	18,46	19,78	22,81	23,56	25,30	26,59	26,00	
Франція	4,46	4,99	5,27	5,60	5,45	5,43	5,38	5,34	
Німеччина	8,68	8,68	8,94	8,90	9,45	9,36	9,20	9,30	
Ірландія	1,59	1,51	1,55	1,19	1,22	1,13	1,04	0,99	
Італія	1,50	1,56	1,60	1,48	1,61	1,38	1,41	1,43	
Японія	6,67	6,51	6,08	6,86	6,52	6,17	4,99	4,70	
Корея	5,71	5,48	5,93	6,82	6,29	6,07	6,19	6,21	
Малайзія	3,69	2,33	3,26	3,33	3,15	3,06	2,87	2,95	
Мексика	1,89	1,81	1,99	2,12	2,10	2,20	2,16	2,30	
Нідерланди	3,81	3,16	3,24	3,34	3,46	3,21	3,28	3,27	
Філіппіни	1,67	1,46	1,38	0,90	0,67	1,04	1,04	1,11	
Сінгапур	5,82	6,36	6,09	7,13	6,52	6,42	6,44	6,39	
Швейцарія	2,00	2,31	2,51	2,40	2,58	2,51	2,53	2,60	
Таїланд	1,71	1,70	1,77	1,92	1,71	1,69	1,61	1,63	
Англія	3,48	3,28	3,04	3,38	3,59	3,39	3,29	3,29	
США	12,34	11,99	8,46	8,20	7,51	7,42	7,05	7,25	
В'єтнам	0,13	0,09	0,13	0,23	0,47	0,81	1,32	1,44	

Протягом досліджуваного періоду обсяги торгівлі високотехнологічною продукцією характеризувалися більш значними темпами зростання, ніж витрати на науково-дослідну діяльність і зайнятість у цій сфері. Загалом тенденції показують зниження експорту високотехнологічних товарів в таких країнах, як Велика Британія, Японія, Ірландія, США, Нідерланди.

Країни, що розвиваються (Індонезія, Малайзія, Південна Корея і В'єтнам) значно посилили свої позиції в області розвитку високих технологій і світового експорту високотехнологічної продукції, та починають конкурувати на експортному ринку високих технологій. За рахунок нижчої, ніж у

розвинених країнах, вартості факторів виробництва країнам, що розвиваються, вдалося значно покращити свої позиції як виробників високотехнологічної продукції.

У даний час країни АСЕАН поступово стають експортерами наукомісткої та високотехнологічної продукції, одночасно підвищилися їх значення як ринку збуту наукомісткої продукції. Частка високотехнологічного експорту в загальному обсязі експорту складає в Філіппінах – 34,62 %, Сінгапурі – 29,95 %, Малайзії – 28,73 %, що є одними з найкращих показників у світі.

Таблиця 2

Рівень інтеграції національних галузей високотехнологічного виробництва в світове господарство, 2015 р.*

Економіка	Експорт ВТП/, %	Економіка	Експорт ВТП/, %	Економіка	Експорт ВТП/, %
1	2	3	4	5	6
Індія	0,97	Люксембург	1,99	США	8,97
Індонезія	3,47	Маврикій	11,76	Сінгапур	29,95
Ірландія	5,75	Мадагаскар	0,06	Таїланд	16,03
Ісландія	0,15	Малаві	0,63	Танзанія	0,78
Іспанія	1,13	Малайзія	28,73	Туреччина	1,52
Італія	1,67	Мальта	15,17	Уганда	0,67
Казахстан	0,84	Марокко	2,71	Угорщина	11,95

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5	6
Камбоджа	0,60	Мексика	16,03	Україна	0,96
Камерун	0,03	Мозамбік	0,03	Уругвай	0,10
Канада	1,93	Молдова	0,20	Фіджі	4,33
В'єтнам	23,97	Монголія	0,07	Філіппіни	34,62
Китай	25,94	Намібія	0,87	Фінляндія	2,62
Кіпр	4,98	Непал	0,01	Франція	3,86
Колумбія	0,18	Нігер	0,40	Хорватія	2,01
Латвія	9,80	Німеччина	4,52	Швейцарія	1,02
Литва	2,94	Нова Зеландія	0,88	Швеція	6,92
Ліван	1,04	Норвегія	0,88	Шрі Ланка	0,62

*Розраховано за даними OECD.StatExtracts database: STAN Bilateral Trade Database by Industry and End-use category [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=32186>

**Примітка: Для України розрахункове значення – на основі даних за 2010 р. [4]

В останнє десятиліття явно простежується інноваційний вектор у реалізації економічної стратегії найбільш розвиненими країнами цього регіонального угруповання. Безпосередньо існує низка факторів, які впливають як на виробництво, так і розробку високотехнологічних товарів, а в подальшому і на експорт та імпорт. Розглянемо нечіткі моделі, що є простішими та більш ефективнішими за класичні, особливо при оцінюванні глобального економічного рівня держави [2] та при розрахунках показників впливу факторів (ефективності) [3].

FuzzyLogicToolbox – це пакет прикладних програм, що входять до складу середовища MatLab. Він дозволяє створювати системи нечіткого логічного виведення і нечіткої класифікації в рамках середовища MatLab з можливістю їх інтеграції в Simulink.

Основні властивості:

- визначення змінних, нечітких правил і функцій належності;
- інтерактивний перегляд нечіткого логічного виведення;
- сучасні методи: адаптивне нечітке виведення з використанням нейронних мереж, нечітка кластеризація;
- інтерактивне динамічне моделювання в Simulink.

Пакет FuzzyLogic містить сучасні методи нечіткого моделювання, включаючи:

- адаптивне нечітке виведення з використанням нейронних мереж для автоматичного формування функції належності в процесі навчання їх на входних даних;
- нечітку логіку і кластеризацію для задач розпізнавання образів; можливість вибору широко відомого метода Мамдані або метода Сугено для створення гібридних нечітких систем.

Базовим поняттям FuzzyLogic Toolbox є FIS-структура – система нечіткого виведення (Fuzzy

Inference System). FIS-структура містить усі необхідні дані для реалізації функціонального відображення “входи-виходи” на основі нечіткого логічного виведення [4].

У ході проведення розрахунків, середньоквадратична похибка навчання (σ_n) становила 0,004, що дозволяє використовувати модель для аналізу типу: «Якщо A , то ?» або «Якщо $a = A$, то $b = ?$ ». Тобто, з допомогою моделі можемо оцінити, як зміниться ступінь інтеграції країни в глобальний інноваційний простір при зміні того чи іншого фактора внутрішнього середовища. Знання цих залежностей дасть змогу коригувати національну економічну політику загалом та політику в сфері інновацій, науки і техніки зокрема таким чином, щоб ефективно впливати на залученість країни в світовий високотехнологічний ринок.

Для оцінювання впливу на інтеграцію країни в глобальний високотехнологічний ринок факторів внутрішнього економічного середовища, враховуючи складність формалізації впливу зазначених факторів на змінну, було використано економіко-математичну модель, побудовану з використанням методів нечіткої логіки.

$$V = f(x_1; x_2; x_3; x_4; x_5; x_6) \quad (1),$$

де x_1 – індекс «Інститути», x_2 – індекс «Людський капітал та дослідження», x_3 – індекс «Інфраструктура», x_4 – індекс «Ринок», x_5 – індекс «Бізнес», x_6 – субіндекс «Інноваційні результати».

Модель було побудовано в середовищі MATLAB за допомогою ANFIS- редактора пакета нечіткої логіки Fuzzy Logic Toolbox. За допомогою моделі можемо оцінити, як зміниться ступінь інтеграції Розглянемо ступінь інтеграції високотехнологічної продукції В'єтнаму. Дана держава не є країною передових технологій, тим не менш стабільно покращує свої показники протягом аналізованого періоду (рис. 1).

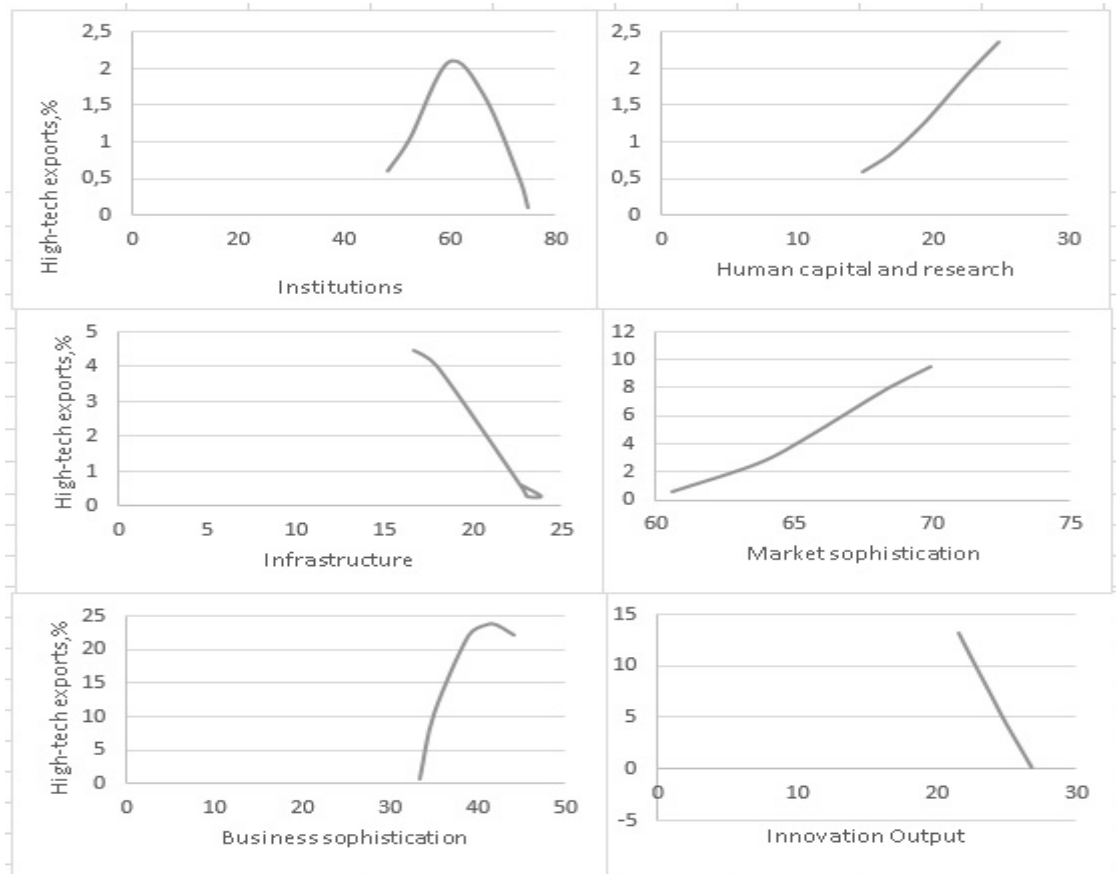

Рис. 1. Залежність ступеня інтегрованості Камбоджі в глобальний інноваційний ринок від зазначених факторів*

[*Розраховано за даними OECD.StatExtracts database: STAN Bilateral Trade Database by Industry and End-use category [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=32186>; The Global Innovation Index 2015: Accelerating Growth and Development is the result of a collaboration among INSEAD and Knowledge Partners [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/GII-2015_Report.pdf]

Фактичні значення факторів для Камбоджі є такими: індекс «Інститути» – 48,4, індекс «Людський капітал та дослідження» – 14,8, індекс «Інфраструктура» – 22,7, індекс «Ринок» – 60,6, індекс «Бізнес» – 33,3, субіндекс «Інноваційні результати» – 26,6 (дані про ГП за 2013 - 2015 р.).

Слід зауважити, що значення цих параметрів є одними з найнижчих, порівняно з іншими країнами АСЕАН. Дослідимо, як змінюється результуюча характеристика при зміні кожного із вхідних факторів за незмінності інших. З усіх досліджуваних факторів стабільно позитивний вплив на збільшення рівня інтегрованості Камбоджі в глобальний інноваційний ринок має лише зростання індексів «Людський капітал та дослідження», «Ринок» та «Бізнес».

Зростання індексу «Людський капітал та дослідження» за незмінних інших факторів забезпечує максимальне значення частки експорту високотехнологічної продукції до 2,95 % при значенні індексу «Людський капітал та дослідження» 33,1, зростання індексу «Ринок» до максимального значення приводить до зростання частки Експорту ВТП/Експорту до 11,9 % при значенні індексу 78,6 (зростання цього індексу приводить до зростання змінної лише до деякого значення, після якого значення змінної починає зменшуватися за зростання цих факторів).

Зростання індексу «Бізнес» до максимального значення приводить до зростання частки Експорту ВТП/Заг. обсягу експорту до 23,6 при значенні індексу 42,15 (верхнім порогом значень факторів є максимальні значення по групі досліджуваних країн, нижнім – фактичні значення для Камбоджі станом на 2015 рік).

Індекс «Інфраструктура» і субіндекс «Інноваційні результати» за вищезазначених значень інших факторів мають негативний вплив на інтегрованість країни в глобальний інноваційний простір.

Результати, отримані за допомогою шести-факторної економіко-математичної моделі, вказують на існування можливості збільшення частки експорту високотехнологічної продукції у структурі експорту шляхом зростання якості ринкового середовища та стимулювання інноваційної активності бізнесу. Зростання значення субіндексу «Інноваційні результати» (включає дані про кількість поданих патентних заявок, чисельність наукових та технічних видань, обсяги експорту наукоємних товарів та послуг, обсяги надходжень за використання прав інтелектуальної власності, обсяги ПІІ та оцінок рівня креативності економіки) призводить до скорочення частки Експорту ВТП/Заг. обсягу експорту. Це пояснюється наступними тенденціями: скорочення

чисельності зайнятих в науково-дослідній діяльності, зниження патентної активності.

Розглянемо ступінь інноваційної інтеграції Індонезії. Фактичні значення факторів для Індонезії є такими: індекс «Інститути» – 39,8, індекс «Людський капітал та дослідження» – 24,3, індекс «Інфраструктура» – 35,6, індекс «Ринок» – 44,4, індекс «Бізнес» – 24,6, субіндекс «Інноваційні результати» – 20,9 (дані про ГП за 2015 р.).

Дослідимо, як змінюється результуюча характеристика при зміні кожного із вхідних факторів за незмінності інших.

З усіх досліджуваних факторів стабільно позитивний вплив на збільшення рівня інтегрованості Індонезії в глобальний інноваційний простір має лише зростання індексів «Інститути», «Людський капітал та дослідження» та субіндекс «Інноваційні результати».

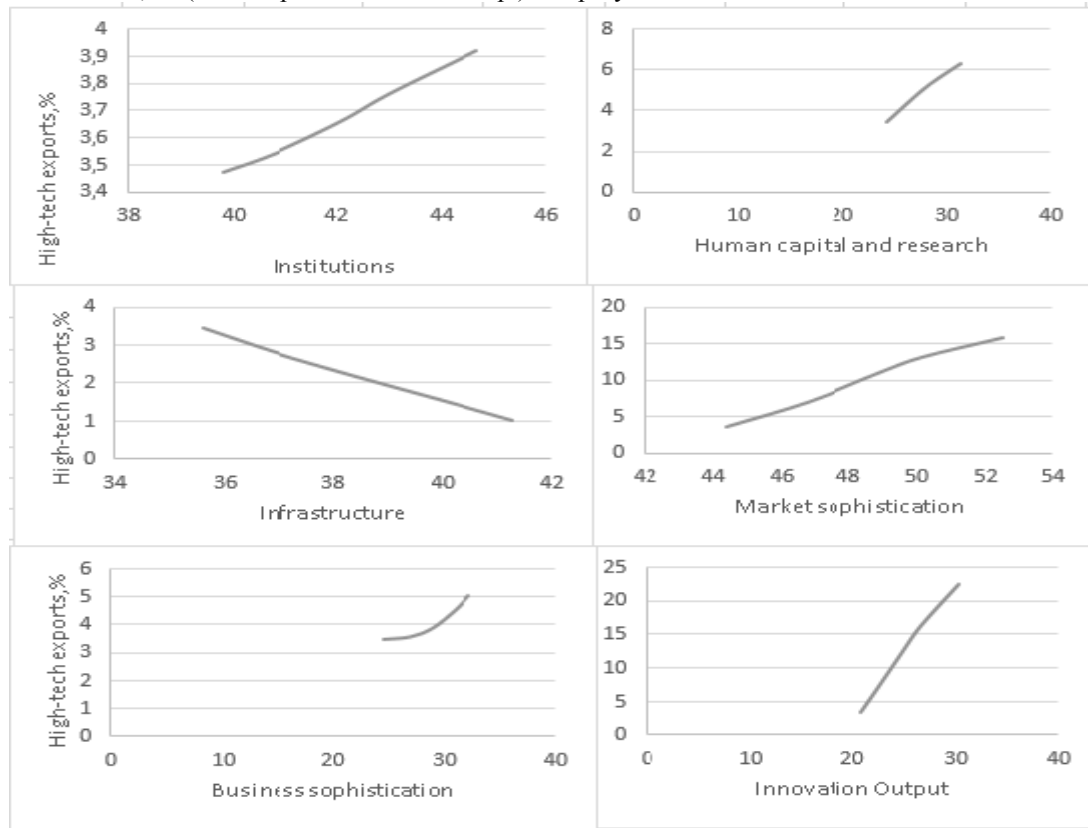

Рис. 2. Залежність ступеня інтегрованості Індонезії в глобальний високотехнологічний ринок від зазначених факторів*

[*Розраховано за даними OECD.StatExtracts database: STAN Bilateral Trade Database by Industry and End-use category [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=32186>; The Global Innovation Index 2015: Accelerating Growth and Development is the result of a collaboration among INSEAD and Knowledge Partners [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/GII-2015_Report.pdf]

Зростання індексу «Інститути» за незмінних інших факторів забезпечує максимальне значення частки експорту високотехнологічної продукції до загального обсягу експорту до 4,03 % при значенні індексу «Інститути» – 45,8, зростання індексу «Людський капітал та дослідження» до максимального значення приводить до зростання частки Експорту ВТП/Заг. обсягу експорту до 7,59 % при значенні індексу – 34,6, зростання індексу «Ринок» до максимального значення приводить до зростання частки Експорту ВТП/Заг. обсягу експорту до 17,3 % при значенні індексу – 54,83 (зростання даного індексу приводить до зростання змінної лише до деякого значення), після якого значення змінної починає зменшуватися, за зростання даних факторів. Індекс «Інфраструктура» має негативний вплив на інтегрованість країни в глобальний інноваційний простір.

Отримані результати вказують на існування можливості збільшення частки експорту високо-

технологічної продукції у загальному обсязі експорту шляхом зростання якості інституційного середовища та стимулювання інноваційної активності бізнесу та збільшення кількості поданих патентних заявок, чисельність наукових та технічних видань, обсяги експорту наукоємних товарів та послуг, обсяги надходжень за використання прав інтелектуальної власності (субіндекс «Інноваційні результати»). У свою чергу розвиток інфраструктури призведе до скорочення частки Експорту ВТП/Заг. обсягу експорту.

Фактичні значення факторів для В'єтнаму є такими: індекс «Інститути» – 51,9, індекс «Людський капітал та дослідження» – 26,6, індекс «Інфраструктура» – 33,9, індекс «Ринок» – 47,4, індекс «Бізнес» – 40,5, субіндекс «Інноваційні результати» – 39. Дослідимо, як змінюється результуюча характеристика при зміні кожного із вхідних факторів за незмінності інших.

З усіх досліджуваних факторів стабільно позитивний вплив на збільшення рівня інтегрованості В'єтнаму в глобальний високотехнологічний простір має лише зростання індексів «Ринок» та субіндекс «Інноваційні результати».

Зростання індексу «Інститути» за незмінних інших факторів забезпечує максимальне значення

частки експорту високотехнологічної продукції до 55,8 % при значенні індексу «Інститути» – 57,2 (зростання цього індексу приводить до зростання змінної лише до деякого значення) після якого значення змінної починає зменшуватися, за зростання даних факторів.

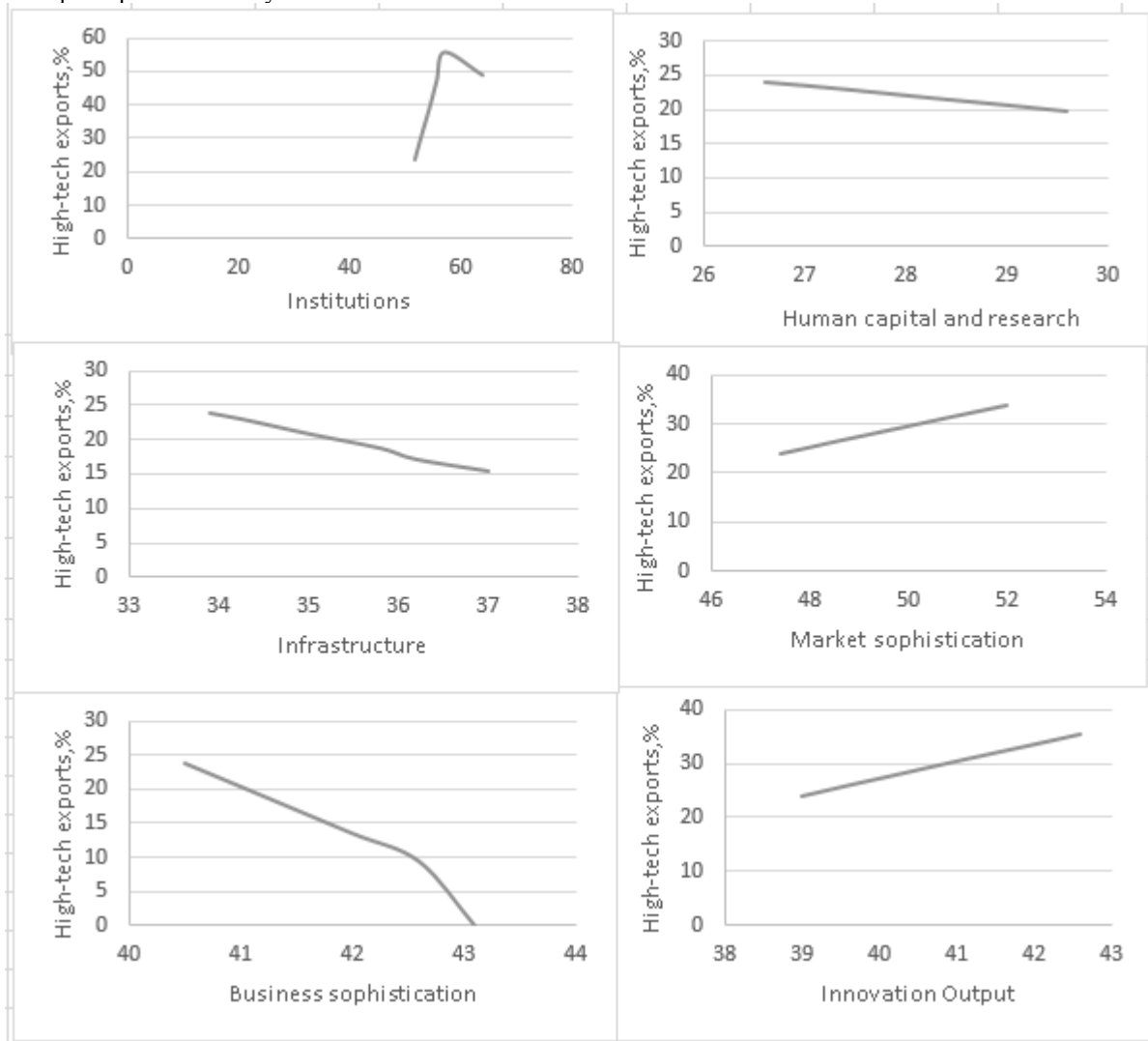

Рис. 3. Залежність ступеня інтегрованості В'єтнаму в глобальний високотехнологічний ринок від зазначених факторів*

[*Позраховано за даними OECD.StatExtracts database: STAN Bilateral Trade Database by Industry and End-use category [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=32186>; The Global Innovation Index 2015: Accelerating Growth and Development is the result of a collaboration among INSEAD and Knowledge Partners [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/GII-2015_Report.pdf]

Індекс «Інфраструктура», «Людський капітал та дослідження», «Бізнес» мають негативний вплив на інтегрованість країни в глобальний високотехнологічний ринок.

Отримані результати вказують на існування можливості збільшення частки експорту високотехнологічної продукції шляхом зростання якості інституційного середовища та покращання умов ринку, збільшення кількості поданих патентних заявок, чисельності наукових та технічних видань, обсягів експорту наукоємних товарів та послуг, надходжень за використання прав інтелектуальної

власності (субіндекс «Інноваційні результати»). У свою чергу розвиток інфраструктури, стимулювання бізнесу призведе до скорочення частки Експорту ВТП/Заг. обсягу експорту.

Проаналізуємо показник Таїланду. Фактичні значення факторів для є такими: індекс «Інститути» – 53,6, індекс «Людський капітал та дослідження» – 31,1, індекс «Інфраструктура» – 40,7, індекс «Ринок» – 53,3, індекс «Бізнес» – 37,3, субіндекс «Інноваційні результати» – 30,3. Дослідимо, як змінюється результуюча характеристика при зміні кожного із вхідних факторів за незмінності інших.

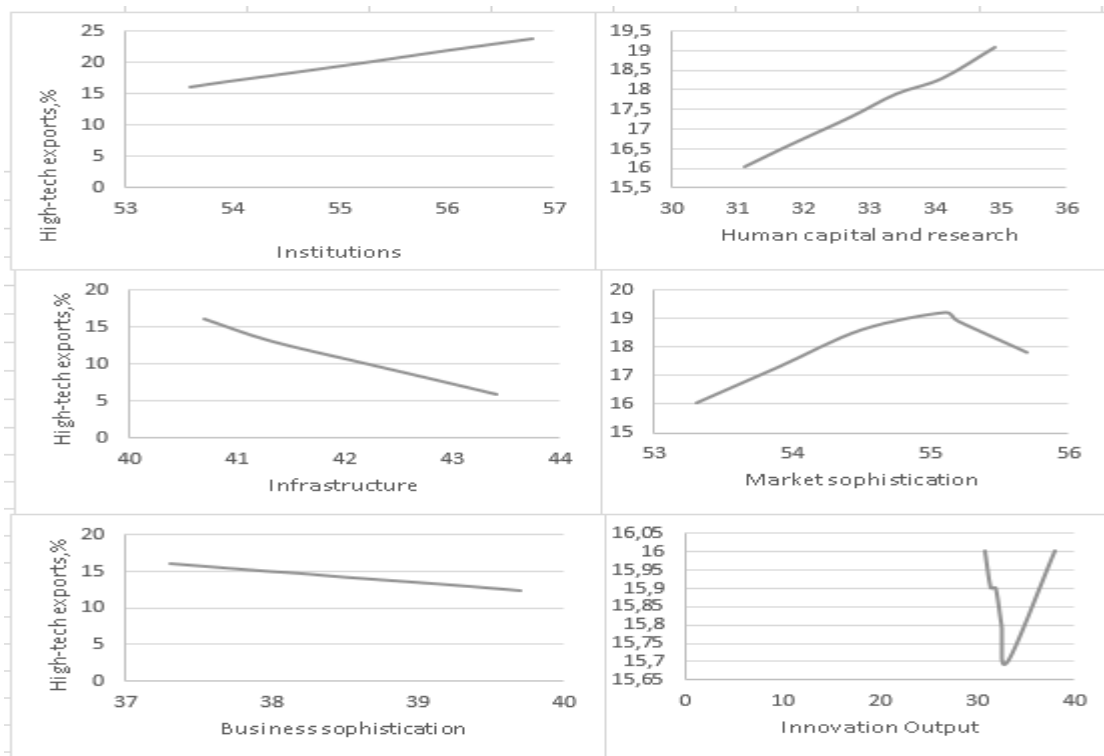

Рис. 4. Залежність ступеня інтегрованості Таїланду в глобальний високотехнологічний ринок від зазначених факторів*

[*Розраховано за даними OECD Stat Extracts database: STAN Bilateral Trade Database by Industry and End-use category [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=32186>; The Global Innovation Index 2015: Accelerating Growth and Development is the result of a collaboration among INSEAD and Knowledge Partners [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/GII-2015_Report.pdf]

З усіх досліджуваних факторів стабільно позитивний вплив на збільшення рівня інтегрованості Камбоджі в глобальний інноваційний ринок має лише зростання індексів «Інститути» та «Людський капітал та дослідження».

Зростання індексу «Інститути» за незмінних інших факторів забезпечує максимальне значення частки експорту високотехнологічної продукції до 23,8 % при значенні індексу «Інститути» 56,8. Зростання індексу «Людський капітал та дослідження» за незмінних інших факторів забезпечує максимальне значення частки експорту високотехнологічної продукції до 19,1 % при значенні індексу «Людський капітал та дослідження» 34,9, зростання індексу «Ринок» до максимального значення приводить до зростання частки Експорту ВТП/Експорту до 19,2 % при значенні індексу 55,1 (зростання цього індексу приводить до зростання змінної лише до деякого значення, після якого значення змінної починає зменшуватися за зростання цих факторів).

Індекс «Інфраструктура» та «Бізнес» за вищезазначених значень інших факторів мають негативний вплив на інтегрованість країни в глобальний високотехнологічний ринок.

Результати, отримані за допомогою шести-факторної економіко-математичної моделі, вказують на існування можливості збільшення частки експорту високотехнологічної продукції у структурі експорту

шляхом зростання якості інституційного та ринкового середовища, стимулювання інноваційної активності бізнесу.

Проаналізуємо показники Малайзії. Фактичні значення факторів для є такими: індекс «Інститути» – 71,7, індекс «Людський капітал та дослідження» – 39,9, індекс «Інфраструктура» – 46,7, індекс «Ринок» – 58, індекс «Бізнес» – 47,5, субіндекс «Інноваційні результати» – 36,2. Дослідимо, як змінюється результуюча характеристика при зміні кожного із вхідних факторів за незмінності інших.

З усіх досліджуваних факторів стабільно позитивний вплив на збільшення рівня інтегрованості Малайзії в глобальний інноваційний ринок має лише зростання індексів «Інфраструктура», «Бізнес» та субіндекс «Інноваційні результати» за незмінних інших факторів.

Зростання індексу «Інфраструктура» за незмінних інших факторів забезпечує максимальне значення частки експорту високотехнологічної продукції до 29,3 % при значенні індексу «Інфраструктура» 49,7.

Зростання індексу «Бізнес» за незмінних інших факторів забезпечує максимальне значення частки експорту високотехнологічної продукції до 42,4 % при значенні індексу «Бізнес» 50,2, зростання субіндексу «Інноваційні результати» до максимального значення приводить до зростання частки Експорту ВТП/Експорту до 36 % при значенні індексу 39,1.

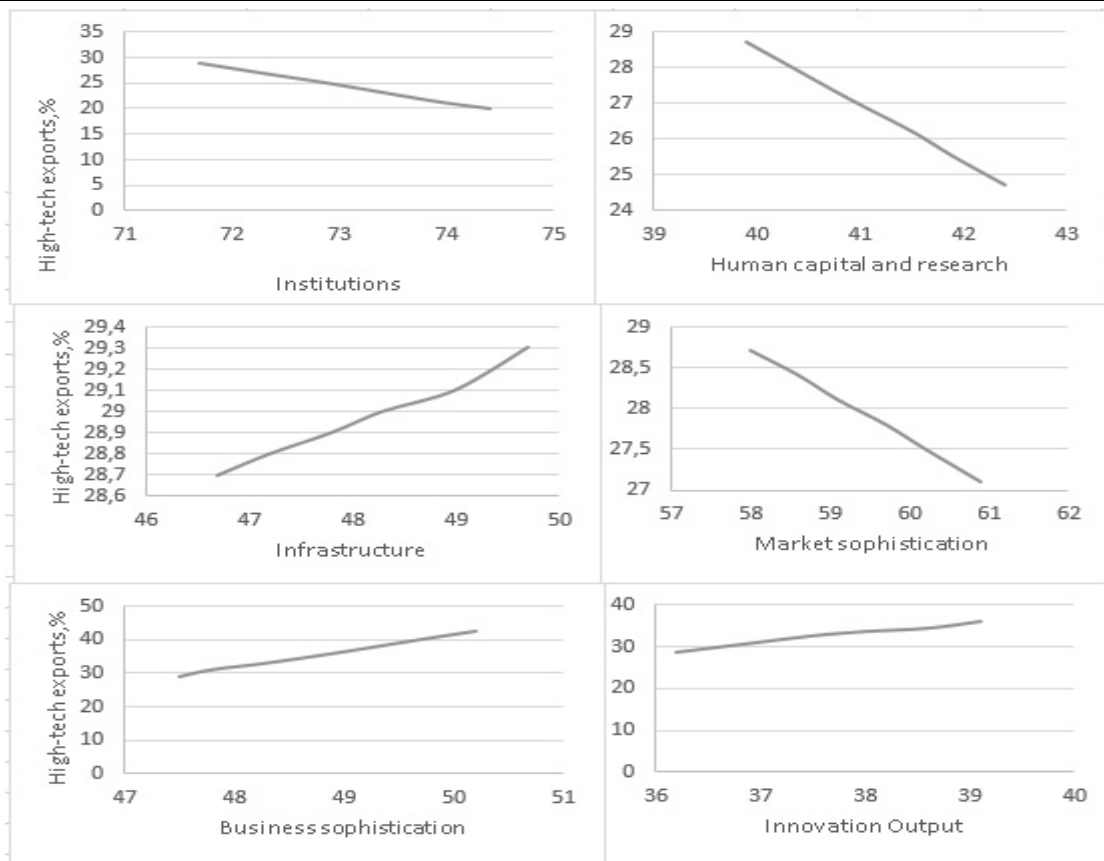

Рис. 5. Залежність ступеня інтегрованості Малайзії в глобальний високотехнологічний ринок від зазначених факторів*

[*Позраховано за даними OECD.StatExtracts database: STAN Bilateral Trade Database by Industry and End-use category [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=32186>; The Global Innovation Index 2015: Accelerating Growth and Development is the result of a collaboration among INSEAD and Knowledge Partners [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/GII-2015_Report.pdf]

Індекс «Інститути», «Ринок», та «Людський капітал та дослідження» за вищезазначених значень інших факторів мають негативний вплив на інтегрованість країни в глобальний високотехнологічний ринок.

Отримані результати, вказують на існування можливості збільшення частки експорту високотехнологічної продукції у структурі експорту шляхом зростання якості інституційного та ринкового середовища, стимулювання інноваційної активності бізнесу.

Фактичні дані факторів для Філіппін є такими: індекс «Інститути» – 51,8, індекс «Людський капітал та дослідження» – 14,8, індекс «Інфраструктура» – 35,8, індекс «Ринок» – 42,1, індекс «Бізнес» – 31,7, субіндекс «Інноваційні результати» – 28,9.

З усіх досліджуваних факторів стабільно позитивний вплив на збільшення рівня інтегрованості Філіппін в глобальний інноваційний ринок має лише зростання індексів «Інфраструктура» за незмінних інших факторів і забезпечує максимальне значення частки експорту високотехнологічної продукції до 50,6 % при значенні індексу «Інфраструктура» – 41,3 (зростання даного індексу приводить до зростання

змінної лише до деякого значення, після якого значення змінної починає зменшуватися за зростання цих факторів.

Результати, отримані за допомогою моделі, вказують на існування можливості збільшення частки експорту високотехнологічної продукції у структурі експорту шляхом розвитку бізнесу, інституційного середовища середовища та зростання значення субіндексу «Інноваційні результати».

Проаналізуємо дані Сінгапуру. Фактичні значення факторів є такими: індекс «Інститути» – 95,5, індекс «Людський капітал та дослідження» – 60,9, індекс «Інфраструктура» – 69,5, індекс «Ринок» – 71,6, індекс «Бізнес» – 63,1, субіндекс «Інноваційні результати» – 51,5.

Дослідимо, як змінюється результуюча характеристика при зміні кожного із вхідних факторів за незмінності інших. З усіх досліджуваних факторів стабільно позитивний вплив на збільшення рівня інтегрованості Сінгапуру в глобальний високотехнологічний ринок має лише зростання індексу «Ринок». Слід відзначити, що в таких індексах, як «Інфраструктура» та «Бізнес», Сінгапур займає найкращі позиції серед інших країн світу.

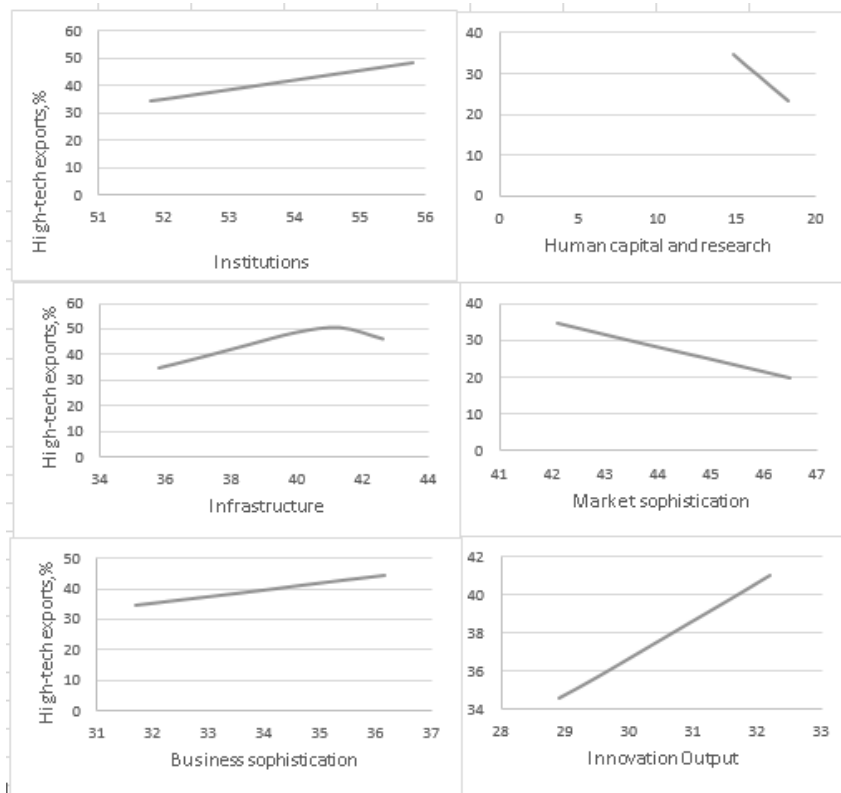

Рис. 6. Залежність ступеня інтегрованості Філіппін в глобальний високотехнологічний ринок від зазначених факторів*

[*Розраховано за даними OECD.StatExtracts database: STAN Bilateral Trade Database by Industry and End-use category [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=32186>; The Global Innovation Index 2015: Accelerating Growth and Development is the result of a collaboration among INSEAD and Knowledge Partners [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/GII-2015_Report.pdf]

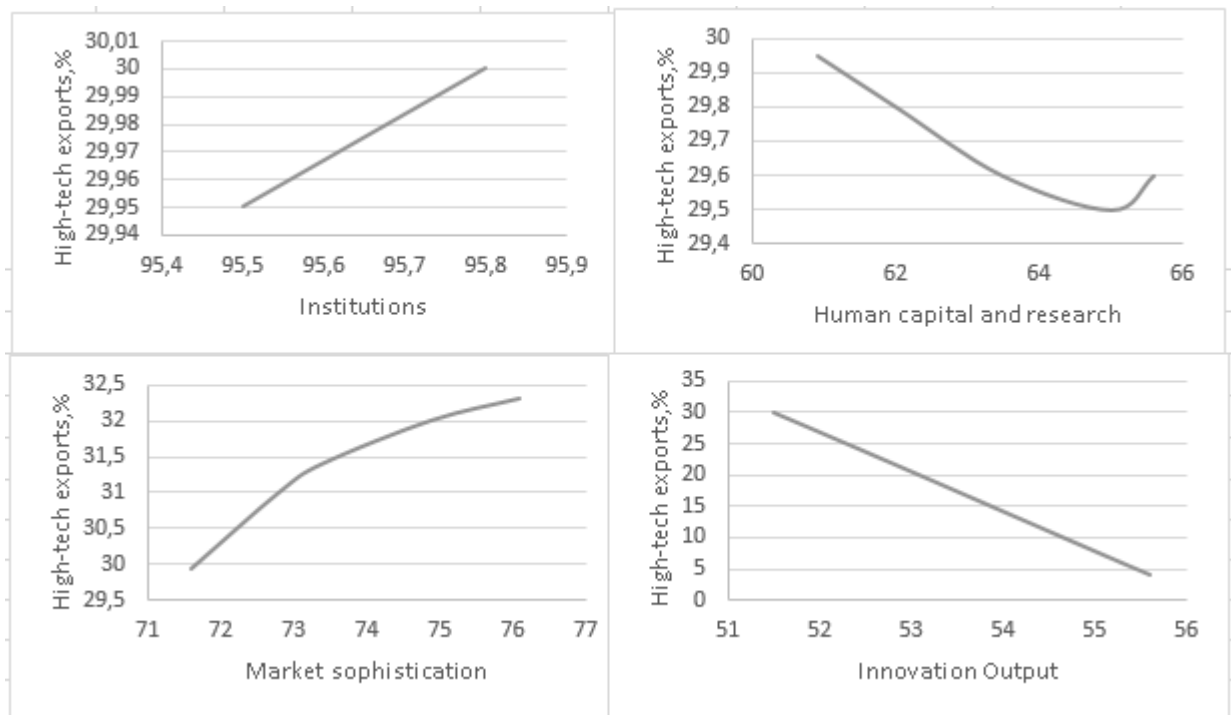

Рис. 7. Залежність ступеня інтегрованості Сінгапуру в глобальний високотехнологічний ринок від зазначених факторів*

[*Розраховано за даними OECD.StatExtracts database: STAN Bilateral Trade Database by Industry and End-use category [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=32186>; The Global Innovation Index 2015: Accelerating Growth and Development is the result of a collaboration among INSEAD and Knowledge Partners [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/GII-2015_Report.pdf]

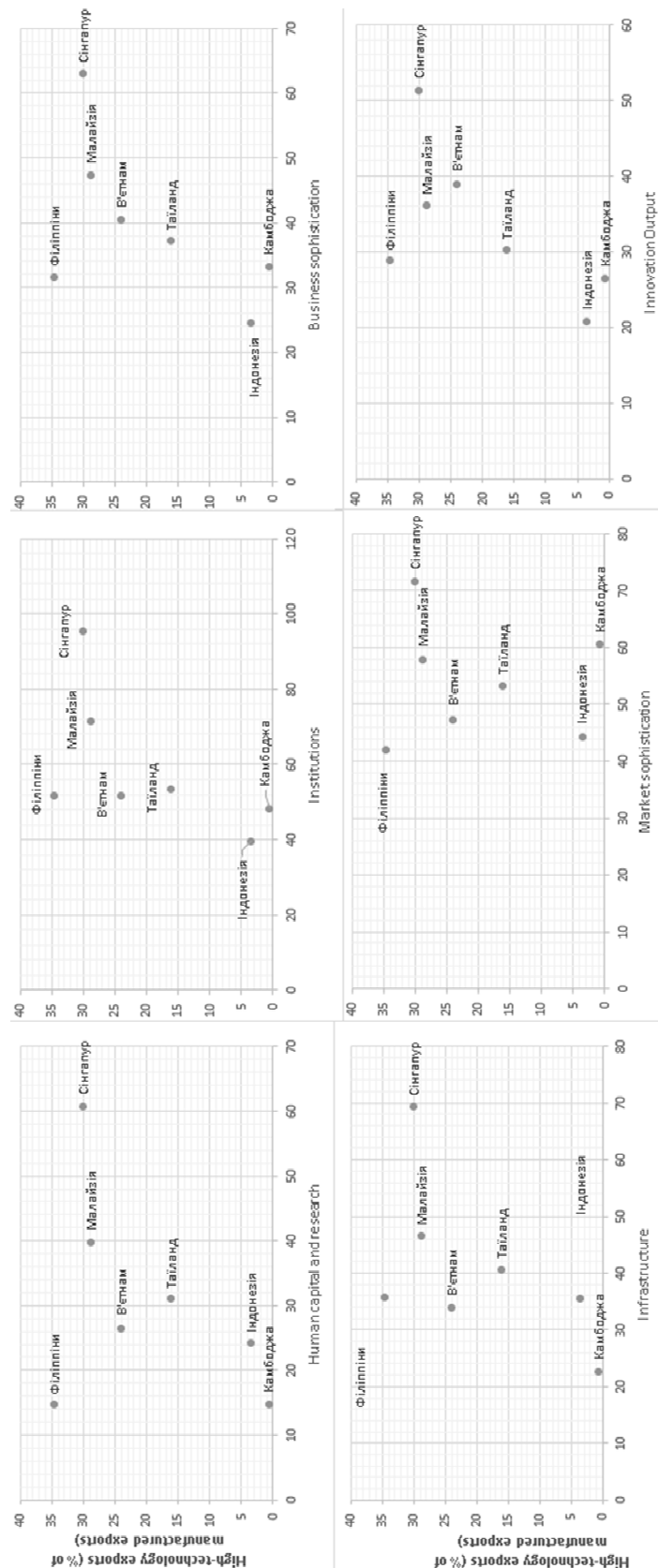

Рис. 8. Рівень диференціації країн АСЕАН за часткою експорту ВТП та індексами Глобального інноваційного індексу

Індекс «Інфраструктура», «Людський капітал та дослідження», «Ринок» мають негативний вплив на інтегрованість країни в глобальний високотехнологічний ринок.

Отримані результати вказують на існування можливості збільшення частки експорту високотехнологічної продукції шляхом зростання якості ринку. У свою чергу розвиток інфраструктури,

розвиток ринку призведе до скорочення частки Експорту ВТП/Заг. обсягу експорту.

Загалом, наявність різних способів забезпечення зростання частки експорту високотехнологічної продукції у загальному обсязі експорту країни може бути пояснено різною структурою цього обороту (тобто орієнтацією країни на створення доданої вартості у високотехнологічних галузях в результаті

або імпорту проміжної високотехнологічної продукції з подальшим її дообробленням, або експорту готової чи проміжної продукції). Для країн з низьким розвитком ринкового середовища, низькою інноваційною результативністю та низькою продуктивністю праці властива орієнтація на імпорт проміжної високотехнологічної продукції з подальшим її дообробленням як фактора зростання обсягу доданої вартості в даних галузях національного виробництва. Для країн з розвинутим ринковим середовищем і високою продуктивністю праці характерною є орієнтація на експорт готової високотехнологічної продукції.

Найоптимальнішим способом покращення своїх показників для Камбоджі є підвищення якості інституційного середовища та активізація інноваційної активності бізнесу з подальшим поліпшенням умов функціонування ринку та стимулюванням зростання продуктивності праці. Хоча останнє, все ж таки, більшою мірою належить до компетенції бізнесу. Пріоритетними завданнями мають стати розвиток інститутів національної економіки з наступним удосконаленням умов функціонування бізнесу (при розробці заходів спрямованих на досягнення цієї мети доцільно було б використати досвід країн-лідерів інноваційної трансформації).

Індекс «Інститути» під яким ми розуміємо якість інституційного середовища включає в себе політичне середовище (оцінюється політична стабільність; якість надання державних послуг та їх незалежність від політичного тиску, якість розробки та проведення політики, рівень довіри до уряду; свобода преси); правове середовище (оцінюється якість розробки та реалізації політики спрямованої на розвиток приватного сектора; рівень дотримання законодавства, в тому числі ефективність примусового виконання договорів, рішень судів і т. ін.; рівень соціального захисту працівників); діловий клімат (оцінюється простота відкриття бізнесу; простота процедури банкрутства; легкість сплати податків, в тому числі час на сплату всіх податків та податкові ставки;).

ВИСНОВКИ

На основі проведеного аналізу відзначено, що лише чотири країни АСЕАН в 2015 році за угрупованням щодо показників частки експорту ВВП в сукупному експорті та субіндексами Глобального інноваційного індексу були віднесені до I і II груп. Таким чином проведений аналіз виявив існування значної диференціації країн АСЕАН щодо наведених показників їх інноваційного розвитку. Отже, більшу вигоду від інноваційної інтеграції отримують країни – лідери, у той час як учасники з низьким рівнем інноваційного потенціалу залишаються на периферії глобальної інноваційної системи. Країни з більш високим інноваційним потенціалом залучають до різномірних інтеграційних процесів учасників, які мають нереалізовані (потенційні) конкурентні переваги, і отримують доступ до нових ринків для

продукції обробної промисловості на стадії зрілості, подовжуючи її життєвий цикл; притягують до себе продуктивні ідеї, інтелектуальні ресурси; розвивають ресурсну базу, скорочують витрати виробництва та підвищують продуктивність за рахунок припливу кваліфікованих кадрів розумової праці на менш витратних умовах.

Звідси випливає потреба у виокремленні напрямів скорочення відставання від лідерів та створення конкурентних переваг за рахунок ефективного використання інноваційного та інвестиційного факторів.

Втім, як показав міжнародний досвід, у більшості країн інтенсивність трансферу технологій, як правило, залежить від якості діючого законодавства в сфері захисту прав інтелектуальної власності. Ризики, пов'язані з можливістю порушення авторських прав у зв'язку з прогалинами в законодавстві або проблемами з дотриманням цього законодавства, можуть стати серйозною перешкодою для залучення іноземного бізнесу, насамперед це стосується наукомістких виробництв.

Список використаних джерел

1. Amador, J., Cabral S. Vertical Specialization across the World: A Relative Measure. J. Amador, S. Cabral. North American Journal of Economics and Finance 20(3), 2009: 267–280.
2. Иманов К.Д. Нечеткая модель определения метаэкономического уровня / К.Д. Иманов, Р.Р. Рзаев // Системні дослідження та інформаційні технології. - 2006. - № 4. - с. 34-38.
3. Петренко В.Р. Нечітка модель аналізу ефективності бізнес-процесів підприємства / Петренко В.Р., Кашуба С.В. // Складні системи і процеси. - 2006. - № 2. - с. 18-26.
4. Дьяконов В.П., Круглов В.В. Математические пакеты расширения MATLAB// В.П. Дьяконов, В.В. Круглов: Питер, 2001 – 488 с.
5. Human Development Report 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://issuu.com/undp/docs/hdr14-report-en?e=3183072/9245907>
6. OECD.StatExtracts database: STAN Bilateral Trade Database by Industry and End-use category [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=32186>
7. The Global Innovation Index 2015 // INSEAD and Knowledge Partners. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org>
8. The World Bank database: Indicators: GDP (constant 2005 US\$)[Electronic Resource]. – Mode of access: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD>
9. Индекс мережевой готовности (Networked Readiness Index) [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2015/network-readiness-index>
10. ASEAN Community in Figures [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://asean.org/storage/2016/08/FINAL-ACIF-2015-PDF-version-rev-24-Aug.pdf>

САЄНКО

Володимир Григорович
saienko22@gmail.com

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, Навчально-науковий інститут фізичного виховання та спорту Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Старобільськ, Україна)

УДК 338.467.6 : 796.038

СПОРТИВНЫЙ БИЗНЕС: ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД К ВОСПРИЯТИЮ ОРГАНИЧНЫХ ОСНОВ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

SPORTS BUSINESS: AN INNOVATIVE APPROACH TO THE PERCEPTION ORGANICALLY BASED ON INTERACTION

Статья посвящена анализу, систематизации и разработке инновационной среды спортивного бизнеса, успешность поддержания которой связана его продуктом. Производство и реализация такого продукта должны приносить нормативные дивиденды государству, супердоход обладателю частного капитала и потребителю. Чтобы такого достигать, требуется в классификацию этого продукта и методики извлечения платежей включать факторы выработки в человеке физических и мыслительных качеств, которые подлежат продаже в формах общего и целевого развития человека, спортивного и театрализованного увеселения, отдыха, времяпрепровождения болельщиков и почитателей, получающих эстетическое наслаждение от зрелища.

Стаття присвячена аналізу, систематизації та розробки інноваційного середовища спортивного бізнесу, успішність підтримки якої пов'язана його продуктом. Виробництво і реалізація такого продукту повинні приносити нормативні дивіденди державі, супердоход власникові приватного капіталу і споживачеві. Щоб такого досягати, потрібно в класифікацію цього продукту і методики вилучення платежів включати чинники вироблення в людині фізичних і розумових якостей, які підлягають продажу в формах загального і цільового розвитку людини, спортивної та театралізованої розваги, відпочинку, проведення часу уболівальників і шанувальників, які отримують естетичну насолоду від видовища.

The present article is analyzing, organizing and developing the innovative environment of sports business, the success of which is linked maintain its product. Production and sale of this product should bring dividends to the state regulations, super income owner of private capital and the consumer. To this to achieve, it requires the classification of the product and methods of payments extraction include factors of production in a person physical and mental qualities that are to be sold in the forms of general and targeted human development, sports and theatrical entertainment, recreation, pastime of fans and admirers who receive aesthetic pleasure from spectacle.

Ключевые слова: спортивный бизнес, инновационный подход, зрелищность, развитие, наслаждение

Ключові слова: спортивний бізнес, інноваційний підхід, видовищність, розвиток, задоволення

Keywords: sports business, innovative approach, entertainment, development, enjoyment

ВВЕДЕНИЕ

Общие положения социально-экономической среды в Украине с 1991 г. формируются в искусственном соединении двух управленческих систем, каждая из которых в переходных моментах экономики оказывается полезной, чтобы преодолеть переходные системные организационные нагромождения. В их числе свое место находят: 1) административные закономерности и связи управления, которые, как бы они эмоционально ни оценивались специалистами, будут действовать в

отдельных секторах деятельности во все исторические времена, ибо персонификаторами отношений выступают не машины и автоматические устройства без признаков чувств, а человек, наделенный духовными достоинствами, и 2) рыночные закономерности и связи, которые только начинают проявлять себя, устанавливаются, систематизируются, осваиваются субъектами взаимодействия и утверждаются. Такой управленческий конгломерат выводит государство на рынок, что внешне ничем не отличается от других известных его структур, но любой программный продукт

инновационных преобразований завершается естественным торможением процессов и выдвигаемых управленческих решений.

Сказанное подтверждается материалами анализа сервисной деятельности, выполненного по данным о процессах развития двух сегментов бизнеса – а) образовательного и б) физкультурно-оздоровительной и спортивной деятельности. В анализе выявляются 1) условия финансового торможения и 2) системные противоречия управленческого обеспечения, что находятся в сплетении событий и выступают центром дискуссий ряда ученых [3, 4, 6, 9, 13]. Их включение в анализ обуславливается тем, что обе позиции имеют не только стратегическое значение для Украины, но и общее происхождение – они активированы многолетними уступками директивного управления клановым построениям и структурам. Это, собственно, и ввергло экономические процессы в так называемое «перманентное состояние вялотекущего неуклонного движения вниз» до некоторого времени могущественной экономики.

Оценивая сложившуюся ситуацию эмоционально, казалось логичным приветствовать приход в среду деятельности частного капитала, что основывается на предпринимательской функции человека, а процессы спада производства воспринимать как последствие передачи в новую среду деятельности всех возможных видов работ, производств и функционально зависимых новообразований, что должно длиться непродолжительное время. Однако, в результате такого отпавного действия пострадали и отрасли народного хозяйства Украины, и сегменты непродуцированной сферы услуг, куда входит и предмет анализа. В этом сегменте деятельности финансовое взаимодействие свелось к целевому невмешательству государства в деятельность и к поддержке функциональных основ меценатами, самими участниками взаимодействия и коллективами крупных предприятий. За государством сохранился контроль за ходом событий и слежение за оплатой труда воспитателей, инструкторов, педагогов, тренеров, многочисленных функционеров и чиновников. Образовательная среда осталась на уровне государственной системы, что получила большие финансовые гарантии государства, в то время как физкультурно-оздоровительная и спортивная деятельность превратилась в сегмент. Сосредоточим внимание исследования на этом сегменте взаимодействия.

Украина в спорте начала свое самостоятельное движение отдельной командой после того, как в 1994 г. отделилась от СНГ, надеясь, при этом, на ресурсный потенциал, которым должны были обладать а) структура спортивного бизнеса и б) собственный финансовый ресурс государства. Однако бизнес в тот период был настолько слабым и нестойким, что моменты его слияния со спортом, среда которого была наполнена советскими сооружениями на тот момент современной конструкции и принадлежали государству, были утеряны, а те из них, что были гигантскими по размеру, требовали к себе особого внимания и со

временем разрушились до такой степени, что потеряли привлекательность, несущую и потребительскую способность. К тому же, налоговые поступления сократились настолько, что не позволяли сохранять темпы покрытия потребностей не только в области спорта, но и по объектам всех без исключения отраслей социально-экономической сферы. Спортивный бизнес в Украине не смог подняться до такого уровня, чтобы справиться с задачами, которые удастся ему выполнять в большинстве государств Мира, а Украина не располагала тогда и не располагает сейчас надлежащими финансовыми средствами, чтобы финансировать изучаемую экономическую отрасль. В результате олимпийская команда Украины в иерархии достижений постепенно опустилась на 22 места, как-то: с девятого места в 1996 г. на 31-е – в 2016 г.

Такую среду, в которой оказался спорт к 2016 г., а вместе с ним и физическая культура, трудно отнести к социально-экономической по ряду причин. В ней сохранились частично личный талант отдельных граждан, личностей и тренеров, которые пользуются слабо выраженной поддержкой государства и постепенно исчерпывают методический запас и интеллектуальный ресурс из-за старения. Эти процессы правильнее было бы называть «общинно-социальными», ибо основаны они на труде энтузиастов, опыт которых устаревает. Такое мнение складывается по той причине, что трудом последних, что оплачивается условно по минимальным ставкам прожиточного минимума, а вслед за этим и поездками на соревнования «за свой счет» и со своим спортивным инвентарем, поддерживается «на плаву» авторитет функционеров украинского спорта, а самих участников опускает в пучину нищеты и космополитизма. Но и даже при таком восприятии реальности нельзя обозначить здесь окончательно, что в Украине спортивные достижения отсутствуют. Достижения есть, но они добыты не на основе комплексного создания среды по программно признанным общественностью сбалансированным решениям, а на основе приложения титанических усилий спортсменов-одиночек, что располагают минимальным достатком, сводят «концы с концами» в бедных семьях, что не в состоянии обеспечить себе калорийное питание и т.п. Такое состояние следует признать естественным для государства, где локальные успехи включаются в отраслевые отчеты многочисленными работниками аппарата служащих министерства и федераций в качестве их продукта системной и плановой работы. Эффективные системы продажи продукта физической культуры такой системой не предусматривается и не рассматриваются. От этого подхода сдвиги методического, политического, организационного или иного содержания не регистрируются. В государстве более 25 лет сохраняется:

1) громоздкая, устаревшая и непомерно разветвленная система управления, в которой многократно дублируются функции и где отсутствует ориентировка на самоокупаемость и финансирование;

2) хронический дефицит финансовых средств, что вводит участников взаимодействия в психологическое стрессовое состояние разрешения взаимных претензий на основе нездорового противостояния;

3) зачаточный уровень развития ресурса отечественной спортивной индустрии, моральное старение, физический износ, моральная старость и недостаточная привлекательность спортивных сооружений, полученных от овеществления труда предыдущего поколения.

Проявлением этих и ряда других причин, что здесь не называются из этических побуждений, но массово возникающих якобы по объективной причине, напоминает о следующем:

а) финансовая необеспеченность, управленческая рассогласованность в действиях и неразвитость спортивной инфраструктуры на современных технологиях в Украине вынуждают перспективных украинских спортсменов и тренеров вести поиск эффективного обслуживания за пределами государства, заключать контракты на кабальных условиях, менять гражданство и добывать медали и славу для других государств, ибо физиологически полноценное время спортсмена, предназначенное на высокие достижения, уходит в пустоту безвозвратно, не поддается восстановлению и не терпит промедления. Для примера скажем, что на Первых Европейских играх (г. Баку) бывшие украинцы только для национальной сборной Азербайджана добыли 13 наград, что, впрочем, в итоге, обеспечило им солидный доход в 1,4 млн. долл. США призовых;

б) каркас системы управления спортом в Украине сохраняет в себе стойко большинство положений из полуразрушенного механизма советской планово-экономической распределительной системы, но теперь взятых на вооружение уже в интересах олигарха, чиновника министерства или ставленника федерации. Отчетами перед государством достижениями тех спортсменов, которые за свои средства, средства меценатов или спонсоров обеспечивают поставку медалей и рекордов, удается длительное время сохранять давно уже не оправдывающее себя государственное управление спортом в формах разнообразных государственных комитетов, государственных служб и министерства. Эти формы и рамки различных ведомств, которые смешивают вопросы движения, обучения и развития молодежи, организации досуга семьи в единении со спортом, физическим воспитанием, туризмом, не позволяют приступить к решению проблем профессионального движения и оздоровления нации. Множество чиновников с высокими тарифными ставками, надбавками и премиями к ним злоупотребляют своим положением.

По данным такого критического анализа состояния дел в спорте и физической культуре следует вывод о том, что в Украине:

1) нарушено политэкономическое положение о необходимости извлечения в казну государства доходов, налогов и обязательных платежей от сервисной деятельности, что лишает возможности

методически оправданного финансирования любой, взятой наугад, деятельности;

2) источник энтузиазма и самоотверженных работников исчерпан и их восприятие как источника благосостояния, расширения интеллекта и вывода мировоззрения человека на более высокий уровень сознания разрушается;

3) остается активным единственный источник финансирования – спортивный бизнес, но и он, как и в советские времена, подчиняется контролю государственных чиновников, получивших завышенные полномочия.

Это означает, что пока что в Украине конструируется органический формат, в котором работа по стандартам советской системы сочетается с элементами современных мировых моделей взаимодействия. Государство не находит варианты организации деятельности, что бы могла быть отнесена в группу эффективных даже условно. Используя спортивную программу Министерства молодежи и спорта Украины, планы ряда других ведомств и местных бюджетов, на нужды физической культуры и спорта резервирует и отправляет ежегодно около 6,0 млрд. грн., и еще 1,0–1,5 млрд. грн. привлекается внебюджетных средств. Такие экономические отношения внешне подчиняются мировому опыту по финансовому обеспечению процессов, но приближаются они только к механизму морального удовлетворения запросов общества без материального возмещения расходов.

Упущения в стратегии управления тормозят и движение профессионального спорта. В Украине такая деятельность находится в стадии становления и не имеет территориальной привязки, а по этой причине и он не оказывает какого-нибудь влияния на финансовую составляющую экономики. Обусловлено это тем, что в государстве регулятор таких отношений не укрепился, а условия включения хозяйственных механизмов государства отсутствуют. Однако, надо сказать о том, что отдельные изменения уже регистрируются. Так, следует признать в качестве существенных и положительных следующие из них: а) сменился социально-экономический уклад в государстве, б) отменено обязательное плановое централизованное финансирование спортивной среды от уровня освоенных средств, в) радикальным образом преобразована макроэкономическая среда жизнеобеспечения, г) качественно изменены отношения собственности, распределения и потребления продукта и услуги, д) переведены на рыночную основу воспроизводственный процесс и обмен деятельностью, а за этим и функционирование спортивных клубов, команд, лиг, обществ и федераций. Если оценивать организационную, политическую и экономическую ситуацию в стране в целом, то в разных масштабах преобразования коснулись всех без исключения сфер социально-экономического взаимодействия, в котором на приоритетных основах утверждаются принципы бизнеса и предпринимательская функция [1, 2, 11]. Вместе с тем, поскольку в памяти граждан бывш. СССР сохраняются следы от планового

финансирования и снабжения, управления бюджетными поступлениями, оплаты разветвленных рекламных объявлений и кампаний централизовано, от регулярного получения спортсменами премий, стипендий и вознаграждений из фондов государства, то по этой причине переход на самокупаемость сопровождается значительными потерями.

ЦЕЛЬ РАБОТЫ сводится к разработке системного подхода к упорядочению спортивной искусственной организационной системы, обладающей рядом свойств, полезностей и преимуществ, что могут быть положены в основу спортивных и театрализованных мероприятий, вызывают потребительский интерес у населения и становятся предметом рассмотрения и покупки.

МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Методологической и информационной основой исследования выступает среда сервисной деятельности. Используется способ решения фрагментарной задачи, который основывается на методах аспектно-ориентированного, процедурного и структурного проектирования технологий взаимодействия, графического построения классификаций изучаемого свойства. Основу конструирования наполняют 1) профильной особенностью, 2) структурным скелетом и 3) инструментарием инновационного управления. Прикладные свойствами для анализа устанавливаются по данным о профильной спортивной системе.

РЕЗУЛЬТАТЫ

Экономика Украины вследствие того, что требуется решать проблему организации и переориентации процессов государственного обустройства, уделяет недостаточное внимание экономическим секторам сервисной деятельности, что по политэкономическим рекомендациям включаются в непроизводительную сферу услуг, а по этой причине теряет темпы развития в большинстве из них. Недооцениваются, в частности, такие ее секторы, в которых проявляются факторы вероятности, неопределенности, сезонности и ожидания потребителя услуги.

Современные потребности человека в получении удовольствия при прочих равных условиях связаны с визуальным восприятием движения некоего объекта, наблюдением за ходом действия или развития событий на специально оборудованной площадке. «Зрелищным является такое действие, в котором достигается разрешение достаточно понятного зрителям конфликта с помощью активных, построенных по законам игровой стратегии действий, которые могут быть восприняты зрителем непосредственно в их развитии и сопровождаются глубокими эмоциональными переживаниями участников и зрителей» [5, с. 100]. Организационным условием взаимодействия в среде зрелищности выступает подчинение движения и действия условным требованиям, выдвигаемым игровыми правилами. Все остальные варианты его проявления, что остаются непредвиденными, вызывают в

человеке страх и желание укрыться от опасности. Наиболее популярным и распространенным зрелищем современности, что привлекает и развлекает зрителей, является спорт и театрализованные системы физического развития человека. Их эстетическая привлекательность и зрелищность расширяют горизонты доходности спортивного бизнеса, но чтобы получить признание почитателей, привлечь в свои ряды большее число болельщиков, заинтересовать их оплатить услугу, и спорт (старофранц. *desport* – «игра», «развлечение»), и физическая культура (греч. *physis* – «природа + культура») должны поразить воображение и увлечь окружающих некоторой их особенностью. Для научной разработки требуется выделить профильную особенность, структурный скелет и инструментарий инновационного управления. Это предоставляет возможность распознавания и систематизации методических основ и положений.

1. *Профильная особенность* заключается в следующем. Органическая система исследования может быть представлена любым видом спорта или физической культуры. В авторской разработке наиболее доступной выступает вид восточного единоборства киокушинкай каратэ, что представлен в источниках [7, 10, 12]. Оценка его преимуществ перед другими видами спорта, описанная в [8], сводится к следующему: 1) в соревновательном срезе данный способ ведения противостояния отличается полным контактом взаимодействия с соперником, а не условиями имитации ударов. В поединках, что проводятся в среде единоборств по щадящим правилам контакта участников, владение полноконтактным взаимодействием позволяет получать преимущества на основе того, что подвижные процессы избирают более совершенную тактику и эффективную стратегию противоборства и перемены техники; 2) в общеразвивающем срезе данная методика физического развития человека имеет исключительно опережающее значение; 3) в духовном срезе методический подход к построению и исполнению тренировочного процесса вырабатывает стойкие черты к восприятию окружения, преодолению сомнений и выработке выверенного решения. Человек, владеющий системой единоборства, обладает свойством экономного расходования энергии, мгновенной мобилизации организма к действию, восприятия большинства трудовых функций. Следовательно, после введения в конкретный труд, он может занять в обществе место производительной или рабочей силы.

2. *Структурный скелет* сводится к следующему. Для распознавания, классификации и систематизации процесса выбора одной из них человек руководствуется личностными ощущениями, эмоциями и представлениями о гармонии и красоте. В этом направлении можно вести речь о том, что отдельные виды спорта отличаются в той или иной мере атлетизмом (например, биатлон, борьба, легкая атлетика, тяжелая атлетика), зрелищностью действия (акробатика, парашютный спорт, прыжки с трамплина, художественная гимнастика), отлаженностью движения (атлетическое

противостояние, владение коньком, боксирование, гимнастическое демонстрирование упражнений, единоборство, лыжная гонка, полет с парашютом), привлекательностью владения предметом (обращение с воланом, битой, кием, мячом, ракеткой, саблей, шпагой), динамикой взаимодействия с партнерами (например, баскетбол, волейбол, футбол, хоккей). Можно назвать и другой ряд соревновательных и оценочных критериев, что, впрочем, тоже не смогут отразить всю их полноту и возможные вкусы и предпочтения. Например, меткость и точность действия (боулинг, дартс, керлинг, стрельба), изящное перемещение предметов по площадке (игра в городки, перемещение шара поближе к отметке в семействе экзотических игр). В этом ряду спортивные единоборства располагают собственными приметами, что требуется признать особыми, соотносясь с их полезностью для человека. Они поражают болельщиков уникальными чертами виртуозного управления телом в среде противостояния, мастерского выполнения комплексов упражнений в плоскости перемещений, молниеносностью нанесения удара, точностью разбивания предметов и стойкостью к перенесению боли. Все это требует от человека осознания действия, проявления выносливости, силы, твердости и т. п., а в сторонних наблюдателей вселяет чувство достоинства, защищенности и удовлетворенности рядом с такой личностью. То есть, единоборство – это искусственная организационная система, в которой кроется неисчерпаемый источник развития физической и мыслительной способности человека, что впоследствии переходит в средство профессиональной подготовки, проверенное временем, способом пополнения производительной силы общества. На условиях органического научно-методического единства логистического взаимодействия позиции этой искусственной организационной системы представлены целостностью, в которой отражается: **«Искусственная организационная система, предназначенная для оздоровления, обучения и воспитания человека, реализуется по тренировочной программе, основанной на мировоззренческих установках Востока или Запада в социально-экономической среде взаимодействия на учетных позициях экономической отраслевой, рыночной транзитивной, субъект-субъектной научной и методической фрактально отражаемой реальности, обладающей теорией, методом и принципом, что отражаются метафизикой, основывающейся на описании объективности, суровости и ментальности вмещающей среды».**

3. Инструментарий инновационного управления заключается в следующем. Устанавливается роль продукта спортивного бизнеса, что различается по свойствам новизны 1) *производительной силы труда* – включаются в действие условия получения добавочного продукта на основе развития новых качеств или поддержания нужного уровня свойств,

2) *профессионализма участников* – включаются условия готовности к выполнению функций исполняющей стороной и 3) *ролевого значения физической культуры и спорта* – включаются условия целевого развития физических, мыслительных и духовных качеств человека. Следует обратить внимание специалистов на то обстоятельство, что рост уровня физического умственного и любого иного вида развития человека сопровождаются расширением возможности продажи способности на рынке товаров и услуг. Единственно, чем этот процесс отличается, так это ее разная стоимость. Основным требованием исследования выступает доходность, прибыльность и успешность деятельности, что позволяет определяться с установлением условий развития спортивного бизнеса. За этим группа деятельности должна быть мобилизованной так, чтобы оказалась полезной и привлекательной для потребителя. Это требует рассмотрения инновационного содержания по выделенным свойствам, представленным на рис. 1-3.

На рис. 1 представлена схема действий, по которой выполняется формирование групп продукта спортивного бизнеса относительно деятельности, подчиненной выбору системного развития, руководствуясь: 1) родительской заботой о здоровье ребенка; 2) начальным образованием ребенка; 3) системным физическим развитием или 4) системными требованиями к соблюдению условий здорового образа жизни.

Общий смысл продаж по этой схеме сводится к производству услуги по выработке в человеке, находящегося на возрастной стадии антропометрического становления, траектории физиологического развития физической способности. Потенциальными потребителями услуги выступают жители территории отдельных возрастов, у которых сохраняется стойкий интерес а) к развитию общей физической способности, б) к выработке таких физических качеств человека какими есть выносливость, гибкость, сила, скорость, устойчивость и др. Перечень физических качеств человека пополняется и корректируется с возрастом, что коррелирует с антропологическими характеристиками и поэтапно выдвигаемыми целями физической подготовки и оздоровления. Бизнесмен, чтобы получить доход от такой деятельности, должен составлять свой проект с учетом вероятностного совпадения ряда обстоятельств. В исследовании этот ряд обстоятельств выстраивается по сложности, которая, как указано, начинается с проявления родительской заботы о здоровье ребенка и заканчивается привитой культурой по соблюдению здорового образа жизни.

Схема действий, по которой выполняется формирование групп продукта спортивного бизнеса относительно деятельности в области: 1) физической культуры, 2) любительского спорта и 3) профессионального спорта представлена на рис. 2.

Рис. 1. Движение в группе спортивного бизнеса, обеспечиваемое развитием физической способности физически здорового и мыслящего человека

Общий смысл продаж сводится к качеству продукта, который отвечает уровню развития человека – начинающего осваивать упражнения, получившего статус любителя или профессионала. Качество спортивного бизнеса, свойства участников тренировочного взаимодействия и исполнителей взаимодействия меняется в такой среде по мере его перехода от уровня к уровню по цепочке «Физическая культура» → «Любительский спорт» → «Профессиональный спорт». Тогда, а) физическая культура – это органическая среда, что обеспечивает восприятие действия, способствующих систематическому и разнообразному развитию, совершенствованию и укреплению мышц человеческого тела посредством обращения к физическим упражнениям и их комплексам. Уровень готовности участников к действию не позволяет говорить о надежном источнике дохода; б) любительский спорт – это органическая среда массовой физической культуры, что фиксируется на основе подтверждения участником нормативных классификаций, эталонов и требований, представленных в государственной спортивной классификации. Его исполнительские

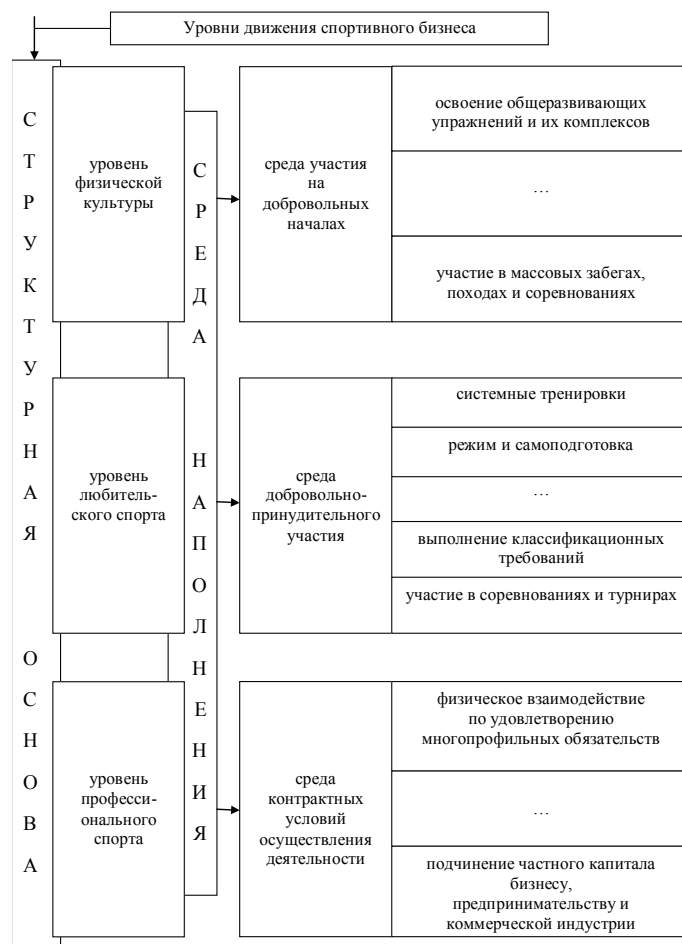

Рис. 2. Движение в группе спортивного бизнеса, обеспечиваемое профессиональностью участников

персонификаторы по уровню физической подготовленности в состоянии участвовать в коммерческих проектах, ибо любительскому спорту в большой степени свойственны моменты профессиональной, элитной и непременно коммерциализованной системы упорядоченных отношений, продуцирующих специфическую организационную и исполнительскую среду посредников, спортсменов и тренеров, что имеют специальную профессиональную подготовку и научились профессионально мобилизовать, организовать и сориентировать собственную энергию на целевую деятельность; в) профессиональный спорт – это органическая среда физического взаимодействия посредством потребления профессионально развитой личности, которая подчинена цели удовлетворения многопрофильных интересов.

Схема действий, по которой выполняется формирование групп продукта спортивного бизнеса, соотносящаяся с: 1) физической активностью человека, 2) наполнением матрицы услуг и 3) вооруженностью личности культурой поведения, представлена на рис. 3. Все данное связано с процессами освоения знаний, получением навыков и выработкой умений.

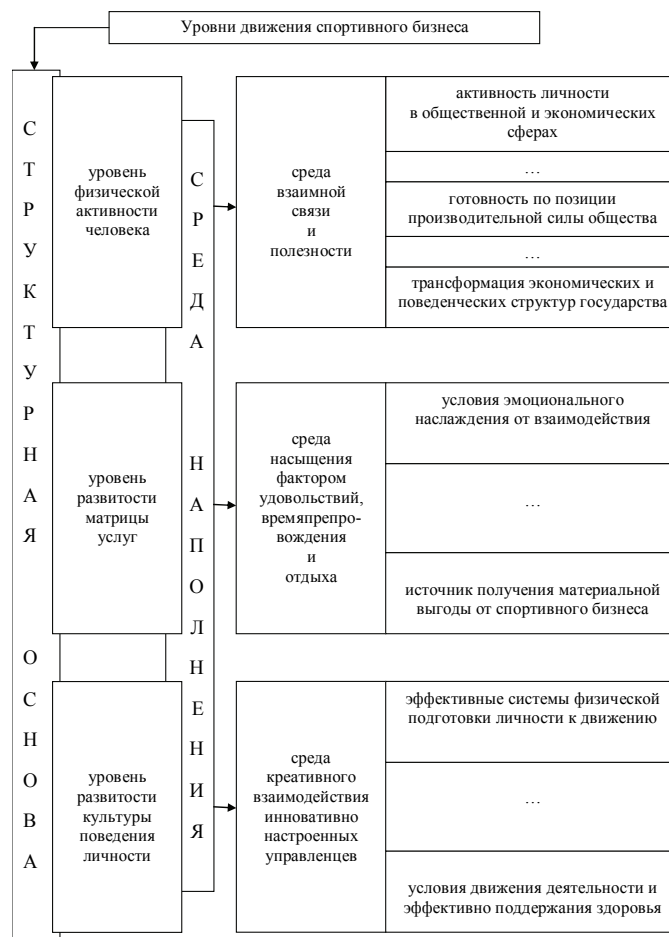

Рис. 3. Движение в группе спортивного бизнеса, обеспечиваемое ролевым значением физической культуры и спорта

Общий смысл продаж сводится к воздействию общей физической активности личности и общественной насыщенности жизни а) на уровень подготовки качества рабочей силы, б) на эластичность и конкурентность продукта, в) на структуру спроса и предложения, г) на поведение потребителя, д) на расширение внешнеэкономических связей, туризма и других сред экономической системы и т.п. Основные направления проявления активизации человека связываются с:

- 1) минимизацией экономических потерь в сферах жизнедеятельности общества, что выступают альтернативой вредным привычкам и т.п.;
- 2) максимизацией фактора увеличения продолжительности жизни человека, что позитивно влияет на увеличение его трудоспособного возраста;
- 3) включением в совокупность основных компонентов подготовки качеств, что свойственны трудовым ресурсам, и факторов обеспечения экономического роста, что приумножают благосостояние государства;
- 4) признанием спортивного бизнеса в качестве важнейшей сферы обширной предпринимательской деятельности, которая позволяет принимать участие в обеспечении, с одной стороны, занятости множества работников в отраслях спортивной индустрии и туристического комплекса, а с другой – развития

бизнеса, обмена деятельностью и предпринимательства, что пополняют региональные и местные бюджеты.

- 5) утверждением а) фактора, обеспечивающего времяпрепровождение, отдых и получение удовольствия на добровольных началах вхождения в процесс эмоционального взаимодействия зрителей, спортсменов и команды обслуживания и б) источника получения материальной пользы от бизнеса, организованного на условиях предпринимательской инициативы и добровольного вхождения в процесс прагматического взаимодействия и деятельности партнеров.

ВЫВОДЫ

1. Процессы формирования сервисной деятельности приводят в движение спрос населения на наиболее эффективные системы спорта и физического развития человека. После освоения избранной физической системы он наделяется легкостью поступка, выполняемого с надлежащими ловкостью и энергией, а функциональная деятельность сопровождается комфортной, осознанной и устойчивой средой обитания.

2. Взаимодействие завершается успехом, если организаторы спортивного мероприятия владеют современными знаниями из области бизнеса, предпринимательства и инновационного управления

процессами деятельности. Продуктивность работы повышается, когда для проработки проблемы создаются творческие коллективы из спортивных аналитиков, креативных менеджеров, научных работников и инновационных управленцев, что формулируют идею спортивного бизнеса.

Список использованных источников

1. Аванесова Г.А. Сервисная деятельность: историческая и современная практика, предпринимательство, менеджмент / Г.А. Аванесова. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 130 с.
2. Арустамов Э.А. Организация предпринимательской деятельности: учеб. пособие / Э.А. Арустамов, А.Н. Пахомкин, Т.П. Митрофанова. – 3-е изд., испр. – М.: Дашков и К, 2010. – 333 с.
3. Асенов А. Управление на бизнеса / А. Асенов, И. Емилова. – В. Търново: Фабер, 2009. – 204 с.
4. Брітченко І.Г. Методи підвищення конкурентоспроможності освітніх послуг вищих навчальних закладів / І.Г. Брітченко, Т.О. Ольшанцева // Якість вищої освіти: XXXVIII Міжнар. наук.-метод. конф. – Дніпро: Видавець Біла К.О., 2013. – Т. 1. – С. 102 – 105.
5. Ерилова В.В. Особенности зрелищности в спорте и их трансформация в условиях современного общества / В. В. Ерилова, Е. Е. Кротова // Общество. Среда. Развитие. – 2015. – № 2. – С. 100 – 103.
6. Євч Ю.Ю. Маркетинговые стратегии продвижения образовательных услуг в национальном интернет-пространстве Украины / Ю.Ю. Євч, І.Г. Брітченко. – Полтава: ООО «Техсервіс», 2014. – 452 с.
7. Максименко Г.М. Показники взаємозв'язку силової і технічної підготовленості каратистів високої кваліфікації / Г.М. Максименко, В.Г. Саєнко // Теорія і практика фізичного виховання: наук.-практ. журнал. – Донецьк: ДонНУ, 2008. – № 1. – С. 462 – 467.
8. Саєнко В.Г. Методическая основа менеджмента администрирования единоборства и инновационного управления спортивным бизнесом / В. Г. Саєнко // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 12/4. – С. 32 – 42.
9. Саєнко В.Г. Финансирование программ по физической культуре и спорту / В.Г. Саєнко // Современные здоровьесберегающие технологии. – Орехово-Зуево: ГГТУ, 2016. – № 3. – С. 141 – 151.
10. Саєнко В.Г. Морально-етичні засади підготовки спортсменів в кіокушинкай карате: монографія / В.Г. Саєнко; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ: СПД Резніков В.С., 2011. – 356 с.
11. Толчева А.В. Переходной экономикой формируется новый тип экономического мышления / А.В. Толчева, Т.А. Горягина // Соц.-эконом. проблемы перетворення громадянського суспільства: сучасне і майбутнє. – Луганськ: Вид-во ЛНДІ соціально-трудових відносин, 2004. – С. 82 – 86.
12. Kasprzyszyn P. Proporcje treningowych ćwiczeń przygotowania sportowców wysokiej klasy na międzynarodowych mistrzostwach Karate Kyokushin / P. Kasprzyszyn, V. Saienko, M. Canlı // Единоборства: науч. журнал. – Харьков: ХГАФК, 2016. – № 1. – С. 65 – 68.
13. Saienko V.G. Marketing and management in the field of sports business / V.G. Saienko // Proceedings of academic science – 2016: XI Internat. scient.-pract. conf. – UK: Science and Education Ltd, 2016. – pp. 29 – 35.

СІТАШ

Тетяна Дмитрівна
sittanya@mail.ru

УДК 330.332:332.021

ІМАНЕНТНІ ОЗНАКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

ОМЕЛЬЧЕНКО

Олена Валеріївна
omelchenko.o.v.I@mail.ruIMMANENT FEATURES OF THE
INVESTMENT POLICY OF UKRAINE IN
CONDITIONS OF GLOBALIZATIONк.е.н., доцент, Вінницький
інститут Університету
«Україна»

старший викладач

У статті розглянуто іманентні ознаки інвестиційної політики України в умовах глобалізації. Висвітлено сучасний стан інвестиційної політики в державі, виокремлено проблемні аспекти її розвитку. Досліджено, що ефективність інвестиційної політики країни визначається ступенем модернізації виробництва, підвищенням його технологічності, раціональним оновленням економіки та розв'язанням ряду соціальних і екологічних проблем. Запропоновано напрями зміцнення вітчизняної інвестиційної політики.

В статье рассмотрены имманентные признаки инвестиционной политики Украины в условиях глобализации. Освещено современное состояние инвестиционной политики в государстве, выделены проблемные аспекты ее развития. Доказано, что эффективность инвестиционной политики страны определяется степенью модернизации производства, повышением его технологичности, рациональным обновлением экономики и решение ряда социальных и экологических проблем. Предложены направления укрепления отечественной инвестиционной политики.

In the article there are considered immanent features of the investment policy of Ukraine in the conditions of globalization. Current state of investment policy in the state, highlighted problematic aspects of its development. It is proved that the effectiveness of the investment policy is determined by the degree of modernization of production, improvement of its technological, rational renewal of the economy and the resolution of social and environmental problems. The directions of strengthening national investment policy.

Ключові слова: іманентність, інвестиції, глобалізація, інвестиційна політика, капітальні вкладення

Ключевые слова: имманентность, инвестиции, глобализация, инвестиционная политика, капитальные вложения

Keywords: immanence, investment, globalization, investment policy, capital investment

ВСТУП

В умовах глобалізації з метою стійкого економічного піднесення держав та підвищення їх конкурентоспроможності важлива мобілізація внутрішніх та зовнішніх ресурсів і, в першу чергу, інвестиційних. У такому контексті перед Україною виступає першочергове завдання – формування оптимально збалансованої структури інвестиційного забезпечення національного економічного прориву. Відмітимо, що інвестиційна політика є важливим фінансовим явищем та джерелом впливу на підприємницьку діяльність суб'єктів господарювання й економіку країни загалом. Через призму цієї політики держава безпосередньо впливає на темпи обсягу виробництва, на розвиток НТП, на зміну структури суспільного виробництва і вирішення багатьох соціальних проблем.

Однак наявність проблемних аспектів здійснення інвестиційної політики в державі зумовлює незадовільний рівень інвестованих капіталів у високотехнологічні сектори української економіки, невідповідність галузевої структури інвестицій стратегічним завданням технологічного та інноваційного розвитку країни, що викликає потребу розробки ефективної інвестиційної стратегії,

спрямованої на приведення інвестування у відповідність до завдань структурного та технологічного оновлення економіки в умовах високодинамічного конкурентного середовища.

Інвестиційні аспекти стратегії економічного зростання країн тривалий час перебувають у полі зору багатьох учених і дослідницьких центрів. Макроекономічний ефект інвестиційної політики став предметом аналізу американських теоретиків Дж. Даннінга, М. Портера, Дж. Мура. Серед фундаментальних вітчизняних досліджень іманентним ознакам інвестиційної політики України в умовах глобалізації присвячені роботи О. Білоруса, І. Бланка, Б. Губського, Д. Лук'яненка, А. Кредісова, О. Плотнікова, Ю. Козака, Ю. Пахомова, В. Гейця, Є. Панченко, А. Поручника, О. Мозгового, О. Сльозко, А. Румянцева, В. Сіденка, А. Філіпенка, О. Шниркова, Ю. Макогона, О. Рогача, В. Рокочі та ін. Але враховуючи наукову та практичну цінність опублікованих праць ряд питань залишаються дискусійними, що й обумовило вибір теми дослідження.

МЕТА РОБОТИ

Метою роботи є висвітлення іманентних ознак та сучасного стану інвестиційної політики України в умовах глобалізації, виокремлення проблемних

аспектів та окреслення напрямів її зміцнення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У роботі методологічну основу визначають положення діалектичного методу пізнання економічних явищ і процесів у безперервному їх взаємозв'язку та взаємозалежності. Використано методи емпіричних досліджень, зокрема, спостереження та порівняння.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сучасний стан фінансового сектору економіки України характеризується неспроможністю перерозподіляти інвестиційний капітал та ефективно підтримувати усі галузі економіки. Вочевидь необхідним є пошук нових інструментів залучення інвестиційного капіталу в економіку України. Незважаючи на велику кількість розходжень у економічних теоріях [2], в яких розглядалися чинники впливу на розвиток економіки, у більшості з них за базове використовувалося положення про зростання інвестицій як іманентного фактора розвитку економіки країни.

Поняття «інвестиції» – надто широке і містке. Адже деякі автори вважають, що інвестиції – це сукупність витрат, що реалізується у формі довгострокових вкладень капіталу в галузі національної чи міжнародної економіки [1]. Інші автори інвестиціями вважають усі види майнових, фінансових, матеріальних та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у кінцевому підсумку яких створюється дохід (прибуток) або ж досягається соціальний ефект [3, с. 112]. Термін «інвестиції» (від лат. *investio* – одягаю, або *investire* – вкладати) означає вкладення цінностей, коштів або довгострокове вкладення капіталу в яке-небудь підприємство, справу [2].

Практична реалізація (використання) інвестиційних ресурсів (вкладів) суб'єктами інвестиційної діяльності відбувається за такими напрямками, як: капітальне будівництво, створення виробничої та соціальної інфраструктури, запровадження інновацій тощо. З огляду на соціально-економічні наслідки та методи регулювання стосовно інвестиційної політики окреслюються її іманентні ознаки, що відрізняються в розвинутих країнах і країнах із трансформаційною економікою.

Іманентний (лат. властивий, притаманний чомусь) – внутрішньо притаманний предметам або явищам, той, що випливає з їхньої природи. Іманентні ознаки інвестиційної політики переслідують мету оптимізації різних економічних інтересів у процесі формування та використання фінансових, матеріальних та інших ресурсів.

У аналізованих визначеннях під інвестиційною політикою держави розуміють комплекс цілеспрямованих заходів, проведених державою, зі створення сприятливих умов для всіх суб'єктів господарювання з метою поживлення інвестиційної діяльності, піднесення економіки, підвищення ефективності виробництва та вирішення соціальних проблем [3, с. 113].

Інвестиційна політика – комплекс господарських рішень, що визначають основні напрями капітальних

вкладень, заходи щодо їх концентрації на пріоритетних напрямках структурної перебудови економіки.

Інвестиційна політика у кожному регіоні України має свої особливості, які зумовлені такими факторами:

- економічною і соціальною політикою, що були проведені в регіоні;
- величиною наявного виробничого потенціалу;
- географічним місцезнаходженням, природно-кліматичними умовами;
- привабливістю регіону для іноземних інвестицій тощо.

Криза інвестиційних процесів і дієвих механізмів інвестування розвитку національної економіки в нашій країні обумовлюється низкою важливих причин. Проте основна складність інвестиційних процесів на сучасному етапі трансформації вітчизняної економіки полягає, насамперед, у дуже обмежених можливостях щодо внутрішніх нагромаджень і неспроможності вітчизняних інвесторів повною мірою компенсувати брак капітальних вкладень для відновлення і підтримки економічного зростання.

Стан світової та вітчизняної інвестиційної діяльності відображає широкий спектр проблем. Основні з яких пов'язані зі:

- зміною законодавства;
- нестабільністю механізмів інвестування;
- необґрунтованістю пріоритетних та стратегічних об'єктів і галузей економіки для вкладення інвестиційних коштів;
- недостатньо чіткою роботою регулятивних інститутів [3, с. 112].

Аналізуючи дані щодо структури фінансування інвестицій та темпів їх зростання, зазначимо, що останнім часом за умови скорочення обсягів інвестицій спостерігається зростання частки власних ресурсів підприємств та організацій, також слід відзначити протилежну динаміку частки фінансування інвестицій за рахунок банківських кредитів та позик. Інші джерела фінансування (кошти державного та місцевих бюджетів, кошти іноземних інвесторів та інші джерела) у загальній структурі мають незначну частку у період з 2013 по 2016 роки, що свідчить про необхідність створення необхідних умов, які сприятимуть їх розвитку та доступності.

Означені тенденції дозволяють стверджувати, що суб'єкти реального сектору у сучасних умовах розвитку економіки України мають можливість залучати інвестиційні ресурси переважно у формі самофінансування та банківського кредитування. Це можна пояснити низьким фінансовим розвитком держави та її регіонів, з одного боку, а з іншого – неефективною структурою фінансового посередництва (доля банків складає більш ніж 90%).

До того ж, криза останніх років призвела до таких загальноекономічних проблем як дефіцит власних фінансових ресурсів, низька платоспроможність суб'єктів реального сектора, низька ліквідність банківських установ, висока вартість капіталу, високий рівень інфляції, нестабільність валютного курсу. Все це у сукупності з корупцією та низькою довірою до влади і фінансових установ ще більшою мірою унеможливило інвестиційну діяльність та

загострює економічну та політичну нестабільність країни. В таких умовах відбувається скорочення обсягу інвестиційних ресурсів, враховуючи те, що потреба в них значно зростає.

ВИСНОВКИ

Отже, можна констатувати, що від реалізації інвестиційної політики залежать темпи соціально-економічного зростання, збалансованість і ефективність галузей економіки. В Україні слід оптимізувати інвестиційну політику, забезпечити її дієвість і виваженість. Основні напрями цієї політики мають полягати не в жорсткому регулюванні інвестиційних потоків, а у створенні сприятливих умов для ефективної діяльності, лібералізації інвестиційного режиму та ґрунтуватися на ретельному врахуванні мотивів і пріоритетів приватних інвесторів.

Таким чином, іманентні ознаки інвестиційної політики в умовах глобалізації окреслюють ключові елементи державної політики на шляху інвестиційного розвитку, а саме: удосконалення

нормативно-правової бази інвестиційної діяльності; розвиток корпоративного управління; прозорий процес приватизації; стимулювання залучення інвестицій у інтелектуальний капітал; формування позитивного іміджу, впровадження програми просування країни та створення системи стимулів для закордонних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560–ХІІ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
2. Черток Д.Л. Проблеми залучення інвестицій в економіку України та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / Д.Л. Черток, С.П. Тітова. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2008dec/5_chertok.php.
3. Шевердіна О.В. Інвестиційна політика України як об'єкт державної економічної політики / О.В. Шевердіна // Публічне управління: теорія та практика. – 2014. – № 4 (12). – С. 111–117.